

ΔΩΡΕΑΝ
ΑΝΤΙΤΥΠΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

www.visitgreece.gr

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Thessaloniki
Many stories, one heart

www.thessaloniki.travel

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεσσαλονίκη	4
Η ιστορία της Θεσσαλονίκης	6
1^{ος} περίπατος: Βυζαντινά Μνημεία UNESCO	8
2^{ος} περίπατος: Ιστορικό Κέντρο (1) - Το παραδοσιακό εμπορικό κέντρο	15
3^{ος} περίπατος: Ιστορικό Κέντρο (2) - Η περιοχή των μουσείων	24
4^{ος} περίπατος: Ιστορικό Κέντρο (3)	34
5^{ος} περίπατος: Άνω (Παλιά) Πόλη	42
6^{ος} περίπατος: Νέα Παραλία - Λεωφ. Βασιλίσσης Όλγας	50
7^{ος} περίπατος: Δυτικά από το Κέντρο - Σταυρούπολη	58
Προάστια και Περίχωρα	63
Μουσεία	70
Ημερήσιες εκδρομές	82
Αγορές στη Θεσσαλονίκη	96
Νυκτερινή διασκέδαση	97
Γαστρονομία και κρασιά	99
Στη Θεσσαλονίκη με παιδιά	100
Πληροφορίες	102
Χάρτες	112

Χριστίνα Καρκάνα, 7,5 ετών.

Το έργο του εξωφύλλου αποτελεί ευγενική παραχώρηση του Μουσείου Ελληνικής Παιδικής Τέχνης.

Μέσα από το βλέμμα και τη δημιουργικότητα των παιδιών, που συμπυκνώνονται στις συλλογές του Μουσείου Ελληνικής Παιδικής Τέχνης, απεικονίζεται με τον πιο αφοπλιστικό και εύγλωττο τρόπο, η ιστορία, η παράδοση, η καθημερινότητα και ο πολιτισμός της Ελλάδας.

Ανακαλύψτε το μαγικό κόσμο της παιδικής τέχνης σε ένα από τα ελάχιστα τέτοια Μουσεία στον κόσμο.

Μουσείο Ελληνικής Παιδικής Τέχνης: www.childrensartmuseum.gr

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΔΙΟΝ – ΒΕΡΓΙΝΑ – ΑΡΧΑΙΑ ΠΕΛΛΑ ΣΠΗΛΑΙΟ ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ – ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΩΝ

Από την ίδρυσή της, τον 4^ο αι. π.Χ., έως σήμερα η Θεσσαλονίκη διατηρεί σταθερά τον χαρακτήρα της πόλης, αποτελώντας πάντα ένα μεγάλο, κομβικής σημασίας, άστυ. Στη μακρά της και πολυποικίλη ιστορία της, πέρασε διαδοχικά στη σφαίρα μεγάλων αυτοκρατοριών (ρωμαϊκή, βυζαντινή, οθωμανική), ενώ οι επιδράσεις που δέχτηκε εμπλουτίστηκαν και από την εγκατάσταση σ' αυτήν πολλών άλλων εθνοτήτων και θρησκευτικών ομάδων (Εβραίων, Λατίνων, Αρμενίων κ.λπ.), αλλά και Ελλήνων από την Κωνσταντινούπολη, τον Πόντο και τη Μικρά Ασία. Τα διαφορετικών περιόδων πολυάριθμα μνημεία της, που σώζονται σήμερα στην πόλη σε μια σπάνια και γοητευτική συνύπαρξη, αποτυπώνουν με τον εμφατικότερο τρόπο αυτή τη διαχρονικά πολυπολιτισμική και κοσμοπολίτικη φυσιογνωμία της.

Στις μέρες μας, η Θεσσαλονίκη -η ιστορική και φυσική πρωτεύουσα της Μακεδονίας, της γης του Μεγάλου Αλεξάνδρου- έχει εξελιχθεί σε μια σύγχρονη και ιδιαίτερα ελκυστική μητρόπολη. Το πλούσιο μνημειακό και πολιτιστικό της απόθεμα και η παραδοσιακή εκδοχή της «συμβιώνουν» αρμονικά με τις σύγχρονες όψεις και τις υψηλών προδιαγραφών μοντέρνες υποδομές της, τη χαλαρή διάθεση, το φιλόξενο πνεύμα και τον δυναμισμό των κατοίκων της και ιδιαίτερα της νεολαίας, που δίνει τον «τόνο» στη ζωή της πόλης, την έντονη καλλιτεχνική δράση, τις απειράριθμες επιλογές για διασκέδαση, τη ξεχωριστή γαστρονομική παράδοση και την «αύρα» που της προσδίδει η επαφή με το θαλάσσιο μέτωπο και η φρεσκάδα του βορειοδυτικού άνεμου Βαρδάρη.

Παράλληλα, καθώς βρίσκεται στο κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με απaráμιλλο ιστορικό και φυσικό πλούτο, προσφέρει την ευκαιρία για μια επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους παγκόσμιας ακτινοβολίας (Αρχαία Πέλλα, Βεργίνα, Δίον, Σπήλαιο Πετραλώνων), τοποθεσίες υψηλής οικολογικής αξίας (Δέλτα ποταμών, λίμνες, Όλυμπος), τη μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους, αλλά και τον διάσημο τουριστικό προορισμό της Χαλκιδικής. Και ακόμα, τη δυνατότητα για άθληση (κολύμβηση, σκι βουνού, γκολφ κ.ά.) και τουρισμό ευεξίας (ιαματικά λουτρά, σπα).

Κοντολογίς, η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη που μπορεί να ικανοποιήσει τις επιθυμίες και του πιο απαιτητικού επισκέπτη, κάθε εποχή του χρόνου.

4

5

1.

Η περιοχή του Λευκού Πύργου, στη «συμβολή» της παλιάς (Λεωφ. Νίκης) και της νέας (ανατολικής) παραλίας της Θεσσαλονίκης, είναι ένα από τα πλέον πολυσύχναστα σημεία της πόλης.

**«...Κανείς δεν μένει χωρίς πατρίδα,
όσο θα υπάρχει Θεσσαλονίκη»**

Νικηφόρος Χούμνος,
Βυζαντινός αξιωματούχος και λόγιος του 14^{ου} αι.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

315 π.Χ.:

Ίδρυση της πόλης, με τη συνένωση 26 μικρών πολιτισμάτων της περιοχής, από τον βασιλιά των Μακεδόνων Κάσσανδρο, προς τιμήν της γυναίκας του Θεσσαλονίκης, ετεροθαλούς αδελφής του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

168 π.Χ.:

Κατάληψη της πόλης από τους Ρωμαίους.

148 π.Χ.:

Γίνεται πρωτεύουσα της ρωμαϊκής επαρχίας της Μακεδονίας.

130 π.Χ.:

Κατασκευάζεται η Εγνατία οδός, που συνδέει την πόλη με όλο τον τότε γνωστό κόσμο.

περίπου 50 π.Χ.:

Εγκαθίσταται στην πόλη ο Ρωμαίος ρήτορας Κικέρων.

42 π.Χ.:

Ανακηρύσσεται σε ελεύθερη πόλη (civitas libera).

50 μ.Χ.:

Πρώτη επίσκεψη του Αποστόλου Παύλου στην πόλη. Θα επιστρέψει, για δεύτερη φορά, επτά χρόνια αργότερα.

Τέλη 3^{ου} - αρχές 4^{ου} αι. μ.Χ.:

Γίνεται έδρα του ανατολικού τμήματος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Τετραρχία), με καίσαρα τον Γαλέριο Μαξιμιανό.

323 μ.Χ.:

Εγκατάσταση στην πόλη του πρώτου αυτοκράτορα του Βυζαντίου Κωνσταντίνου, για να κατευθύνει τον πόλεμο εναντίον του Λικίνιου.

Τέλη 4^{ου} αι.:

Η πόλη ορίζεται ως διοικητικό κέντρο της Μακεδονίας και κατασκευάζεται η βυζαντινή οχύρωσή της από τον αυτοκράτορα Θεοδοσίο.

5^{ος}-12^{ος} αι.:

Επιδρομές Γόθτων, Περσών, Αράβων, Τούρκων και Βουλγάρων. Η πόλη σώζεται χάρη στα ογκώδη και μεγάλα τείχη της.

1185:

Κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τους Νορμανδούς.

1224:

Μετά από 20χρονη κυριαρχία των Φράγκων, η πόλη καταλαμβάνεται από τον Θεόδωρο Δούκα Κομνηνό και ανακηρύσσεται πρωτεύουσα του Δεσποτάτου της Ηπείρου.

1300-1430:

Η «χρυσή» περίοδος της πόλης, που παρουσιάζει μεγάλη οικονομική, κοινωνική και πνευματική ανάπτυξη. Την περίοδο αυτή κτίζονται μερικά από τα σημαντικότερα μνημεία που σώζονται έως σήμερα.

1342-1349:

Επικρατεί στην πόλη το Κίνημα των Ζηλωτών, ως αντίδραση στον μεσαιωνικό ηγεμονισμό και την «έλεω Θεού» βασιλεία.

1423:

Παράδοση της πόλης στους Ενετούς.

1430:

Κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τους Οθωμανούς.

15^{ος} αι.:

Διωγμένοι από διάφορες

ευρωπαϊκές χώρες και κυρίως την ιβηρική χερσόνησο, εγκαθίστανται στην πόλη μεγάλοι πληθυσμοί Εβραίων, οι οποίοι θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ιστορία της πόλης ως τα μέσα του 20^{ου} αι.

16^{ος}-18^{ος} αι.:

Η Θεσσαλονίκη αναπτύσσεται διαρκώς, με τις εθνικές και θρησκευτικές κοινότητες να ζουν αρμονικά. Από τον 18^ο αι., η πόλη διαμορφώνει χαρακτηριστικά μεγάλου εμπορικού κέντρου.

Τέλη 19^{ου} αι.:

Συνδέεται σιδηροδρομικά με την Ευρώπη και την Κωνσταντινούπολη. Οι υποδομές εκσυγχρονίζονται και η Θεσσαλονίκη αποκτά εικόνα κοσμοπολίτικης ευρωπαϊκής πόλης. Οι Έλληνες αποτελούν, πλέον, το πλέον πολυάριθμο τμήμα του πληθυσμού.

1890:

Πυρκαγιά αποστεφρώνει μεγάλο τμήμα της παραθαλάσσιας ζώνης της πόλης.

1912:

Στις 26 Οκτωβρίου, κατά τη διάρκεια του 1^{ου} Βαλκανικού Πολέμου, ο ελληνικός στρατός καταλαμβάνει την πόλη, που μετά από πέντε αιώνες οθωμανικής παρουσίας ενσωματώνεται ξανά στο ελληνικό κράτος.

1916:

Ως αποτέλεσμα της διαφωνίας του με τον βασιλιά Κωνσταντίνο, ο Ελ. Βενιζέλος εγκαθίσταται στην πόλη για μερικούς μήνες την προσωρινή «Κυβέρνηση Εθνικής Αμύνης».

1917:

Το μεγαλύτερο μέρος της πόλης καταστρέφεται από πυρκαγιά που εκδηλώνεται στις 18 Αυγούστου και διαρκεί 32 ώρες. Αρχίζει ο ανασχεδιασμός της, σε σχέδια ειδικής διεθνούς αρχιτεκτονικής επιτροπής υπό τον Γάλλο αρχιτέκτονα και πολεοδόμο Ερνέστ Εμπράρ (Ernest Hebrard).

1922-1923:

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή και τη συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για την ανταλλαγή πληθυσμών, η Θεσσαλονίκη υποδέχεται μεγάλο αριθμό Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία. Πάντως, η εισροή προσφύγων (από την ανατολική Θράκη, τον Πόντο κ.α.) στην πόλη, είχε αρχίσει ήδη από το 1913.

1943:

Οι γερμανικές δυνάμεις κατοχής εξοντώνουν το μεγαλύτερο μέρος του εβραϊκού πληθυσμού της πόλης, με την αποστολή του σε στρατόπεδο συγκέντρωσης.

1978:

Στις 20 Ιουνίου, ισχυρός σεισμός, μεγέθους 6,5 Ρίχτερ, προκαλεί σημαντικές ζημιές στην πόλη και τον θάνατο 49 ανθρώπων.

1997:

Η Θεσσαλονίκη γίνεται η «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης».

2014:

Η Θεσσαλονίκη αναδεικνύεται σε «Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας».

8

1ος περίπατος:

BYZANTINA ΜΝΗΜΕΙΑ UNESCO

Η Θεσσαλονίκη αποτέλεσε μία από τις πρώτες περιοχές διάδοσης του χριστιανισμού από τον Απόστολο Παύλο, ενώ κατά τα βυζαντινά χρόνια ήταν η δεύτερη σημαντικότερη πόλη της αυτοκρατορίας (συμβασιλεύουσα), μετά την Κωνσταντινούπολη. Την περίοδο αυτή (4^{ος} - 15^{ος} αι.) ανεγέρθηκαν στην πόλη χριστιανικά μνημεία και ναοί, που συγκροτούν μια διαχρονική τυπολογία, η οποία επέδρασε καθοριστικά σε ολόκληρο τον βυζαντινό κόσμο. Τα παρακάτω παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία της πόλης χαρακτηρίζονται ως αριστουργηματικά δείγματα της βυζαντινής ναοδομίας και τέχνης και για τον λόγο αυτό από το 1988 η UNESCO τα έχει ανακηρύξει ως Μνημεία

Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Η περιήγηση σε αυτό το μοναδικό «υπαίθριο» βυζαντινό μουσείο αποτελεί ξεχωριστή εμπειρία.

1 ΑΓΙΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

Ένας από τους παλαιότερους ναούς της πόλης, κτίστηκε το διάστημα 1310-1314 με χορηγία του Πατριάρχη Νήφωνα Α'. Ήταν καθολικό μόνης αφιερωμένης στη Θεοτόκο, όπως μαρτυρούν η τοιχογραφία με τη Θεοτόκο και τον Κτήτορα καθώς και η εικονογράφηση της στοάς με θέματα από τη ζωή της Παναγίας. Από το μοναστηριακό συγκρότημα διατηρούνται σήμερα, εκτός από το καθολικό, ο πυλώ-

2. Η νότια όψη της Παναγίας Χαλκέων.

3. Η Αγία Σοφία, με τον μικρό κήπο που την περιβάλλει.

νας στα νοτιοδυτικά και η **κιστέρνα** στα βορειοδυτικά. Είναι σύνθετος τετρακίονιος σταυροειδής εγγεγραμμένος ναός με νάρθηκα και περιστωο στις τρεις πλευρές και εξαιρετικά αρμονικές αναλογίες. Κατά την τουρκοκρατία, όταν μετατράπηκε σε Τζαμί, οι τοιχογραφίες και τα ψηφιδωτά, που αποτελούν από τα πιο σημαντικά δείγματα παλαιολόγειας τέχνης και χρονολογούνται στις αρχές του 14^{ου} αι., σκεπάστηκαν με κόνιαμα, ενώ στη νοτιοδυτική πλευρά προστέθηκε μιναρές.

2 ΠΑΝΑΓΙΑ ΧΑΛΚΕΩΝ

Βρίσκεται στην ΝΔ πλευρά της πλατείας Δικαστηρίων. Κτίστηκε το 1128 σε θέση αρχαίου ναού του Ηφαιστου ή του Καβείρου. Είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα της αρχιτεκτονικής «Σχολής της Κωνσταντινούπολης» και έλαβε το όνομά της από το γεγονός πως βρισκόταν στην περιοχή των χακλωματάδων (μάστορες του χαλκού). Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της αποτελεί ο όροφος πάνω από τον νάρθηκα. Το 1430 μετατράπηκε σε μουσουλμανικό τέμενος με την επωνυμία Καζαντζιλάρ Τζαμί.

3 ΑΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΟΣ

Ιδρύθηκε το β' μισό του 5^{ου} αι. στη θέση ρωμαϊκών δημόσιων λουτρών και ήταν αφιερωμένη στην Παναγία. Είναι τρίκλιτη, ξυλόστεγη βασιλική, με νάρθηκα και υπερώα. Το κεντρικό κλίτος χωρίζεται από τα πλάγια με κιονοστοιχίες με θεοδοσιανά κιονόκρανα και μαρμάρινα επιθήματα, υλικό με το οποίο είναι κατασκευασμένο και το δάπεδο του κεντρικού κλίτους. Ο ψηφιδωτός διάκοσμος που σώζεται είναι του 5^{ου} αι., ενώ οι τοιχογραφίες στο νότιο κλίτος χρονολογούνται στον 13^ο αι. Μετά την κατάληψη της πόλης από τους Οθωμανούς, ήταν η πρώτη εκκλησία που μετατράπηκε σε τζαμί. Το 1922-1923 φιλοξένησε πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και το 1939 αποδόθηκε εκ νέου στη χριστιανική λατρεία.

4 ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Κτίστηκε στα μέσα του 7^{ου} αι. πάνω σε ερείπια βασιλικής του 5^{ου} αι., ως κατασκευαστικό αντίγραφο της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα παλαιοχριστιανικά μνημεία

9

σε ολόκληρο τον ορθόδοξο κόσμο. Ανήκει στον τύπο του μεταβατικού σταυροειδούς ναού με τρούλο και περίστω. Λειτουργήσε ως μητροπολιτικός ναός μέχρι τον 1523, όταν μετατράπηκε σε τζαμί, για να αποδοθεί ξανά στη χριστιανική λατρεία μετά το 1912. Τα κιονόκρανα είναι του 5ου-6ου αι. (από τον παλαιότερο ναό), ενώ αξίζει να προσέξετε τα θαυμάσια ψηφιδωτά, ιδιαίτερα αυτό του τρούλου που εικονίζει την Ανάληψη του Χριστού, και τις τοιχογραφίες της, που κατασκευάστηκαν σε διάφορες φάσεις από τον 8^ο έως το 11^ο αι. Στη νότια πλευρά του ναού και σε κατάφυτη αυλή, βρίσκεται ο ναός του **Αγίου Ιωάννη Προδρόμου** (1940), απ' όπου εισέρχεστε στο παλαιοχριστιανικό βαπτιστήριο (κατακόμβη) της Αγίας Σοφίας, κτισμένο στα λείψανα ρωμαϊκού λουτρού.

5 ΝΑΟΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ

Βρίσκεται στην Εγνατία οδό (βλ. σελ. 34), σχεδόν ανάμεσα στην Καμάρα (βλ. σελ. 37) και το Ανάκτορο του Γαλερίου (βλ. σελ. 28). Κατασκευάστηκε πιθανόν το 1340 και αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της μεταβατικής

φάσης στη βυζαντινή ναοδομία, ιδιαίτερα της Μακεδονίας. Υψηλό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι παραστάσεις της Ανάληψης, των Προφητών και της Θείας Λειτουργίας στον τρούλο.

6 ΡΟΤΟΝΤΑ

Το εντυπωσιακό αυτό κυκλικό οικοδόμημα, βρίσκεται στον άξονα που συνδέει τη θριαμβική αψίδα του Γαλερίου (Καμάρα, βλ. σελ. 37) με το Ανάκτορο του Γαλερίου (βλ. σελ. 28). Έχει διάμετρο 24,5 μ. ενώ ο γιγαντιαίος τρούλος του ύψος 30 μ. Κτίστηκε το 306 μ.Χ. από τον Γαλέριο, ίσως ως ναός του Δία ή του Καβείρου ή ως μαυσωλείο του, αλλά τον 5^ο αι. μετατράπηκε σε χριστιανικό ναό, αφιερωμένο στους Αγίους Σώματους. Στα εξαιρετικά ψηφιδωτά (5^{ου} αι.) που διασώζονται, εντυπωσιάζει ο πλούτος των θεμάτων, η φυσιοκρατική τους απόδοση, η ποικιλία των χρωμάτων και η λαμπρότητα των χρυσών και ασπμείνων ψηφιδών. Το 1591 μετατράπηκε σε τζαμί, όταν προστέθηκε και ο επιβλητικός μιναρές που σώζεται ως σήμερα. Στην πλατεία γύρω από τη Ροτόντα βρίσκεται και η μικρή εκκλησία **Άγιος Γεώργιος**, απ'

όπου το μνημείο πήρε την άλλη ονομασία του, ενώ λειτουργούν πολλά καφέ και μπαρ. Επίσης, στην παρακείμενη οδό **Μελνίκου** σώζονται τμήματα του ανατολικού τείχους της πόλης.

7 ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΑΣ

Βρίσκεται στην οδό **Ισαωνίδου**, πολύ κοντά στη Ροτόντα. Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές, ταυτίζεται με το καθολικό της Μονής Ισαάκ ή Θεοτόκου Περιβλέπτου, με κτήτορα τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ιάκωβο (1295-1314). Είναι σταυροειδής τετρακίονιος ναός, με τρούλο και εξωτερική στοά, από την οποία σώζονται τα ανατολικά άκρα διαμορφωμένα σε παρεκκλήσια. Κατά την τουρκοκρατία μετατράπηκε σε τζαμί με την επωνυμία Ισαακίε Τζαμί (τζαμί του Ισαάκ). Από την τοιχογράφηση, σώζονται παραστάσεις με μορφές αγίων και ιεραρχών, καθώς και παράσταση της Παναγίας, του 13^{ου}-14^{ου} αι.

8 ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Είναι ο γνωστότερος βυζαντινός ναός της πόλης, καθώς ο Άγιος Δημήτριος είναι ο

πολιούχος της Θεσσαλονίκης. Κτίστηκε τον 7^ο αι. σε ερείπια βασιλικής του 5^{ου} αι. και το 1493 μετατράπηκε σε τζαμί. Καταστράφηκε το 1917 από τη πυρκαγιά, όμως αναστηλώθηκε και επαναλειτούργησε το 1948. Είναι πεντάκλιτη βασιλική με εγκάρσιο κλίτος, υπερώα και νάρθηκα. Ο γλυπτός διάκοσμός του προέρχεται από τη βασιλική του 5^{ου} αι. και άλλα κτήρια, γι αυτό παρουσιάζει αξιοσημείωτη ποικιλία, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα κιονόκρανα (5^{ου} και 6^{ου} αι.). Τα ψηφιδωτά που βρίσκονται στη δυτική πλευρά είναι του 5^{ου} αι. ενώ αυτά στους πεσσούς γύρω από το ιερό νεότερα. Ξεχωρίζουν αυτά που εικονίζουν τον άγιο με παιδιά και ανάμεσα στον επίσκοπο και τον έπαρχο. Στο υπόγειο, σε σημείο όπου προϋπήρχαν ρωμαϊκά λουτρά, βρίσκεται η **Κρύπτη**, ο χώρος όπου μαρτύρησε ο Άγιος Δημήτριος το 303 ή 305 μ.Χ. Όταν κτίστηκε ο ναός του 5^{ου} αι., τα λουτρά μετατράπηκαν σε αγίασμα και χώρο ιδιαίτερης λατρείας. Από το 1988, λειτουργεί ως εκθεσιακός χώρος (εκτίθενται γλυπτά, κιονόκρανα, θωράκεια, αγγεία κ.ά.), όπου πραγματοποιούνται και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

4. Ο ναός Μεταμορφώσεως του Σωτήρα.

5. Η εντυπωσιακή Ροτόντα (Άγιος Γεώργιος).

6. Η βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, πολιούχου της πόλης.

9 ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Βυζαντινός ναός του 14^{ου} αι., που βρίσκεται στο κέντρο της ομώνυμης συνοικίας της Άνω Πόλης (βλ. σελ. 42). Είναι σύνθετος τετρακίονιος σταυροειδής εγγεγραμμένος με πέντε τρούλους και κλειστή περιμετρική στοά. Χαρακτηρίζεται από τον πλούσιο κεραμοπλαστικό διάκοσμο των εξωτερικών επιφανειών και τις εξαιρετικές τοιχογραφίες, που είναι σύγχρονες με την κατασκευή του και απεικονίζουν μορφές αγίων, σκηνές από το Ευαγγέλιο, θαύματα του Χριστού κ.ά. Την περίοδο της τουρκοκρατίας, όταν ο ναός μετατράπηκε σε τζαμί (Γιακούπη Πασά Τζαμί), οι τοιχογραφίες αυτές καλύφθηκαν, για να αποκαλυφθούν κατά τις αναστηλωτικές εργασίες που έγιναν την περίοδο 1947-1951.

10 ΝΑΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ

Ο επιβλητικός αυτός ναός (τέλη 13^{ου}-μέσα 14^{ου} αι.), που δεσπόζει στην οδό Ολυμπιάδος, στις παρυφές της Άνω Πόλης (βλ. σελ. 42), πιθανολογείται πως αποτελούσε το καθολικό της Νέας Μονής ή της Μονής Ακαπνίου. Βρισκόταν

στην περιοχή των βυζαντινών ανακτόρων, κάτι που ενισχύεται και από το γεγονός ότι οι Τούρκοι την μετονόμασαν σε Μπαλατά (Παλάτι) και το ναό σε Εσκή-Σεράι Τζαμί (τζαμί των Παλιών Ανακτόρων). Είναι τετρακίονιος σταυροειδής με τρούλο και έχει επιδράσεις από τη μοναστηριακή αρχιτεκτονική του Αγίου Όρους. Τον κεντρικό τρούλο υποβαστάζουν γρανιτένιοι κίονες, που σχηματίζουν σχήμα σταυρού, ο βασικός κτηριακός πυρήνας διευρύνεται με την προσθήκη δύο κογχών («χόροι»), ενώ στο δυτικό τμήμα υπάρχει ορθογώνιος νάρθηκας («λιτή») που στεγάζεται με τρουλίσκους. Οι τοιχογραφίες (14^{ου} αι.) παριστάνουν μορφές αγίων και σκηνές από τη ζωή και τα θαύματα του Χριστού. Εξάλλου, στη συμβολή των οδών Ολυμπιάδος και Αμφιλοχίας, σώζεται μία ακόμα *οθωμανική κρήνη*.

11 ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΛΟΥΤΡΟ (ΚΟΥΛΕ ΚΑΦΕ)

Βρίσκεται στην πλατεία Ρομφέν (βλ. σελ. 43), στην Άνω Πόλη και είναι το μοναδικό σωζόμενο βυζαντινό λουτρό. Πλινθόκτιστο με τρούλο, κτίστηκε τον 13^ο αι. και λειτούργησε ως το 1940.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας, όταν και ονομάστηκε Κουλέ Χαμάμ, μετατράπηκε σε διπλό (ανδρικό και γυναικείο).

12 ΟΣΙΟΣ ΔΑΥΙΔ (ΜΟΝΗ ΛΑΤΟΜΟΥ)

Η Μονή Λατόμου παρουσιάζει τεράστια αρχαιολογική και ιστορική αξία, αφού αποτελεί πρώιμο τύπο σταυροειδούς ναού με τρούλο. Η ίδρυσή της ανάγεται στον 5^ο ή 6^ο αι. και θεωρείται πως κτίστηκε από τη Θεοδώρα, κόρη του βυζαντινού αυτοκράτορα Μαξιμιλιανού, που είχε βαπτιστεί χριστιανή. Ονομάστηκε Όσιος Δαυίδ το 1921. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η ψηφιδωτή παράσταση στην οροφή με το Όραμα του Ιεζεκιήλ (σύγχρονη με την κατασκευή της μονής) αλλά και οι μεταγενέστερες του 12^{ου}, 13^{ου} και 14^{ου} αι., εξέχοντα δείγμα της Κομνηνίας περιόδου. Ακόμα, σώζεται η είσοδος μιναρέ, που αναγέρθηκε όταν ο ναός μετατράπηκε σε τζαμί τον 16^ο αι. Η μικρή γραφική αυλή, προσφέρει άπλετη θέα στην πόλη και τον Θερμαϊκό κόλπο.

13 ΜΟΝΗ ΒΛΑΤΑΔΩΝ

Είναι το μοναδικό βυζαντινό

μόνασθρι της πόλης που εξακολουθεί να λειτουργεί. Ιδρύθηκε τον 14^ο αι. από τους μοναχούς Βλατή (ή Βλατέους). Αφιερώθηκε στον Παντοκράτορα Χριστό και τιμάται στη γιορτή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα. Το καθολικό της ανήκει στον τύπο του εγγεγραμμένου σταυροειδούς ναού, αλλά ο τρούλος του στηρίζεται στους τοίχους και σε δύο πεσσούς και όχι σε κίονες. Περιβάλλεται από στοά και έχει δύο παρεκκλήσια. Τοιχογραφήθηκε την περίοδο 1360-1380, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το τέμπλο, του 17^{ου} αι. Περιβάλλεται από μεγάλο κήπο με θαυμάσια θέα στην πόλη και μικρό εκτροφείο παγωνιών, όπου βρίσκονται ακόμα τα νεότερα οικοδομήματα της **Μισιρόγλειου Βιβλιοθήκης**, του **Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών** (1968), χώρος μελέτης εικονογραφημένων χειρογράφων του Αγίου Όρους, βιβλιοπωλείο και πωλητήριο.

14 ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΟΡΦΑΝΟΥ

Κατασκευάστηκε το 1310-1320, ως μετόχι της Μονής Βλατάδων και ήταν καθολικό

7.
Ο ναός του Προφήτη Ηλία.

8.
Η Μονή Βλατάδων βρίσκεται στην «καρδιά» της Άνω (Παλιάς) Πόλης.

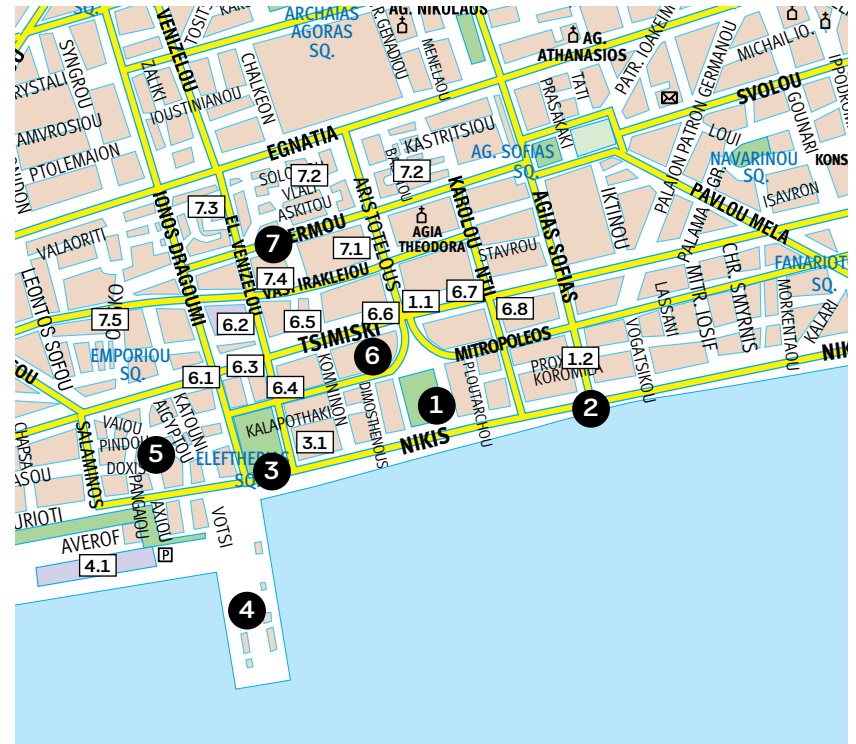
μονής. Στον ίδιο χώρο λειτουργούσε παλιότερα και ορφανοτροφείο, απ' όπου πιθανόν να προέρχεται και το όνομα «Ορφανός». Είναι μονόχωρος και ξυλόστεγος και περιβάλλεται από κλειστή στοά σε σχήμα «Π». Διαθέτει αριστουργηματικές τοικογραφίες του 14^{ου} αι., οι οποίες απεικονίζουν σκηνές του Δωδεκαόρτου, των Παθών, του Αναστάσιμου, του Λειτουργικού Κύκλου και μορφές αγίων και θεωρούνται ως ένα από τα πληρέστερα διατηρούμενα σύνολα στη Θεσσαλονίκη. Περιβάλλεται από κατάφυτο και γαλήνιο κήπο.

15 ΤΕΙΧΗ

Η Θεσσαλονίκη περιτοιχίστηκε αμέσως μετά τη δημιουργία της από τον Κάσσανδρο, ενώ περίπου το 390 μ.Χ. πραγματοποιήθηκαν μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις από τον Θεοδόσιο Α'. Στους βυζαντινούς χρόνους κατασκευάστηκε το λιμάνι (στο ΝΔ τμήμα) και ανεγέρθηκε το τείχος της Ακρόπολης (βλ. σελ. 44). Κατά την Ενετοκρατία (α' μισό 15^{ου} αι.) έγιναν προσπάθειες ενίσχυσής του, λόγω του τουρκικού κινδύνου και για το λόγο αυτό ορισμένοι μελετητές αποδίδουν την αρχική κατασκευή του Πύργου Τριγωνίου

(βλ. σελ. 45) και του Λευκού Πύργου (βλ. σελ. 24), σ' εκείνη την περίοδο. Τους επόμενους αιώνες, οι Τούρκοι πραγματοποίησαν ενισχυτικές εργασίες σε διάφορα σημεία. Σε επιγραφές των τειχών αποτυπώνονται οι επεμβάσεις και οι ανακαινίσεις, που πραγματοποιήθηκαν διαχρονικά. Τα τείχη είχαν σχήμα ακανόνιστου τραπεζίου, με απολήξεις στον Πύργο Βαρδάρη (βλ. σελ. 59) στα δυτικά και τον Λευκό Πύργο (βλ. σελ. 24) στα ανατολικά και συνολικό μήκος 7 χλμ. Μετά το 1870 για την εξυγίανση των πεδινών περιοχών αλλά και την επέκταση της πόλης, ξεκίνησε η κατεδάφιση των παραθαλάσσιων και στη συνέχεια τμημάτων των δυτικών και ανατολικών τειχών. Σήμερα διατηρούνται 3 χλμ. (κυρίως στην Άνω Πόλη, βλ. σελ. 42), που με ύψος από 8,30 μ. έως 10,50 μ. και πλάτος έως 4,50 μ., αποτελούν ένα εντυπωσιακό μνημείο, ιδιαίτερης αρχαιολογικής και πολιτιστικής αξίας.

Σημείωση: Για μια ολοκληρωμένη εικόνα της βυζαντινής τέχνης στην πόλη, μην παραλείψετε μία επίσκεψη στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού (βλ. σελ. 26 και σελ. 71).

2^{ος} περίπατος:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (1) ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

1 ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Είναι η κεντρική πλατεία της Θεσσαλονίκης και μία από τις μεγαλύτερες και εντυπωσιακότερες στην Ελλάδα, πολύβουη όλες τις ώρες της μέρας. Αποτελεί ένα από τα λίγα μέρη του σχεδίου της επιτροπής Εμπράρ που εφαρμόστηκε μετά την πυρκαγιά του 1917, αν και η διαμόρφωσή της ολοκληρώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1960. Πρόκειται για παραθαλάσσια πλατεία με «άνοιγμα» 100 μ., που προσφέρει εξαιρετική θέα στον Θερμαϊκό κόλπο και τον ορεινό όγκο του Ολύμπου. Διαθέτει μνημειακή αρχιτεκτονική, ενώ οι προσόψεις των κτηρίων, με κιονοστοιχίες, καμάρες και

στοές συνδυάζουν στοιχεία από τη βυζαντινή παράδοση της πόλης με ευρωπαϊκά μοτίβα του μεσοπολέμου. Την πλατεία οριοθετούν δύο «δίδυμα» κοίλα κτήρια: στη δυτική όψη, το ξενοδοχείο «Ηλέκτρα Παλλάς», (τέλη δεκαετίας 1960), που κτίστηκε από αρχιτέκτονες του Ε.Ο.Τ. και στην ανατολική πλευρά το «Ολύμπιον», που αναγέρθηκε σταδιακά έως τα τέλη της δεκαετίας του 1950 (σε σχέδια του Ζ. Μοσέ) και αποτελεί έδρα του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (βλ. σελ. 108).

ΔΕΙΤΕ:

1.1 Οδός Αριστοτέλους.

Πεζοδρομημένο μνημειακό βουλεβάρτο, που εκτείνεται έως την οδό Εγνατία (βλ. σελ.

9

9. Άποψη των ανατολικών τειχών της Θεσσαλονίκης.

34) και σύμφωνα με το σχέδιο Εμπράρ θα συνδέει το πολιτικό κέντρο της πόλης (πλατεία Δικαστηρίων, βλ. σελ. 35) και την οδό Κασσάνδρου με την πλατεία Αριστοτέλους και τη θάλασσα. Σε όλο του το μήκος, τα κτήρια έχουν επιβεβλημένες όψεις με σειρά κιονοστοιχιών και στοών και στεγάζουν γραφεία, βιβλιοπωλεία, καταστήματα, ξενοδοχεία, δημόσιες υπηρεσίες, κατοικίες κ.ά. Στη συμβολή με την οδό Ερμού βρίσκεται ο ναός της *Αγίας Θεοδώρας* (1937, κτισμένη στη θέση παλιού μοναστηριού), που λειτουργεί ως ανδρική μονή, ενώ στο βόρειο άκρο της διαμορφώνεται η *Άνω πλατεία Αριστοτέλους*.

1.2 Εμπορικοί δρόμοι

(βλ. σελ. 27)

2 ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΝΙΚΗΣ

Εκτείνεται από το λιμάνι στα δυτικά ως τον Λευκό Πύργο (βλ. σελ. 24) στα ανατολικά και είναι γνωστή και ως *Παλιά Παραλία*. Διανοίχτηκε το 1882, μετά την κατεδάφιση των παραθαλάσσιων τειχών, στο πλαίσιο του συνολικού εκσυγχρονισμού της πόλης από τους Τούρκους. Για πολλές δεκαετίες,

κατά μήκος της προκυμαίας έδεναν εμπορικά και πολεμικά πλοία, ψαρόβαρκες και ιδιωτικά σκάφη. Σήμερα, είναι ένα από τα χαρακτηριστικότερα σημεία της Θεσσαλονίκης, από το οποίο περνούν καθημερινά χιλιάδες κάτοικοι και επισκέπτες. Η μία πλευρά είναι γεμάτη με καφέ και μικρά μπαρ, ενώ ο φαρδύς πεζόδρομος δίπλα στη θάλασσα κατακλύζεται από περιπατητές, ποδηλάτες, καλλιτέχνες του δρόμου και μικροπωλητές. Εξάλλου, ανάμεσα στις μοντέρνες πολυκατοικίες, βρίσκονται και μερικά από τα σημαντικότερα τοπίασμα της πόλης: μετά την πλατεία Ελευθερίας, το τριώροφο μεσοπολεμικό αρχοντικό, που παλιότερα στέγαζε το φημισμένο εστιατόριο «*Ολυμπος-Νάουσα*», η πλατεία *Αριστοτέλους*, το *Μέγαρο Κονιόρδου* (στη γωνία με την οδό Καρ. Νηπλ), το μεσοπολεμικό *Μέγαρο Τυρολόη* (μεταξύ των οδών Καρ. Νηπλ και Αγίας Σοφίας), όπου για πολλά χρόνια βρισκόταν το καφενείο Τόττης, το *Μανδάλιδειο Μέγαρο* (1931) και το *Μέγαρο Εξαρχόπουλου* (1935), και τα δύο στη συμβολή με την οδό Βογατσικού, το τριώροφο κτήριο της *Λέσχης Θεσσαλονίκης* (1926) στον αριθμό 63, καθώς

και το παλιό *κινηματοθέατρο «Παλλάς»* στον αριθμό 73, έδρα της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης (Κ.Ο.Θ.).

3 ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Βρίσκεται κοντά στο λιμάνι και σήμερα χρησιμοποιείται ως υπαίθριος χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων. Εδώ, το 1943 οι γερμανικές δυνάμεις κατοχής συγκέντρωσαν περίπου 50.000 Εβραίους κατοίκους της πόλης, προτού αποσταλούν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Για τον λόγο αυτό, στη ΝΑ πλευρά της πλατείας τοποθετήθηκε το 1997 το *Μνημείο Ολοκαυτώματος Εβραίων Θεσσαλονίκης* (έργο του γλύπτη Ν. Glid). Στη συμβολή των οδών Μητροπόλεως και Ή. Δραγούμη βρίσκονται τα επιβλητικά κτήρια της *Εθνικής Τράπεζας - Τράπεζας Ελλάδας* (1928) και της *Ιονικής-Λαϊκής Τράπεζας* (σήμερα Alpha Bank, 1929), και τα δύο με στοιχεία όψιμου νεοκλασικισμού και μεσοπολεμικού εκλεκτικισμού στην εξωτερική τους όψη.

ΔΕΙΤΕ:

3.1 Οδός Καλαποθάκη.

Εκτείνεται από τα Λαδάδικα ως την οδό Δημοσθένους και

το μεγαλύτερο τμήμα της είναι πεζοδρομημένο. Εδώ υπάρχουν πολύ ενδιαφέροντα νεοκλασικά και Bauhaus κτήρια, στα οποία λειτουργούν δημοφιλή καφέ, εστιατόρια-μπαρ και μικρά ξενοδοχεία. Στη συμβολή με την οδό Ελ. Βενιζέλου βρίσκεται το *Μέγαρο Στάνι*, που κτίστηκε το 1908 για να στεγάσει πολυκατάστημα και είναι ένα από τα ελάχιστα κτήρια της περιοχής που διασώθηκαν από την πυρκαγιά του 1917. Προσέξτε στην κορυφή τη γυάλινη υδρόγειο σφαίρα, που αποτελεί σημείο αναφοράς στην πλ. Ελευθερίας. Στη γειτονική *οδό Κομνηνών*, εξάλλου, αξίζει να παρατηρήσετε τα εκλεκτικιστικά κτήρια των ξενοδοχείων «*Λουξεμβούργο*» και στη συμβολή με την οδό Μητροπόλεως «*Τουρίστ*» και «*Εξέλσιορ*».

4 ΛΙΜΑΝΙ

Ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας και της νοτιοανατολικής Μεσογείου, με ζωηρή εμπορική και επιβατική κίνηση. Εδώ, κατά τη σύντομη παραμονή του στην πόλη (322-323 μ.Χ.) ο Μέγας Κωνσταντίνος κατασκεύασε το πρώτο τεχνητό

10

10.
 Η συνήθως πολύβουη λεωφόρος Νίκης, με τον Λευκό Πύργο στο βάθος.

λιμάνι της πόλης, που αργότερα και κυρίως επί Τουρκοκρατίας επικωματώθηκε. Η προβλήτα Α' του λιμανιού άρχισε να κατασκευάζεται στα τέλη του 19^{ου} αι., ενώ το 1910 κτίστηκαν και έξι αποθήκες, έξωχα δείγματα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής της εποχής. Το 1997, με αφορμή τις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, πέντε από αυτές ανακαινίστηκαν και επαναχρησιμοποιήθηκαν: οι αποθήκες 1 και Δ παραχωρήθηκαν στο *Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης* (για το Φεστιβάλ, βλ. σελ. 108), η Α στεγάζει το *Μουσείο Κινηματογράφου* και το *Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης* (για τα εκθέματα των μουσείων, βλ. σελ. 77 και 78), η Β1 το *Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης* (βλ. σελ. 75), ενώ η Γ λειτουργεί ως εστιατόριο-μπαρ. Αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους χώρους για περίπατο ή ανάπαυση, ενώ παράλληλα προσφέρει εξαιρετική θέα προς το παραλιακό μέτωπο της πόλης.

ΔΕΙΤΕ:

[4.1] Τελωνείο (Επιβατηγός Σταθμός).

Το επιβλητικό αυτό μέγαρο, μήκους 200 μ., κατασκευά-

στηκε το 1910 σε σχέδια του μηχανικού Ελί Μοδιάνο και η μορφολογία του έχει επιρροές από τη γαλλική αρχιτεκτονική των αρχών του 20^{ου} αι. Από το 1987 λειτουργεί ως ο επιβατηγός σταθμός του λιμανιού της πόλης.

5 ΛΑΔΑΔΙΚΑ

Από τις ελάχιστες περιοχές του κέντρου, που διασώθηκε από την πυρκαγιά του 1917. Δημιουργήθηκε τον 16^ο αι., όταν οι Τούρκοι επικωμάτωσαν το βυζαντινό τεχνητό λιμάνι, έφτανε ως την περιοχή «Φραγκομαχαλάς» (βλ. σελ. 22) και μέχρι την κατεδάφισή τους βρισκόταν έξω από τα δυτικά τείχη της πόλης. Περιοχή χονδρεμπορίου κοντά στο λιμάνι, υπήρχαν εδώ καταστήματα μπαχαρικών και σιτηρών και μετά το 1917 κυρίως αποθήκες λαδιού. Η χάραξη των οδών παραμένει ίδια από τα τέλη του 19^{ου} αι., ενώ τα περισσότερα κτήρια -κυρίως του β' μισού 19^{ου} αι.- είναι διώροφα, κατασκευασμένα από βιομηχανικό τούβλο και ξύλο, αν και αρκετά από αυτά κατεδαφίστηκαν αργότερα για τη διάνοιξη ή διαπλάτυνση δρόμων. Μετά

τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, η περιοχή σταδιακά υποβαθμίστηκε, αλλά το 1985 κηρύχθηκε ιστορική και τα κτήριά της διατηρήτεια και από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 σειρά αναπλάσεων την ανέδειξαν σε έναν από τους βασικότερους πόλους διασκέδασης της πόλης, όπου λειτουργούν πολυάριθμα εστιατόρια, μπαρ, χώροι ζωντανής ελληνικής μουσικής και καφέ. Κεντρικό σημείο για να αρχίσετε την περιήγησή σας είναι η *πλατεία Μορικόβου*, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζουν ακόμα η *πλατεία Πετρακάκη*, όπου μεταξύ άλλων βρίσκεται και το *Μέγαρο του Οθωμανικού Ταχυδρομείου* (σήμερα, ξενοδοχείο), *καθώς και οι οδοί Αιγύπτου, Κατούνη, Λυκούργου και Εδέσης* (στην *πλατεία Εμπορίου* ή *Άνω Λαδάδικα*, μετά την οδό Τσιμισική) στην οποία σώζονται και δύο παλιά χάνια. Εξάλλου, σε προσόψεις κτηρίων προς το λιμάνι, παραμένουν ακόμα ίχνη καπνού από τη πυρκαγιά του 1917!

6 ΟΔΟΣ ΤΣΙΜΙΣΚΗ

Από τους βασικότερους και πιο πολυσύχναστους δρόμους στο κέντρο της πόλης, ενώνει την

πλατεία Χ.Α.Ν.Θ. (βλ. σελ. 26) με τα Λαδάδικα. Διανοίχτηκε πλήρως μετά την πυρκαγιά του 1917 και μεταπολεμικά αναδείχτηκε στον εμπορικό άξονα της πόλης, αφού εδώ συγκεντρώνονται πολλά από τα γνωστότερα εμπορικά καταστήματα της Θεσσαλονίκης, γραφεία και αντιπροσωπείες εταιρειών, αλλά και πολλά δημοφιλή καφέ και μπαρ.

ΔΕΙΤΕ:

[6.1] Μέγαρο Καζές.

Βρίσκεται απέναντι από το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας-Τράπεζας Ελλάδας (βλ. σελ. 17), στη συμβολή με την οδό *Ι. Δραγούμη*. Κτίστηκε το 1924 σε σχέδια του Ξεν. Παιονίδη και σήμερα στεγάζει καταστήματα και γραφεία. Στην απέναντι πλευρά της *Ι. Δραγούμη*, σώζεται ένα ακόμα διατηρητέο κτήριο (του 1925), με καμπυλωτά μπαλκόνια.

[6.2] Ναός Αγίου Μηνά.

Είναι κτισμένος στο κέντρο της αγοράς, στη θέση παλαιохριστιανικής βασιλικής, από την οποία σώζεται μόνο η ημικυκλική κόγχη του ιερού και ο άμβωνας. Από το 1806 κάπκε δύο φορές και έλαβε τη σημερινή

11.
 Χαρακτηριστικός δρόμος στα Λαδάδικα.

12.
 Το μέγαρο του Επιβατηγού Σταθμού (παλιό Τελωνείο), στο λιμάνι.

13.
 Η εκκλησία του Αγίου Μηνά είναι κτισμένη στην «καρδιά» του παραδοσιακού εμπορικού κέντρου της πόλης.

του μορφή το 1852 στον τύπο της τρίκλιτης μεταβυζαντινής βασιλικής. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο εσωτερικός διάκοσμος του που έχει επιρροές από το μπαρόκ, το ροκοκό και τον νεοκλασικισμό.

6.3 Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης.

Στεγάζεται σε διατηρητέο κτήριο του 1904 (Β. Ποζέλι), εβραϊκής ιδιοκτησίας, που διασώθηκε από την πυρκαγιά του 1917. Άλλοτε εμπορική στοά, φιλοξένησε κατά καιρούς τράπεζα και γραφεία εβραϊκής εφημερίδας της πόλης (για τα εκθέματα του μουσείου, βλ. σελ. 73).

6.4 Οδός Βενιζέλου.

Πολυσύχναστος δρόμος, που από το 1867 ενώνει την πλ. Ελευθερίας με το Διοικητήριο (βλ. σελ. 39). Διαθέτει εμπορική αγορά και πολλά ενδιαφέροντα κτήρια σε όλο του το μήκος και κυρίως ως την οδό Εγνατία (βλ. σελ. 34), κυρίως εκλεκτικιστικού ρυθμού και art deco. Στη βόρεια πλευρά της συμβολής με την οδό Τσιμισκή βρίσκεται το **μέγαρο Γκατένιο-Φλωρεντί**, έξοχο δείγμα εκλεκτικισμού, κτισμένο το 1925 από τον

μηχανικό Ι. Πλειμπέρ. Διαθέτει ισόγειο και τρεις ορόφους, ενώ έχει πρόσοψη σε τρεις δρόμους.

6.5 Παζάρ (Γιακουντί) Χαμιάμ.

Κτίστηκε στις αρχές του 16^{ου} αι. στην περιοχή της αγοράς (παζάρ), όπου λίγο αργότερα εγκαταστάθηκαν οι Εβραίοι (Γιακουντί), όταν εξορίστηκαν από την ιβηρική χερσόνησο. Είναι «δίδυμο» (ανδρών-γυναικών), με τριμερή διάταξη των χώρων (κρूसι, χλιαροί και ζεστοί) και τοιχοδομία που μιμείται τη βυζαντινή. Στην περιοχή υπάρχει υπαίθρια αγορά λουλουδιών και για τον λόγο αυτό είναι γνωστή και ως **«Λουλουδάδικα»**.

6.6 Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο (Τσιμισκή 29).

Εντυπωσιακό νεοκλασικό μέγαρο, που κατασκευάστηκε το 1930 και ανακαινίσθηκε πλήρως το 2003. Απέναντι βρίσκεται το **Μέγαρο (Στοά) Χιρς** (γνωστή και ως Στοά Τόττη), διαμορφωμένο σήμερα σε εμπορικό κέντρο (είσοδος και από την οδό Μητροπόλεως).

6.7 Καπναποθήκες Αυστριακού Μονοπωλίου.

Συγκρότημα δύο art deco κτηρίων του 1926 (για τις κα-

πναποθήκες της πόλης βλ. και σελ. 62). Την περίοδο 1995-1997, για τη μετασκευή του σε εμπορικό κέντρο («Πλατεία») αναμορφώθηκε πλήρως και διατηρήθηκαν μόνο οι εξωτερικές του όψεις. Σήμερα, περιλαμβάνει καταστήματα, κινηματογραφικές αίθουσες, καφέ και εστιατόρια, που αναπτύσσονται γύρω από το κεντρικό αίθριο.

6.8 Μέγαρο Καρόλου Ντηλ.

Στη συμβολή των δύο οδών, σώζονται εντυπωσιακά μέγαρο των πρώτων δεκαετιών του 20^{ου} αι., που στεγάζουν καταστήματα και γραφεία στους ορόφους τους και αξίζει να παρατηρήσετε.

7 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Η περιοχή δυτικά της οδού Αριστοτέλους και νότια της οδού Εγνατίας συγκροτεί την παραδοσιακή αγορά της πόλης, με διάσπαρτα μικρά καταστήματα και οργανωμένες αγορές και στοές, οι περισσότερες από τις οποίες υπάρχουν από την εποχή της τουρκοκρατίας. Σήμερα, στις αγορές αυτές, που κατακλύζονται από τους κατοίκους και τους επισκέπτες, μπορείτε

να βρείτε όλων των ειδών τα προϊόντα -από τρόφιμα και μπαχαρικά μέχρι υφάσματα, κοσμήματα και μικρές μπουτίκ- αλλά και ταβέρνες, ουζερί και καφενεία.

ΔΕΙΤΕ:

7.1 Αγορά Μοδιάνο.

Κατασκευάστηκε το 1922 από τον μηχανικό Ε. Μοδιάνο, που της έδωσε και το όνομα. Ορθογώνιο κτίσμα με γυάλινη στέγη, φιλοξενεί στις τρεις στοές της περίπου 140 καταστήματα τροφίμων. Εδώ, θα βρείτε εκλεκτά παραδοσιακά προϊόντα, ενώ ιδιαίτερα δημοφιλή είναι τα εστιατόρια που λειτουργούν εσωτερικά και στην περίμετρό της.

7.2 Αγορές Βλάλη-Καπάνι & Άθωνος-Βατικιώτη.

Σχεδιασμένες από τον Ερν. Εμπράρ, τέμνουν κάθετα την οδό Αριστοτέλους, με την οποία επικοινωνούν από ειδικά περάσματα. Πρόκειται για σύνολα διώροφων εμπορικών κτηρίων, με τοξοστοιχίες στο ισόγειο. Η αγορά **Βλάλη-Καπάνι** βρίσκεται στη δυτική πλευρά της Αριστοτέλους, στη θέση όπου κατά την τουρκοκρατία υπήρχε η εμπορική αγορά

14 & 15.
 Στη Στοά (Αγορά) Μοδιάνο (αριστερά) υπάρχει πληθώρα καταστημάτων τροφίμων (δεξιά).

16.
 Εκλεκτικιστικό μέγαρο στην οδό Βενιζέλου.

17.
 Ένα από τα χαρακτηριστικά μικρά καταστήματα, που λειτουργούν στο Μπεζεστένι.

«Ουν Καπάν» (αλευροπάζαρο). Εδώ λειτουργεί κυρίως αγορά τροφίμων και μπαχαρικών, ενώ στη μικρή πλατεία Βλάλη θα βρείτε καφενεία και παραδοσιακά εστιατόρια. Στη συμβολή των οδών Σπανδωνή, Ερμού και Βενιζέλου, έχει ανεγερθεί *μνημείο* που θυμίζει τη δολοφονία του βουλευτή Γρ. Λαμπράκη, τον Μάιο 1963. Στην *αγορά Βατικιώτη*, που μαζί με την πλατεία Άθωνος εκτείνονται στην ανατολική πλευρά της Αριστοτέλους, λειτουργούν κυρίως καταστήματα με οπωροκηπευτικά, μπαχαρικά, ωδικά πτηνά, είδη πακεταρίσματος και υποδηματοποιίας, ενώ στην πλατεία Άθωνος εργαστήρια πώλησης ξύλινων και ψάθινων καρεκλών καθώς και πολλές ταβέρνες και ουζερί.

[73] Μπεζεστένι.

Βρίσκεται στη συμβολή των οδών Σολωμού και Βενιζέλου. Ορθογώνιο κτίσμα, με τέσσερις εισόδους και έξι μολυβδοσκεπαστους τρούλους, στους οποίους είναι χαραγμένα τα ονόματα όλων των τεχνιτών, κτίστηκε στα τέλη 15^{ου}-αρχές 16^{ου} αι. ως υπρασματοαγορά (μπεζεστένι) και αγορά πολύτιμων λίθων, η οποία φρουρούνταν όλο το 24ωρο. Σήμερα, διατηρεί εν

πολλούς τον χαρακτήρα του, καθώς στο εσωτερικό του και στην εξωτερική πλευρά λειτουργούν περισσότερα από 110 καταστήματα, τα περισσότερα από τα οποία πωλούν υφάσματα ή κοσμήματα.

[74] Στοά «Σαούλ».

Η κατασκευή της ολοκληρώθηκε το 1881 (σε σχέδια Β. Ποζέλι), ενώ μετά τη μερική καταστροφή της από την πυρκαγιά του 1917 ξανακτίστηκε το 1929 (σε σχέδια Κ. Μοδιάνο). Συνδυάζει νεοαναγεννησιακά και art deco στοιχεία και αρχικά στέγαζε τον τραπεζικό οίκο του Σαούλ Μοδιάνο και καταστήματα, ενώ σήμερα εδώ λειτουργούν κυρίως χώροι διασκέδασης.

[75] Οδός Βασ. Ηρακλείου-Φράγκων.

Κεντρικός δρόμος της περιοχής που παλιότερα ονομαζόταν «Φραγκομαχαλάς», εξαιτίας της εγκατάστασης σε αυτήν μετά τον 13^ο αι. πολλών Λατίνων. Ξεκινά ουσιαστικά από την οδό Αριστοτέλους και καταλήγει στην περιοχή των Δικαστηρίων (βλ. σελ. 59). Παλιότερα, εδώ υπήρχαν τράπεζες, αντιπροσωπείες ξένων οίκων και ξενο-

19

δοχεία, ενώ σήμερα μαζί με τις παρακείμενες οδούς είναι μία κατ' εξοχήν εμπορική περιοχή, που έχει εξελιχθεί και σε πόλο διασκέδασης, αφού στην κοντινή *οδό Βαλαωρίτου* και τους γύρω δρόμους (Συγγρού, Βηλαρά κ.ά.) τα τελευταία χρόνια λειτουργούν πολλά καφέ, μπαρ και εστιατόρια. Στην οδό Συγγρού, βρίσκεται η *πλατεία Χρηματιστηρίου* με το νεοαναγεννησιακού ρυθμού κτήριο (1907, Β. Ποζέλι) της **Στοάς Μαλακοπής**, όπου ως το 1954 στέγαζε τράπεζα και αργότερα εμπορικούς οίκους. Στο κέντρο του αετώματος (στην οδό Βηλαρά) ξεχωρίζει το ρολόι, που σταμάτησε την ώρα του σεισμού το 1978, ενώ στο εσωτερικό της στοάς λειτουργούν χώροι διασκέδασης και καταστήματα. Πολύ κοντά, βρίσκεται η **Καθολική Εκκλησία**,

(1898, Β. Ποζέλι), κτισμένη σε σημείο που υπήρχε παλιότερη εκκλησία η οποία καταστράφηκε από την πυρκαγιά το 1917. Βρίσκεται σε γαλήνια αυλή, ενώ εντυπωσιάζει το ύψους 40 μ. καμπαναριό της. Στη συμβολή με την οδό Λ. Σοφού, προσέξτε το κτήριο-έδρα του **Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης** (1903), το οποίο κτίστηκε σε νεομπαρόκ ρυθμό από Τούρκους αρχιτέκτονες στη θέση παλιάς έπαυλης που ανατινάχτηκε εκείνη τη χρονιά από Βούλγαρους εθνικιστές, καθώς στέγαζε την *Οθωμανική Τράπεζα*. Στον κήπο του φιλοξενούνται τα αρχαιότερα υπαίθρια αγάλματα της πόλης (*Οικονομία*, *Πίσις* και *Τρίτων*), του 19^{ου} αι. Εξάλλου, στην παράλληλη οδό *Ερμού*, θα βρείτε ενδιαφέρουσα εμπορική αγορά.

18. Το κτήριο της Στοάς Μαλακοπής, στην πλατεία Χρηματιστηρίου.

19. Στην πλατεία Άθωνος λειτουργούν πολλές δημοφιλείς ταβέρνες.

20. Στις παραδοσιακές αγορές της Θεσσαλονίκης, θα βρείτε εξαιρετικής ποιότητας τρόφιμα, λαχανικά και φρούτα.

21. Εντυπωσιακό κτήριο των αρχών του 20^{ου} αι., κοντά στο Μπεζεστένι.

18

20

21

3^{ος} περίπατος:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (2) Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Η περιοχή θεωρείται από τις πιο προνομιούχες του κέντρου της Θεσσαλονίκης, εξαιτίας και της εγγύτητάς της προς την παραλία και παραδοσιακά αποτελεί τόπο κατοικίας των εύπορων Θεσσαλονικέων. Εδώ βρίσκονται πολλά γνωστά εμπορικά καταστήματα της πόλης, χώροι πρασίνου, αλλά και μερικά από τα σημαντικότερα μουσεία και πνευματικά ιδρύματά της.

1 ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΕΥΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

22. Ο Λευκός Πύργος, το διασημότερο μνημείο της Θεσσαλονίκης. Κεντρικό σημείο, όπου συγκλίνουν βασικές αρτηρίες της πόλης (λεωφ. Νίκης, λεωφ. Μεγάλου Αλεξάνδρου, Παύλου Μελά, Εθνικής Αμύνης, Γερμανού) και «ενώνει» την παλιά και τη νέα

παραλία. Διαθέτει υπέροχη θέα στο θαλάσσιο μέτωπο, χώρους πρασίνου και πολλά εμπορικά καταστήματα, καφέ και μπαρ.

ΔΕΙΤΕ:

1.1 Λευκός Πύργος.

Το σήμα-κατατεθέν και το διασημότερο μνημείο της πόλης. Κτίστηκε πιθανότατα στα τέλη του 15^{ου} αι. στη συμβολή του ανατολικού και του παραθαλάσσιου τείχους της πόλης, ενώ πιθανολογείται η ύπαρξη πύργου στο σημείο ήδη από την Ενετοκρατία. Είναι κυκλικός, έχει ύψος 33,90 μ. με έξι ορόφους, διάμετρο 22,70 μ. και έως τις αρχές του 20^{ου} αι. τον περιέβαλε οχυρωματικός περίβολος. Κατά καιρούς, πήρε διάφορες ονομασίες, ενώ το 19^ο αι. ονο-

μαζόταν «Πύργος των Γενίτσαρων» ή «του Αίματος», καθώς ήταν φυλακή θανατοποινιτών, που οι γενίτσαροι εκτελούσαν στις επάλξεις. Το 1890 βάφτηκε λευκός, παίρνοντας τη σημερινή του ονομασία. Στο εσωτερικό του, λειτουργεί εξαιρετικά ενδιαφέρουσα έκθεση για την ιστορία της Θεσσαλονίκης (για την Έκθεση, βλ. σελ. 73), ενώ από την κορυφή του η θέα είναι πανοραμική. Η μικρή πλατεία γύρω από το μνημείο είναι ένα από τα πιο πολυσύχναστα σημεία της πόλης, ενώ από εδώ ξεκινούν και μικρά **πλωτά μπαρ**, που πραγματοποιούν μικρή βόλτα στον Θερμαϊκό κόλπο με τη συνοδεία καφέ ή ποτού. Απέναντι, βρίσκεται το ομώνυμο **Πάρκο**, με το υπαίθριο **Δημοτικό Θέατρο Κήπου**, αναψυκτήριο, παιδική χαρά και πίστα skateboard.

1.2 Βασιλικό Θέατρο.

Κατασκευάστηκε το 1940 και ανακαινίστηκε το 1996. Με χωρητικότητα 800 θέσεων, είναι μία από τις χειμερινές αίθουσες (Σκηνή «Μελίνα Μερκούρη») του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος (Κ.Θ.Β.Ε., βλ. σελ. 109).

1.3 Οδός Εθνικής Αμύνης.

Ενώνει τον Λευκό Πύργο με την πλατεία Συντριβανί-

ου (βλ. σελ. 37) και την οδό Αγίου Δημητρίου (βλ. σελ. 39). Χαρακτήριζε μετά την κατεδάφιση το 1889 του ανατολικού τείχους (τμήμα του βυζαντινού προτειχίσματός του σώζεται στην παράλληλη οδό Φιλικής Εταιρείας) και ως το 1912 ονομαζόταν λεωφόρος Χαμηδιά, προς τιμήν του σουλτάνου Χαμίτ Β', καθώς όλα τα κτήρια της οδού αποτελούσαν ιδιοκτησία του. Σήμερα, εδώ βρίσκεται το Μέγαρο Θεάτρου της **Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών** (1962, Β. Κασσάνδρας), όπου στεγάζεται το **Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος (Κ.Θ.Β.Ε.)** και η **Πινακοθήκη της Ε.Μ.Σ.** (βλ. σελ. 77) και το παρακείμενο Μέγαρο Α' της Ε.Μ.Σ. (1951, Α. Νικολόπουλος), η **Λέσχη Αξιωματικών** (1953, Π. Μυλωνάς) και ο **κινηματογράφος «Αλέξανδρος»**. Επίσης, αναπτύσσεται το μικρό **πάρκο Ταιρογιάννη**, γύρω από το οποίο λειτουργούν δημοφιλή καφέ και μπαρ.

1.4 «Διαγώνιος».

Χαρακτηριστική συνοικία του κέντρου της πόλης, γύρω από τη συμβολή των οδών **Ταιμιακή** και **Παύλου Μελά**, που πήρε το όνομά της από τη διαγώνια χάραξη της Π. Μελά.

3^{ος} περίπατος:
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (2)
Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

1.5 Μέγαρο Χ.Α.Ν.Θ.

Εμβληματικό μέγαρο της πόλης (1934), που στεγάζει τις δραστηριότητες της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων Θεσσαλονίκης. Χαρακτηρίζεται από ανάμικτα στοιχεία νεοαποικιακής και βυζαντινής αρχιτεκτονικής. Στο κτήριο στεγάζεται, επίσης, το θέατρο «Αυλαία», ενώ στον περιβάλλοντα χώρο υπάρχουν υπαίθρια γήπεδα μπάσκετ και τένις, κλειστό γυμναστήριο και πολιτιστικό κέντρο. Μπροστά από το μέγαρο, αναπτύσσεται η μικρή ομώνυμη πλατεία, ενώ πολύ κοντά (ανάμεσα στις οδούς *Διαλέττη* και *Αντ. Καμάρα*) βρίσκεται η **Αρμενική Εκκλησία** (1903, Β. Ποζέλι).

1.6 Αρχαιολογικό Μουσείο.

Σχεδιάστηκε από τον σημαντικό Έλληνα αρχιτέκτονα Π. Καραντινό και εγκαινιάστηκε το 1962. Εμπνευσμένο από τις αρχαιοελληνικές κατοικίες, θεωρείται ένα από τα αντιπροσωπευτικότερα δείγματα μοντερνιστικής αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα. Το 1980 έγινε νέα προσθήκη, ενώ το 2003 μετασκευάστηκε ριζικά με βάση τις νέες μουσειολογικές ανάγκες. Διαθέτει αίθουσες για περιοδικές εκθέσεις, εκδηλώ-

σεις και εκπαιδευτικά προγράμματα, καφέ και πωλητήριο (για τα εκθέματα του μουσείου, βλ. σελ. 70).

1.7 Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού.

Κατασκευάστηκε μεταξύ των ετών 1989-1993 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Κ. Κρόκου. Συνδυάζει στοιχεία μοντερνισμού και ελληνικής αρχιτεκτονικής παράδοσης, θεωρείται ένα από τα καλύτερα σύγχρονα έργα δημόσιας αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα, ενώ το 2001 κηρύχθηκε ως «ιστορικό διατηρητέο μνημείο» και έργο τέχνης. Διαθέτει μικρό αμφιθέατρο, καφέ-εστιατόριο και πτέρυγα περιοδικών εκθέσεων (για τα εκθέματα του Μουσείου, βλ. σελ. 71). Δίπλα, βρίσκεται το νέο **Δημαρχιακό Μέγαρο** (εγκαινιάστηκε το 2009), ενώ στην πίσω πλευρά απλώνεται **πάρκο** (πρώην *Πεδίον Άρεως*, τμήμα παλιού στρατοπέδου), με παιδική χαρά, μικρή λίμνη και καφέ, καθώς και το εκλεκτικιστικό (στρατιωτικό) κτήριο (στη συμβολή των οδών Βασ. Γεωργίου και Καυτανζόγλου), που σήμερα στεγάζει το τοπικό παράρτημα των Ελλήνων Προσκόπων.

2 ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΝΙΚΗΣ

(βλ. σελ. 16)

3 ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

Στην περιοχή των οδών *Προξένου Κορμηλιά* και *Μητροπόλεως* με τις παρακείμενες οδούς, όπως *Παλαιών Πατρών Γερμανού-Βογατσικού*, *Χρυσστόμου Σμύρνης*, *Μητροπολίτου Ιωσήφ*, *Λασσάνη*, *Αγίας Σοφίας*, *Καρόλου Ντηλ* (όπου υπάρχουν αξιόλογα μεσοπολεμικά κτήρια) και την *Τσιμισκή* συγκεντρώνονται μερικά από τα ακριβότερα εμπορικά καταστήματα (ρούχα, παπούτσια, κοσμηματοπωλεία, έπιπλα, αξεσουάρ κ.λπ.) και ορισμένα από τα γνωστότερα εμπορικά κέντρα της πόλης. Επίσης, στην ίδια περιοχή λειτουργούν μουσική υψηλής ραπτικής Ελλήνων και ξένων σχεδιαστών, αλλά και αρκετές γκαλερί τέχνης. Οι Θεσσαλονικείς επισκέπτονται την περιοχή για τις αγορές τους, που συνδυάζουν με καφέ, φαγητό ή ποτό στα δεκάδες μικρά μαγαζιά που λειτουργούν εδώ.

4 ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Από τα ελάχιστα αμιγή νεοκλα-

σικά κτήρια της πόλης, κατασκευάστηκε μεταξύ των ετών 1890-1893 με σχέδια του Ερν. Τσίλλερ, μετά την πυρκαγιά του 1890. Έως το 1912 στέγαζε το Ελληνικό Γενικό Προξενείο, ενώ την περίοδο 1923-1978 δημόσια δημοτικά σχολεία. Έκτοτε, παραχωρήθηκε για την εγκατάσταση των συλλογών του Μουσείου (βλ. σελ. 74). Δίπλα, βρίσκεται ο μητροπολιτικός ναός **Αγίου Γρηγορίου Παλαμά** (1914, σε σχέδια των Ερν. Τσίλλερ και Ξεν. Παιονίδη), που ανήκει στον βυζαντινό οκταγωνικό τύπο με νεορωμανικά και νεοκλασικά στοιχεία, ενώ πίσω από τον ναό (στη συμβολή των οδών Βογατσικού και Μητροπόλεως), το **Εκκλησιαστικό Μουσείο Μητρόπολης Θεσσαλονίκης** που περιλαμβάνει σημαντική συλλογή εικόνων και εκκλησιαστικών κειμηλίων.

5 ΟΔΟΣ ΤΣΙΜΙΣΚΗ

(βλ. σελ. 19)

6 ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

Όμορφη πλατεία με αρκετό πράσινο, διαμορφώθηκε μετά την πυρκαγιά του 1890

23.
 Το Μέγαρο Χ.Α.Ν.Θ., με τα νεοβυζαντινά αρχιτεκτονικά στοιχεία.

24.
 Πανοραμική άποψη του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης.

και περιλαμβάνει τον χώρο γύρω από τον ομώνυμο ναό (βλ. σελ. 9) και τμήματα των οδών *Ερμού* (ως την οδό Καρ. Ντηλ) και *Αγ. Σοφίας* (ως την Εγνατία). Η τελευταία είναι πεζοδρομημένη, επίσης, ως την οδό Τσιμισκή. Στο μέσον υπάρχει μνημείο για τη *Γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού* (2006, Ελ. Βάλβη), ενώ σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν αρκετά από τα γύρω κτήρια, όπως το *Μέγαρο Λόγγου* («Κόκκινο Σπίτι») του 1925 (στη συμβολή των οδών Ερμού και Αγ. Σοφίας) και το *Μέγαρο Χατζηδημητρίου* του 1924 (στη διασταύρωση των οδών Ερμού και Καρ. Ντηλ). Εξάλλου, από την πλατεία ξεκινούν οι οδοί *Παύλου Μελά* και *Ικτινίου* (πεζόδρομος) που μαζί με την παρακείμενη οδό *Ζεύξιδος*, αποτελούν σύνθητες σημείο για αγορές και στάση για καφέ, ποτό ή φαγητό.

7 ΠΛΑΤΕΙΑ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ

Παραδοσιακά χώρος συγκέντρωσης των φοιτητών, θεωρείται ως μία από τις «εναλλακτικές» περιοχές της πόλης. Στην πλατεία, που αναστυσσεται γύρω από το *Ανάκτορο*

του *Γαλερίου*, αλλά και στους γύρω δρόμους (*πεζόδρομος Γούναρη, Γονατά, Βύρωνος, Ισαύρων, Ι. Μιχαήλ, Θεοχάρη*) υπάρχουν καφέ, ατμοσφαιρικά μπαρ, ταβέρνες και ουζερί, κινηματογραφικές αίθουσες αλλά και συναυλιακό χώρο. Παράλληλα, στην περιοχή θα βρείτε βιβλιοπωλεία και ενδιαφέροντα μαγαζιά που πωλούν δίσκους, αντίκες, ρούχα κ.ά. Στο κέντρο της πλατείας υπάρχει σιντριβάνι με το γλυπτό «Το παιδί που σφυρίζει» και μικρή παιδική χαρά. Παρατηρήστε την προοπτική από την οδό Γούναρη προς την Καμάρα και τη Ροτόντα αλλά και προς τη θάλασσα, ενώ αξίζει μια επίσκεψη και στη γειτονική *εκκλησία της Νέας* (ή *Μεγάλης Παναγίας*) (στη συμβολή των οδών Γούναρη και Μητροπόλεως), του 1727.

8 ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΓΑΛΕΡΙΟΥ

Πρόκειται για ένα υπαίθριο αρχαιολογικό μουσείο, στο κέντρο της πόλης. Η κατασκευή του ξεκίνησε στα τέλη του 3^{ου}-αρχές 4^{ου} αι. από τον Γαλέριο και ανήκει στο **Γαλεριανό Συγκρότημα** (συνολικής έκτασης 150.000 τ.μ.), που

περιλάμβανε επίσης τον Ιππόδρομο, την Αψίδα ή Καμάρα (βλ. σελ. 37) και τη Ροτόντα (βλ. σελ. 10), καθώς και άλλα οικοδομήματα ποικίλων χρήσεων, που σήμερα βρίσκονται κάτω από σύγχρονες οικοδομές. Έως την καταστροφή του τον 7^ο αι., εκτός από τον Γαλέριο διέμεναν εδώ και άλλοι αυτοκράτορες (Θεοδοσίος Α' κ.ά.). Θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της ύστερης αρχαιότητας σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο.

ΔΕΙΤΕ:

8.1 Οκτάγωνο.

Αίθουσα θρόνου και ακρόασεων με δίκωχο προθάλαμο και οκταγωνικό σχήμα. Διαθέτει εξαιρετική εσωτερική διακόσμηση και περίτεχνα δάπεδα. Επικοινωνούσε με τη θάλασσα μέσω πρόπυλου και μεγάλου περιστυλίου, από το οποίο προέρχεται ένα εντυπωσιακό μαρμαρίνο διακοσμητικό τόξο με προτομή του Γαλερίου (βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο, βλ. σελ. 70).

8.2 Περίστυλη αυλή.

Στις τρεις πλευρές της πλαισιωνόταν από δωμάτια.

Στοές με ψηφιδωτά δάπεδα απομόνωναν το αίθριο από τα υπόλοιπα κτίσματα.

8.3 Δεξαμενή.

Δίωροφο κτίσμα, που χρησιμοποιούνταν για τη συγκέντρωση νερού από τις στέγες του ανακτόρου και της Βασιλικής.

8.4 Βασιλική.

Μνημειακό οικοδόμημα, που επίσης λειτουργούσε ως αίθουσα για επίσημες ακροάσεις. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα εξαιρετικά ψηφιδωτά δάπεδά της στην αψίδα.

8.5 Λουτρά.

Δίπλα στη Βασιλική, με δωμάτια για λούσιμο με κρύο-χλιαρό-ζεστό νερό και μεγάλη αίθουσα υποδοχής με κρήνη.

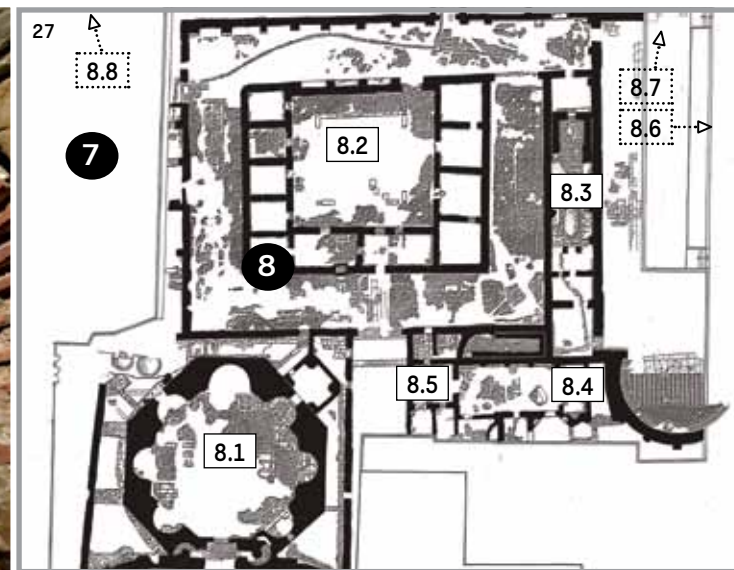
8.6 Ιππόδρομος.

Σώζεται αποσπασματικά κάτω από τις πολυκατοικίες της παρακείμενης *πλατείας Ιπποδρομίου*. Είχε μήκος 450 μ. και πλάτος 95 μ. και ήταν το κέντρο της κοινωνικής δραστηριότητας των πολιτών έως το 390 μ.Χ., όταν με διαταγή του αυτοκράτορα Θεοδοσίου

25. Το «Κόκκινο Σπίτι» και το μνημείο για τη Γενοκτονία του Ποντιακού Ελληνισμού, στην πλατεία Αγίας Σοφίας.

26. Λεπτομέρεια από το Ανάκτορο του Γαλερίου.

27. Σκαρίφημα του Ανακτόρου Γαλερίου και της γύρω περιοχής.

σφαγιάστηκαν εδώ 7.000 Θεσσαλονικείς, γεγονός που σήμανε το τέλος της λειτουργίας του. Στη νότια πλευρά της πλατείας βρίσκεται το κτήριο του *Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης*, ενώ στην κοντινή οδό Μαργαρίτη, ο αξιόλογος ναός του *Αγίου Αντωνίου* (18^{ου} αι.).

8.7 Αφιδωτή Αίθουσα.

Βρίσκεται στη συμβολή των οδών Γούναρη και *Σβώλου* και ήταν θερμαινόμενος χώρος διοργάνωσης συμποσίων και τελετών. Είχε απ' ευθείας πρόσβαση στο αυτοκρατορικό θεωρείο του Ιππόδromου.

8.8 Θέατρο-στάδιο οδού Απελλού.

Στον αριθμό 5 και 7, έχουν εντοπιστεί λείψανα κτηρίου, που θεωρείται πως αποτελούν τμήμα του θεάτρου-σταδίου της πόλης, το οποίο χρησιμοποιούταν από τον 1^ο - 4^ο αι. μ.Χ. Συνδέεται με το μαρτύριο του πολιούχου της πόλης Αγίου Δημητρίου.

9 ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Στη νότια πλευρά της οδού Εγνατία, μεταξύ των οδών *Κ. Παλαιολόγου* (προς τα δυτικά)

και *Αγαπηνού* (στα ανατολικά) και σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, βρίσκονται τρεις ενδιαφέροντες ναοί που αξίζει να επισκεφθείτε.

ΔΕΙΤΕ:

9.1 Ναός Παναγούδας (Παναγία Γοργοεπήκοος).

Ονομάζεται και ναός της Μικρής Παναγίας. Πρόκειται για νεότερο κτίσμα (1818), το οποίο χτίστηκε στη θέση ναού που καταστράφηκε από πυρκαγιά το 1789 και βρισκόταν στο κέντρο των ελληνικών συνοικιών της πόλης κατά την Τουρκοκρατία. Σύμφωνα με πηγές του 12^{ου}-14^{ου} αι., στο σημείο βρισκόταν η Μονή της Παναγίας Γοργοεπηκούου, όνομα με το οποίο είναι επίσης γνωστός. Δίπλα, βρίσκεται το ιστορικό νεοκλασικό κτήριο του *Ελληνικού Γυμνασίου* (1893).

9.2 Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος

(βλ. σελ. 10)

9.3 Ναός Υπαπαντής.

Κτίστηκε το 1840, σε σημείο όπου το 1543 είχε ανεγερθεί παρεκκλήσι αφιερωμένο

στον Άγιο Ιωήλ, από το οποίο σήμερα σώζεται βημόθυρο με παράσταση Ευαγγελισμού (Κρητικής Σχολής). Το επίπεδο στο οποίο βρίσκεται ο ναός, ταυτίζεται με το επίπεδο της Εγνατίας οδού κατά τους βυζαντινούς χρόνους. Το τέμπλο, με απεικόνιση του Ευαγγελισμού, είναι του 1843, ενώ οι πέντε μεγαλύτερες εικόνες φιλοτεχνήθηκαν το 1943.

10 ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Δ.Ε.Θ.)

Εγκαινιάστηκε το 1926 στο κοντινό Πεδίο Άρεως, αλλά το 1940 οι αυξημένες ανάγκες οδήγησαν στη μετεγκατάστασή της στον σημερινό χώρο, όπου λόγω του πολέμου επαναλειτούργησε το 1951. Κατά τις δεκαετίες 1950 και 1960 κατασκευάστηκαν πολλά εκθεσιακά περίπτερα, που βασιζόνταν στις επιταγές του μοντέρνου κινήματος και υπέγραψαν μερικοί από τους σημαντικότερους Έλληνες αρχιτέκτονες (Α Κωνσταντίνιδης, Ν. Βαλσαμάκης, Ι. Ρίζος, Π. Τσολάκης, Δ. Καψαμπέλης, Ά Ζάννος κ.ά.). Επιπλέον, στον χώρο της Δ.Ε.Θ. λειτουργούν τα σύγχρονα **συνεδριακά**

κέντρα «Ιωάννης Βελλίδης», 2.100 ατόμων και **«Νικόλαος Γερμανός»,** 400 ατόμων. Μπορείτε να εισέλθετε από την πύλη της πλατείας Χ.Α.Ν.Θ., της οδού Αγγελάκη και τις δύο στην Εγνατία (για τη Δ.Ε.Θ., βλ. σελ. 109).

ΔΕΙΤΕ:

10.1 Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

Ιδρύθηκε το 1979 και είναι το πρώτο μουσείο σύγχρονης τέχνης στην Ελλάδα. Στο κτήριο αυτό, συνολικού εμβαδού 4.000 τ.μ. στεγάζεται από το 2001. Στον προαύλιο χώρο έχουν τοποθετηθεί μοντέρνα γλυπτά, μεταξύ των οποίων η κινητική κατασκευή με νερό *«Ομπρέλες»* (1995, Γ. Ζογγολόπουλου, βλ. σχετικά και σελ. 51), ενώ εκτίθενται επίσης ρωμαϊκός δρόμος και τάφοι του 2-3^{ου} αι. μ.Χ. (για τις συλλογές και τα εκθέματα του μουσείου, βλ. σελ. 76).

10.2 Πύργος ΟΤΕ.

Κατασκευάστηκε το 1969 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Αλ. Αναστασιάδη, ως το εκθεσιακό περίπτερο του Οργανισμού, αλλά και για τηλεπικοινωνι-

28. Το Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

29. Άποψη των εγκαταστάσεων της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης.

30. Ο Πύργος του ΟΤΕ δεσπόζει στον ορίζοντα της πόλης.

ακές ανάγκες. Δεσπόζει στον ορίζοντα της πόλης, αφού μαζί με την κεραία έχει συνολικό ύψος 70 μ. Στους ορόφους του στεγάζονται ραδιοφωνικοί σταθμοί και ψηλότερα τουριστικό καφέ με περιστρεφόμενο δάπεδο (πλήρης περιστροφή σε 70'), απ' όπου η θέα ολόκληρης της πόλης, αλλά και του θαλάσσιου μετώπου είναι εκπληκτική. Πολύ κοντά, βρίσκεται και το ενδιαφέρον **Μουσείο Ραδιοφώνου** (για τα εκθέματα, βλ. σελ. 78).

10.3 «Αλεξάνδρειο Αθλητικό Μέγαθρο».

Γνωστό και ως Palais des Sports, βρίσκεται στη ΒΑ πλευρά της Δ.Ε.Θ. Από την κατασκευή του το 1966 ως σήμερα είναι στενά συνδεδεμένο με την ιστορία της Θεσσαλονίκης, καθώς σε αυτό έχουν πραγματοποιηθεί μεγάλες αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, αλλά και σημαντικά πολιτικά γεγονότα. Κυκλικής κατασκευής και με χωρητικότητα 4.800 ατόμων ήταν ως το 1985 το μεγαλύτερο κλειστό γήπεδο στην Ελλάδα. Σήμερα, χρησιμοποιείται κυρίως ως έδρα της ομάδας μπάσκετ «Άρης».

10.4 Οδός Αγγελάκη.

Εκτείνεται κατά μήκος της δυτικής πλευράς της Δ.Ε.Θ. και λόγω της γεινιάσής της με την Πανεπιστημιούπολη, εδώ υπάρχουν πολλά καφέ και μπαρ, ιδιαίτερα δημοφιλή στους φοιτητές. Ακόμα, έχουν την έδρα τους αρκετοί ραδιοφωνικοί σταθμοί και ο δημόσιος τηλεοπτικός σταθμός ΕΡΤ3. Στη συμβολή με την οδό Εγνατία (πλατεία Σιντριβανίου, βλ. σελ. 37), παρατηρείστε το επιβλητικό *γλυπτό*, ύψους 18 μ. (1966, Γ. Ζογγολόπουλου).

11 Γ' ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Βρίσκεται μεταξύ των οδών 3^{ης} Σεπτεμβρίου, Στρατού, Καυτανζόγλου και Λαμπράκη και καταλαμβάνει τμήμα του άλλου Πεδίου Άρεως. Το **κεντρικό κτήριο** (Στρατηγείο), στη λεωφ. Στρατού, κτίστηκε την περίοδο 1900-1902 από τον Ιταλό αρχιτέκτονα Β. Ποζέλι ως τουρκικός στρατώνας, ενώ για μερικούς μήνες (1916-1917) ήταν η έδρα της προσωρινής «Κυβέρνησης Εθνικής Αμύνης» υπό τον Ελ. Βενιζέλο. Στην οδό Λαμπράκη, σε κτήριο που σχεδίασε την ίδια περίοδο ο Β. Ποζέλι, στε-

γάζεται σήμερα το **Πολεμικό Μουσείο** (για τα εκθέματα του μουσείου, βλ. σελ. 74), ενώ κάτω από το οδόστρωμα της λεωφ. 3^{ης} Σεπτεμβρίου (στη δυτική πλευρά) έχουν εντοπιστεί και είναι ορατά λείψανα **κοιμητηριακής βασιλικής** (4^{ου}-7^{ου} αι.) και *τάφου χριστιανού μάρτυρα*.

12 ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΠΑΦΗ

Εκτείνεται ανατολικά από τις εγκαταστάσεις του Γ' Σώματος Στρατού. Έλαβε το όνομά της από το κτήριο του Παπάφειου Ορφανοτροφείου, που κάποτε δέσποζε στην περιοχή.

ΔΕΙΤΕ:

Παπάφειο Ορφανοτροφείο «Ο Μελιτεύς» (Παπάφη 33 και Κατσιμήδου).

Η κατασκευή του ολοκληρώθηκε το 1903 (σε σχέδια του Ξεν. Παιονίδη) και ήταν κληροδότημα του Θεσσαλονικιού Ι. Παπάφη (1792-1866), που έζησε και πέθανε στην Μάλτα (Μελίτη). Αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα κλασικισμού, με τρεις ορόφους και πρόθυλο στην κεντρική

είσοδο. Εκτός από οικοτροφείο αρρένων, χρησιμοποιήθηκε επίσης ως στρατώνας και στρατιωτικό νοσοκομείο. Περιβάλλεται από εντυπωσιακό κήπο, όπου τα τελευταία χρόνια κτίστηκε μικρή εκκλησία.

Εργοστάσιο ΥΦΑΝΕΤ.

Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Παπάφειο Από το 1926 ως το 1964, όταν σταμάτησε η λειτουργία της και εγκαταλείφθηκε, ήταν μία από τις μεγαλύτερες υφαντουργικές μονάδες της Μακεδονίας, με εγκαταστάσεις 4.000 τ.μ. Σήμερα, σχεδιάζεται η εδώ μετεγκατάσταση του *Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης* (βλ. σελ. 75) και έως τότε χρησιμοποιείται από κατοίκους ως χώρος εκδηλώσεων με βιβλιοθήκη, αναγνωστήριο και καφενείο. Σε μικρή απόσταση μπορείτε να δείτε έναν από τους ελάχιστους *μακεδονικούς τάφους* (3^{ου} αι. π.Χ.) που βρέθηκαν στην πόλη (στη συμβολή των οδών Παπαναστασίου και Ομήρου), καθώς και το ενδιαφέρον νεοκλασικό συγκρότημα του *Ιπποκράτειου Νοσοκομείου* (1891, Κωνσταντινουπόλεως 49).

31

31.
 Το κτήριο του Παπάφειου Ορφανοτροφείου στην ομώνυμη περιοχή.

32.
 Εξωτερική άποψη του Αλεξάνδρειου Αθλητικού Μεγάλθρου (Palais des Sports ή Nick Galis Hall).

32

4^{ος} περίπατος: ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ (3)

1 ΟΔΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑ

Κεντρική λεωφόρος, που διασχίζει την πόλη σχεδόν από την ίδρυσή της αφού αποτελεί τμήμα της οδού η οποία κατασκευάστηκε από τους Ρωμαίους τον 2^ο αι. π.Χ. και συνέδεε το Δυρράχιο (σημερινή Αλβανία) με την Κωνσταντινούπολη. Εκτείνεται από την πλατεία Δημοκρατίας (βλ. σελ. 58) ως τις εγκαταστάσεις της Δ.Ε.Θ. (βλ. σελ. 31) και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο και χωρίζει το ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης σε δύο μέρη. Διαθέτει δημοφιλή εμπορική αγορά, ενώ εδώ βρίσκονται πολλά αξιόλογα εκλεκτικιστικά και art deco κτήρια των αρχών του 20^{ου} αι. (κυρίως, παλιά ξενοδοχεία), που αξίζει να προσέξετε, καθώς και μερικά από τα σημαντικότερα μνημεία της πόλης.

ΔΕΙΤΕ:

1.1 Πλατεία Κολόμβου.

Στη συμβολή με την οδό Αντιγονιδών, πρόκειται στην πραγματικότητα για ένα πο-

λύβουο σταυροδρόμι. Πήρε το όνομά της από τον Ιταλό Τζ. Κολόμπο, ο οποίος στις αρχές του 20ου αι. άνοιξε στην περιοχή ξενοδοχείο. Εδώ βρίσκεται και η **Στοά Κολόμβου** (Εγνατίας 31), που σήμερα έχει εξελιχθεί σε χώρο διασκέδασης, καθώς στο εσωτερικό της λειτουργούν καφέ-μπαρ και εστιατόρια.

1.2 Χαμζά Μπέν Τζαμί.

Κατασκευάστηκε το 1467 από την κόρη του στρατιωτικού διοικητή του σουλτάνου Μουράτ Β' Χαμζά Μπέν και είναι το μοναδικό τζαμί στην Ελλάδα με περιστυλι αυλή. Για πολλές δεκαετίες λειτουργήσε ως κινηματογράφος με την επωνυμία «Αλκαζάρ». Σήμερα, ανασπλώνεται προκειμένου να στεγάσει έκθεση με ευρήματα από τις ανασκαφές του μετρό. Ακριβώς πίσω, βρίσκεται το **Μέγαρο Δήμου**, που έως πρόσφατα στέγαζε το Δημαρχείο της πόλης και είναι γνωστό και ως «Καραβάν Σερράι», αφού εδώ υπήρχε οθωμανικό χάνι (αρχών 16^{ου} αι.).

1.3 Πλατεία Δικαστηρίων.

Ευρύχωρη, δενδροσκεπής πλατεία που αναπτύσσεται στο τέλος του άξονα της οδού Αριστοτέλους. Σύμφωνα με το σχέδιο Εμπράρ, εδώ προβλεπόταν η ανέγερση των Δικαστηρίων και άλλων δημόσιων κτηρίων της πόλης (πολιτικό κέντρο), όμως το 1966 η ανασκαφική έρευνα αποκάλυψε τη Ρωμαϊκή (Αρχαία) Αγορά και το σχέδιο σταμάτησε. Στην πλατεία υπάρχει παιδική χαρά, ενώ στο κέντρο της υψώνεται ο επιβλητικός **ανδριάντας του Ελευθερίου Βενιζέλου** (1977, Γ. Παππάς), που διατέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας για περισσότερα από 12 χρόνια την περίοδο 1910-1932. Τέλος, στις γειτονικές οδούς **Χαλκείων** και **Κλεισούρας** θα βρείτε μικρά εργαστήρια επεξεργασίας χαλκού, παράδοση που διατηρείται στην περιοχή από τα βυζαντινά χρόνια.

1.4 Παναγία Χαλκείων.

(βλ. σελ. 9)

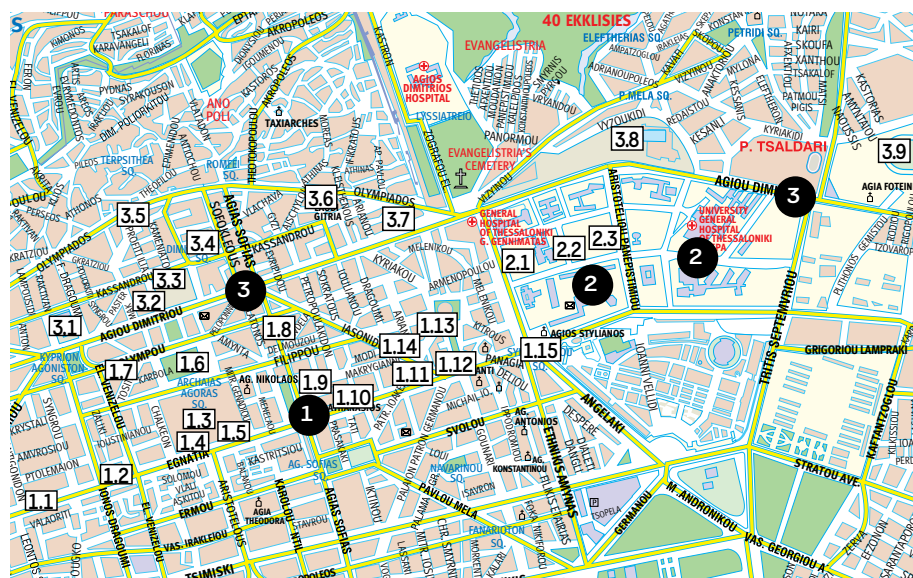
1.5 Μπέν Χαμάμ.

Βρίσκεται στη ΝΑ πλευρά της πλατείας Δικαστηρίων. Εντυπωσιακό οικοδόμημα, το μεγαλύτερο οθωμανικό λουτρό στην Ελλάδα, κατασκευάστηκε το 1444, είναι πολύτρουλο και δι-

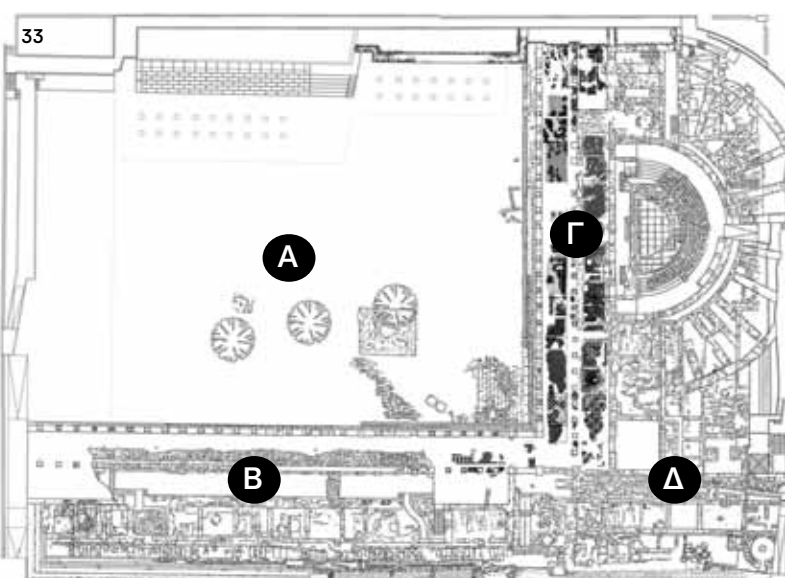
αθέτει ξεχωριστά διαμερίσματα για άνδρες και γυναίκες, που εκτείνονται σε δύο παράλληλους άξονες. Χωρίζεται σε τρία μέρη (κρύα, χλιαρά και ζεστά διαμερίσματα), ενώ σώζεται και θολωτή δεξαμενή για το ζεστόμα του νερού. Είναι ευρύτερα γνωστά ως «Λουτρά Παράδεισος», καθώς με αυτή την ονομασία λειτουργούσε ως το 1968. Ακριβώς δίπλα, υπάρχει **ρωμαϊκή εξέδρα**, που υποδεικνύει το επίπεδο του εδάφους πριν από 2.000 χρόνια.

1.6 Ρωμαϊκή (Αρχαία) Αγορά.

Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, η περιοχή (έκτασης 20 στρ.) αποτελούσε το κοινωνικό και θρησκευτικό κέντρο της πόλης. Η κατασκευή της πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις (μέσα 2^{ου} και μέσα 3^{ου} αι. μ.Χ.), ενώ εγκαταλείφθηκε σταδιακά μετά τον 7^ο αι. Το ΒΔ τμήμα του αρχαιολογικού χώρου καταλαμβάνει μεγάλη ορθογώνια **πλατεία Α** με ίχνη μαρμάρινης πλακόστρωσης. Στο Ν τμήμα της πλατείας σώζεται το ισόγειο τμήμα της πολυόροφης μεγαλύτερο μέρος της διπλής υπόγειας **Κρυπτής Στοάς Β** που πιθανόν λειτουργούσε ως δημόσια αποθήκη. Σε τοίχο της βρέθηκε μεγάλης αξίας

33.
Σκαρίφημα
της Ρωμαϊκής
(Αρχαίας)
Αγοράς της
Θεσσαλονίκης.

παλαιοχριστιανική τοιχογραφία, γεγονός που δείχνει πως ο χώρος χρησιμοποιήθηκε και από τους χριστιανούς κατά τους όψιμους ρωμαϊκούς χρόνους. Νότια της στοάς υπήρχαν καταστήματα που λειτουργούσαν από τον 1^ο ως τον 13^ο αι., ενώ ως προέκταση, έχει διαμορφωθεί το υπόγειο *Μουσείο Ρωμαϊκής Αγοράς* (βλ. σελ. 71). Πίσω από την καλοδιατηρημένη **ανατολική στοά** εντοπίστηκε το **Ωδείο** (2^{ου}-3^{ου} και 4^{ου} αι. μ.Χ.) **Γ** που αναστηλώθηκε και φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ δίπλα διασώζονται **νομισματοκοπείο** και **αρχείο εγγράφων**. Τέλος στην ΝΑ πλευρά αποκαλύφθηκε **κυκλικό Λουτρό** **Δ**, με χρήση από τον 1^ο αι. π.Χ. Στον αρχαιολογικό χώρο έχουν βρεθεί τμήματα *κιονοστοιχίας, ψηφιδωτά δάπεδα, μαρμάρινα σκαλοπάτια, τμήμα λιθόστρωτου δρόμου, αγωγοί αποχέτευσης, αργυρά νομίσματα, λίθινα και μαρμάρινα γλυπτά*. Η αγορά συνδέεται, επίσης, με τις **«μαγεμένες»** (*las incantadas*), μια διώροφη στοά με κορινθιακούς κίονες και πεσσούς, από τους οποίους σώθηκαν τέσσερις διακοσμημένοι με ανάγλυφες μορφές στην εσωτερική και εξωτερική τους πλευρά («Στοά των Ειδωλίων»). Η Στοά βρίσκονταν

πιθανώς στην νότια είσοδο της αγοράς (από την Εγνατία). Το 1864, οι πεσσοί μεταφέρθηκαν από τον Γάλλο Εμμ. Μιλιέρ στο Μουσείο του Λούβρου (Παρίσι), όπου βρίσκονται έως σήμερα.

1.7 Μπιτ-Παζάρ.

Οικοδόμημα με ξεχωριστή ατμόσφαιρα, αφού παραδοσιακά συγκεντρώνει τα παλαιοπωλεία της πόλης (η λέξη σημαίνει «Μικρό Παζάρι»). Το ισόγειο τμήμα του κατασκευάστηκε το 1930, ενώ οι όροφοι προστέθηκαν τη δεκαετία του 1960. Στην εσωτερική πλατεία αλλά και τους περιμετρικούς δρόμους *Τοσίτσα* (όπου βρίσκεται η κεντρική είσοδος), *Βενιζέλου* και *Ολύμπου* υπάρχουν δεκάδες παλαιοπωλεία, αντικερί και καταστήματα πώλησης επίπλων, ενώ τα τελευταία χρόνια λειτουργούν και πολλά εστιατόρια, ουζερί και καφέ-μπαρ, που το ανέδειξαν σε δημοφιλές σημείο διασκέδασης, ιδίως των φοιτητών. Σε μικρή απόσταση (Συγγρού 35), βρίσκεται και **Εβραϊκή Συναγωγή** (Μοναστηριωτών), η μοναδική που διασώθηκε κατά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο.

1.8 Πειραματικό Σχολείο.

Δημιούργημα του κορυφαίου

Έλληνα αρχιτέκτονα Δ. Πικιώνη, κατασκευάστηκε σταδιακά από το 1936 ως το 1970. Συνδυάζει στοιχεία μοντέρνας και παραδοσιακής μακεδονικής αρχιτεκτονικής, με αναφορές στα μοναστήρια του Αγίου Όρους.

1.9 Αχειροποιίτος.

(βλ. σελ. 9)

1.10 Άγιος Αθανάσιος.

Ο ξυλόστεγος αυτός ναός βρίσκεται στη ΝΑ πλευρά της Αχειροποιίτου. Κατασκευάστηκε το 1818 σε ρυθμό τρικλίτης βασιλικής, ενώ ως το 1880 στην αυλή του σώζονταν ερείπια αρχαίου κτίσματος. Σήμερα, είναι ενοριακός ναός.

1.11 Μέγαρο Νεδέλκου (Εγνατία 109).

Διώροφο κομποτέχνημα του 1909 (Ξεν. Παιονίδης). Το ισόγειο, στέγαζε καταστήματα και ο όροφος το σπίτι της οικογένειας Νεδέλκου. Συνδυάζει αναγεννησιακά, μπαρόκ, νεοκλασικά και αρτ-νουβό στοιχεία, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εσωτερική του διακόσμηση. Σήμερα, είναι η έδρα της **Αγιορείτικης Εστίας**, απ' όπου παρέχονται τα διαμονητήρια για επίσκεψη στις μονές του Αγίου Όρους (βλ. σελ. 92), ενώ έχει ακόμα βιβλιοπω-

λείο και εκθεσιακό χώρο.

1.12 Αψίδα Γαλερίου (Καμάρα).

Από τα χαρακτηριστικότερα τοπόσημα της πόλης και συννηθισμένο σημείο συνάντησης των Θεσσαλονικέων. Κατασκευάστηκε το 295-305 μ.Χ. ύστερα από την οριστική νίκη του Γαλερίου επί των Περσών και αποτελούσε μνημειακή πύλη στη βόρεια πλευρά του ανακτορικού του συγκροτήματος (βλ. σελ. 28). Σώζεται το δυτικό της τμήμα, όπου μπορείτε να δείτε και ανάγλυφες παραστάσεις από τις στρατιωτικές επιτυχίες του Γαλερίου. Συνδέεται με τη Ροτόντα με φαρδί πεζόδρομο. Δίπλα, βρίσκεται η εκκλησία **Παναγία Δεξιά** (δεκαετία 1950), κτισμένη στη θέση μεταβυζαντινού ναού, όπου υπάρχει σπάνια εικόνα της Παναγίας να κρατά τον Χριστό από τη δεξιά της πλευρά.

1.13 Ροτόντα.

(βλ. σελ. 10)

1.14 Άγιος Παντελεήμονας

(βλ. σελ. 11)

1.15 Πλατεία Συντριβανίου.

Πήρε το όνομά της από το μαρμάρινο συντριβάνι με τον

34.
Το πλήρως αναστηλωμένο Ωδείο της Ρωμαϊκής Αγοράς.

35.
Η Αψίδα του Γαλερίου (Καμάρα) με τις ανάγλυφες παραστάσεις.

36.
Το συντριβάνι, στην ομώνυμη πλατεία.

χαρακτηριστικό οβελίσκο, που βρίσκεται στο κέντρο αυτού του πολυσύχναστου συγκοινωνιακού κόμβου. Κατασκευάστηκε το 1866 από τον σουλτάνο Χαμίτ ως δώρο στην πόλη και τότε βρισκόταν έξω από τα ανατολικά τείχη της (*Κασσανδρωτική Πύλη*). Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, μεγάλο μέρος του αποξηλώθηκε για τη διαπλάτυνση της οδού Εγνατία, για να αποκατασταθεί στην αρχική του μορφή το 1977.

2 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Α.Π.Θ.)

Είναι η πρώτη σχεδιαστικά ολοκληρωμένη Πανεπιστημιούπολη στην Ελλάδα (έκτασης, περίπου, 500 στρ.). Χωροθετημένη στο παλιό εβραϊκό νεκροταφείο (βλ. σελ. 61), με βάση το σχέδιο της επιτροπής Εμπράρ, άρχισε να κατασκευάζεται το 1938, όμως οι εργασίες διακόπηκαν λόγω του πολέμου και συνεχίστηκαν τη δεκαετία του 1950. Έκτοτε, στον χώρο της ανεγέρθηκαν σειρά κτηρίων, κυρίως μοντερνιστικού ύφους, από κορυφαίους Έλληνες αρχιτέκτονες, όπως το κεντρικό συγκρότημα της Διοίκησης, τα κτήρια του Χημείου, της Νομικής, της Θεολογικής και της Παιδαγωγικής Σχολής, αλλά και τα δύο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης, που συγκροτούν ένα σημαντικό σύνολο μοντέρνας αρχιτεκτονικής. Σήμερα, φιλοξενεί περισσότερους από 100.000 φοιτητές (η μεγαλύτερη στην Ελλάδα), οι οποίοι δίνουν ξεχωριστό τόνο και ιδιαίτερα νεανική χαρακτηρισμό σε όλη την πόλη.

ΔΕΙΤΕ:

2.1 Κτήριο παλιάς Φιλοσοφικής Σχολής.

Το εντυπωσιακό αυτό μέγαρο κτίστηκε το 1887 σε σχέδια του Β. Ποζέλι. Το 1908 έγινε προσθήκη δύο διώροφων πλαινών πτερύγων και το 1927 μεταφέρθηκε εδώ από τη Βίλα Αλλατίνι (βλ. σελ. 54) το νεοσύστατο τότε (1925) Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Σήμερα, στεγάζεται τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.

2.2 Μουσεία Α.Π.Θ.

Το *Μουσείο Εκμαγείων* περιλαμβάνει γύψινα εκμαγεία αρχαίων γλυπτών και αντίγραφα έργων μικροτεχνίας, τοιχογραφιών από τους μινωικούς ως τους βυζαντινούς χρόνους και βυζαντινών εικόνων. Στο *Μουσείο Γεωλογίας-Παλαιοντολογίας* εκτίθενται, μεταξύ άλλων, τα παγκοσμίως γνωστά

ανθρώπινα κρανία που βρέθηκαν στην περιοχή του Αξίου (ηλικίας 9,5 εκατ. ετών) και στο Σπήλαιο Πετραλώνων (βλ. σελ. 92), ηλικίας περίπου 200.000-400.000 ετών. Υπάρχουν ακόμα *Βιβλικό, Λαογραφικό* και *Εγκληματολογικό Μουσείο*, σημαντικά *αρχεία* (θεάτρο, νεοελληνικής λογοτεχνίας, Παιδαγωγικής Ακαδημίας κ.ά.) και *συλλογές* χειρογράφων, βιβλίων κ.ά.

2.3 Μετεωροσκοπείο.

Ένα από τα αισθητικά αρτιότερα κτήρια του συμπλέγματος του Α.Π.Θ., κατασκευάστηκε το 1954 σε σχέδια του Ι. Τριανταφυλλίδη και λόγω του κυκλικού του σχήματος παραπέμπει ευθέως στη Ροτόντα.

3 ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Κεντρικός δρόμος στο βόρειο τμήμα του ιστορικού κέντρου, από τους παλαιότερους της πόλης. Παρά την μεταπολεμική ανοικοδόμηση, σε αρκετά σημεία της ευρύτερης περιοχής διατηρούνται δείγματα όμορφων πολυκατοικιών του μεσοπολέμου, ιδιαίτερα στις οδούς *Παστέρ*, *Προφήτη Ηλία* και *Καμενιάτου*. Ακόμα, τις

τελευταίες δεκαετίες στην οδό *Κασσανδρου* και στους γύρω δρόμους εγκαταστάθηκαν μετανάστες, κυρίως από την ανατολική Ευρώπη, που άνοιξαν εμπορικά καταστήματα και μικρά εστιατόρια, δίνοντας στην περιοχή ενδιαφέρον πολυεθνικό χρώμα.

ΔΕΙΤΕ:

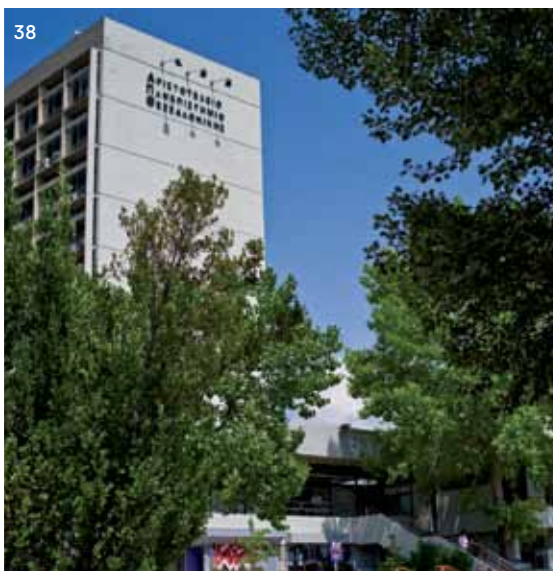
3.1 Διοικητήριο.

Κατασκευάστηκε το 1891 από τον αρχιτέκτονα Β. Ποζέλι, ως το οθωμανικό Κονάκι (Διοικητήριο) της πόλης. Έχει νεοκλασική όψη με αναγεννησιακά στοιχεία και αρχικά ήταν τριώροφο (ο τέταρτος όροφος προστέθηκε το 1955). Σήμερα, στεγάζει το Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης, ενώ συχνά αποτελεί το σημείο όπου καταλήγουν πορείες διαμαρτυρίας. Το 1990, μετά από ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στην *πλατεία* μπροστά από το Διοικητήριο, εντοπίστηκαν σπαράγματα ρωμαϊκών, παλαιохριστιανικών, βυζαντινών και οθωμανικών οικιών, δείγμα ότι η περιοχή αποτελούσε ανέκαθεν διοικητικό κέντρο της πόλης.

3.2 Άγιος Δημήτριος (βλ. σελ. 11)

37. Το επιβλητικό μέγαρο της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.

38. Άποψη των εγκαταστάσεων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.).

39. Το νεοκλασικό μέγαρο του Διοικητηρίου.

3.3 Γενί Χαμάμ («Αίγλη»).

Κτίστηκε το 1531 στη θέση ρωμαϊκού ή βυζαντινού λουτρού. Σώζεται μόνο το 1/3 του κτηρίου, ενώ οι δύο τρουλαίοι χώροι υποδοχής ενοποιήθηκαν τον 20^ο αι., αφού μέχρι το 1944-45 λειτουργούσε ως λουτρό ανδρών και γυναικών. Είναι γνωστό με την επωνυμία «Αίγλη», καθώς με αυτό το όνομα λειτούργησε ως κινηματογραφική αίθουσα και τα τελευταία χρόνια ως αίθουσα πολλαπλών χρήσεων.

3.4 Αλατζά Ιμαρέτ.

Σύμφωνα με επιγραφή, που βρίσκεται πάνω από την κύρια είσοδό του, κτίστηκε το 1484. Το όνομά του οφείλεται στο γεγονός πως εδώ λειτουργούσε πτωχοκομείο (ιμαρέτ), ενώ ο μιναρές (σώζεται μόνο η βάση του) ήταν στολισμένος με πολύχρωμες (αλατζά) πέτρες. Το επιβλητικό αυτό κτίσμα, που τις τελευταίες δεκαετίες περιστοιχίζεται από ψηλές πολυκατοικίες, χαρακτηρίζεται από συμμετρία και φροντισμένη τοικοποιία και διαθέτει έναν κεντρικό χώρο με δύο σφαιρικούς θόλους και στοά στεγασμένη με πέντε θόλους. Περιοδικά, λειτουργεί ως χώρος εκθέσεων και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

3.5 Ναός Προφήτη Ηλία
(βλ. σελ. 12)

3.6 Ναός Παναγίας Λαγουδανής (Λαοδηγήτρια).

Μικρή βυζαντινή τρίκλιτη βασιλική, στις παρυφές της Άνω Πόλης. Καθολικό μοναστηριού του 14^{ου} αι., έλαβε τη σημερινή της μορφή του 19^ο αι. Το όνομά της προέρχεται από τον κτήτορά της Λαγουδάτο ή σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή από έναν λαγό που έγινε αιτία να αποκαλυφθεί η εικόνα της Παναγίας. Η «Οδηγήτρια» θεωρείται η γυναίκα-προστάτης της πόλης, μαζί με τον Άγιο Δημήτριο.

3.7 Σπίτι-Μουσείο Κεμάλ Ατατούρκ.

Βρίσκεται δίπλα στο κτήριο του τουρκικού προξενείου (Απ. Παύλου 75). Τριώροφη κατοικία, κτίστηκε στα τέλη του 19ου και σε αυτή διέμεινε ο γεννημένος στη Θεσσαλονίκη Κεμάλ Ατατούρκ (1880;-1938). Στην αυλή, θα δείτε μια ροδιά, που φύτεψε ο πατέρας του. Είναι βαμμένη με το αυθεντικό ροζ χρώμα και στεγάζει μικρό μουσείο-αφιερωμένο στον ιδρυτή του σύγχρονου τουρκικού κράτους. Για την είσοδό

σας, χρειάζεται ταυτότητα ή διαβατήριο (για τα εκθέματα του μουσείου, βλ. σελ. 74).

3.8 Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών.

Κτισμένο σε μικρό ύψωμα, στη βόρεια πλευρά της Πανεπιστημιούπολης, αποτελεί ένα σύνθετο, μοντέρνο κτηριακό συγκρότημα, εμβαδού 3.200 τ.μ., που εγκαινιάστηκε το 1998. Περιλαμβάνει μεγάλο εκθεσιακό χώρο, αμφιθέατρο, βιβλιοθήκη-αναγνωστήριο, χώρους έρευνας και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, πωλητήριο και καφέ-εστιατόριο (για τις συλλογές του Ιδρύματος, βλ. σελ. 76). Ανατολικά του, βρίσκεται το Εθνικό Κολυμβητήριο της πόλης.

3.9 Καυτανζόγλειο Στάδιο.

Κατασκευάστηκε το 1960, με δωρεά του Λυσ. Καυτανζόγλου, γόνου παλιάς οικογένειας της Θεσσαλονίκης και έως το 1982 ήταν το μεγαλύτερο σε χωρητικότητα στάδιο της χώρας. Είναι έδρα της ομάδας «Ηρακλής», που ιδρύθηκε το 1908 και είναι η παλιότερη στην πόλη. Στο στάδιο αυτό πραγματοποιούνται συχνά εγχώριες και διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις, ενώ το 2004 ήταν ένα από τα επίσημα γήπεδα των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Σε μικρή απόσταση (στη συμβολή των οδών Αγίου Δημητρίου και 3ης Σεπτεμβρίου) βρίσκεται το **Ολυμπιακό Μουσείο Θεσσαλονίκης** (για τα εκθέματα του μουσείου, βλ. σελ. 78).

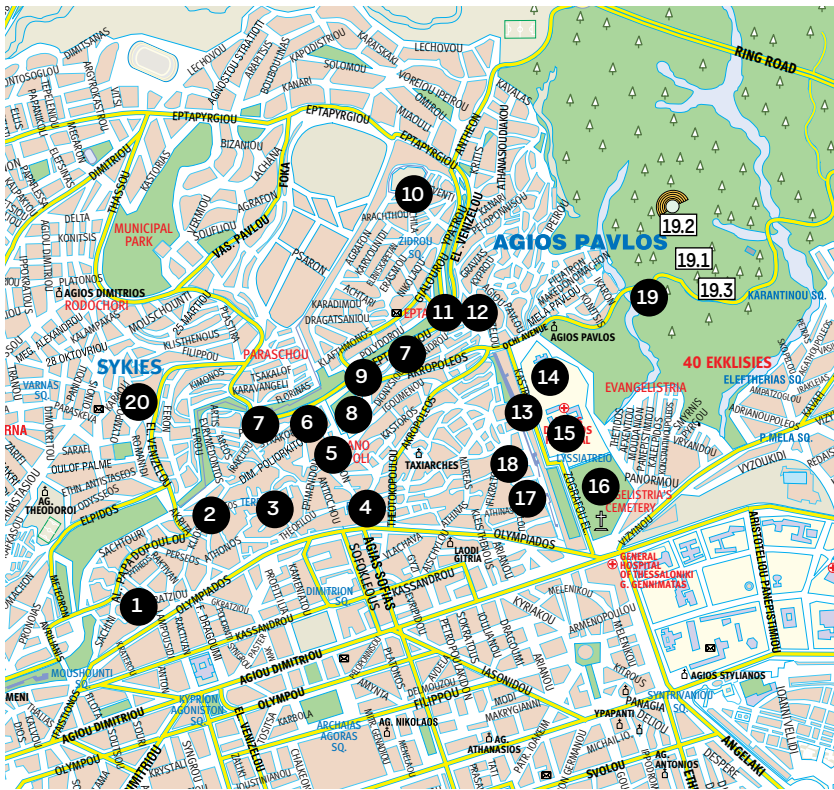
40 & 41.
Το σπίτι-μουσείο του Κεμάλ Ατατούρκ (αριστερά) φιλοξενεί και ένα ατμοσφαιρικό καφέ (δεξιά).

42. Το Καυτανζόγλειο, το μεγαλύτερο σε χωρητικότητα στάδιο της πόλης.

43. Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών.

5^{ος} περίπατος: ΑΝΩ (ΠΑΛΙΑ) ΠΟΛΗ

Πρόκειται για την ιδιαίτερα ατμοσφαιρική Παλιά Πόλη της Θεσσαλονίκης, που εκτείνεται μεταξύ των τειχών (στα βόρεια και ανατολικά) και της οδού Ολυμπιάδος (στα νότια) και έμεινε ανέπαφη από τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917. Ήταν ουσιαστικά ακατοίκητη έως τα μέσα του 15^{ου} αι., όταν μετά την κατάληψή της Θεσσαλονίκης από τους Οθωμανούς επιλέχθηκε ως τόπος κατοικίας των Τούρκων, εξαιτίας του καλού κλίματος, της πανοραμικής θέας και της στρατηγικής θέσης της. Τα διώροφα ή τριώροφα σπίτια χαρακτηρίζονται από τη μείξη μακεδονικών και οθωμανικών αρχιτεκτονικών στοιχείων («σαχνισιά»), ενώ συναντώνται και κατοικίες με νεοκλασικά ή εκλεκτικιστικά μοτίβα, στα οποία

κατοικούσαν κυρίως εξισλαμισθέντες Εβραίοι (ντομνέδες). Μετά το 1922, στην περιοχή εγκαταστάθηκαν, επίσης, πολλοί πρόσφυγες. Παρά την ανέγερση νεότερων κτισμάτων και τη διάνοιξη δρόμων τις τελευταίες δεκαετίες, διατηρεί σε μεγάλο βαθμό την αρχική της ρυμοτομία με στενά δαιδαλώδη δρομάκια και λιγοστές πλατείες, αλλά και την αυθεντική αρχιτεκτονική της φυσιογνωμία, ιδιαίτερα στο δυτικό και ανατολικό τμήμα της. Το στοιχείο αυτό την έχει αναδείξει τα τελευταία χρόνια σε περιοχή εγκατάστασης διανοομένων, καλλιτεχνών και φοιτητών.

1 ΑΓΙΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
(βλ. σελ. 12)

44. Η προτομή του Βασ. Τσιτσάνη, στην ομώνυμη πλατεία της Άνω Πόλης.

45. Ένα από τα «καστρούληγκα» προσφυγικά σπίτια, κτισμένα κατά μήκος του τείχους (Άνω Πόλη).

2 ΤΣΙΝΑΡΙ

Μέσω της οδού Αλ. Παπαδοπούλου, από τις χαρακτηριστικότερες της Άνω Πόλης, με τις οδούς *Τσαμαδού*, *Σαχτούρη* και *Ισμήνης* όπου βρίσκεται το Μέγαλο Ποντιακού Ελληνισμού, οδηγείτε στην περιοχή αυτή, η οποία πήρε το όνομά της από τον πλάτανο που φυτεύτηκε στις αρχές του 20^{ου} αι. (τσινάρ σημαίνει πλάτανος). Κεντρικό σημείο της Άνω Πόλης, καθώς από εδώ περνούν όσοι κατευθύνονται στη γειτονική περιοχή των Συκεών. Στο μέσον, βρίσκεται οθωμανική κρήνη με μαρμαρίνη ρωμαϊκή σαρκοφάγο, ενώ εδώ λειτουργούν το παλιότερο εστιατόριο της πόλης (από το 1885), καφέ και μικρά εμπορικά καταστήματα.

3 ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΕΡΨΙΘΕΑΣ

Από την οδό Πηλέως, με τα χαρακτηριστικά διατηρητέα και νεότερα σπίτια, φτάνετε στην πλατεία αυτή. Διαθέτει εξαιρετικά κτήρια και θαυμάσια θέα στην πόλη και το θαλάσσιο μέτωπο, ενώ στο μέσον υπάρχει παιδική χαρά και μικρό υπαίθριο θέατρο. Εδώ βρίσκεται, επίσης και ο **Τουρμπές (Τάφος) Μουσά Μπαμπά** (1543), από τα οπι-

μότερα οθωμανικά μνημεία της Θεσσαλονίκης. Έχει οκταγωνικό σχήμα, με διακοσμητικά οξυκορφα πλαίσια στα παράθυρα, ενώ παλιότερα ο τρούλος του ήταν μολυβδοσκέπαστος.

4 ΠΛΑΤΕΙΑ ΡΟΜΦΕΗ

Κεντρική πλατεία της Άνω Πόλης, στην οποία φτάνετε μέσω της ενδιαφέρουσας οδού *Θεοφίλου* με το νεοκλασικό κτήριο που στεγάζει την Αντιδημαρχία Πολιτισμού του Δήμου. Εδώ βρίσκεται και το βυζαντινό λουτρό *Κουλέ Καφέ* (βλ. σελ. 12), ονομασία με την οποία είναι επίσης γνωστή η περιοχή. Στη ΒΑ πλευρά της πλατείας (Κρίστου 7) παρατηρήστε το περίτεχνο νεοκλασικό του 19ου που στεγάζει τη δημοτική *Βιβλιοθήκη Άνω Πόλης*. Κοντά στην πλατεία (οδός Θεοτοκοπούλου), βρίσκεται επίσης η βυζαντινή **εκκλησία των Ταξιαρχών** (14^{ου} αι.), που αποτελούσε καθολικό μονής και υπέστη μεταγενέστερες μετασκευές.

5 ΟΣΙΟΣ ΔΑΥΙΔ

(Μονή Λατόμου, βλ. σελ. 13)

6 ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΣΙΤΣΑΝΗ

Μικρή πλατεία με ωραία, περι-

ποημένα σπίτια, ανάμεσα στον Όσιο Δαυίδ (απ' όπου μπορείτε να φτάσετε μέσω των οδών *Τιμοθέου* με την οθωμανική κρήνη και *Δημητρίου Πολιορκητού*) και τη Μονή Βλατάδων. Στο κέντρο, έχει τοποθετηθεί προτομή του κορυφαίου Έλληνα λαϊκού συνθέτη και τραγουδιστή Βασ. Τσιτσάνη (1915-1984), που έζησε και εργάστηκε στην πόλη κατά τη διάρκεια του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου.

7 ΟΔΟΣ ΕΠΤΑΠΥΡΓΙΟΥ

Πρόκειται για έναν από τους πιο ενδιαφέροντες δρόμους της Άνω Πόλης, που εκτείνεται στην εσωτερική πλευρά των βόρειων τειχών, τα οποία αποτελούσαν προτείχισμα της Ακρόπολης (για τα τείχη, βλ. και σελ. 14). Αξίζει να περπατήσετε από τη συμβολή με την οδό Παλαμηδίου (προς τα δυτικά), όπου βρίσκεται η 3^η Πορτάρα, γνωστή με το όνομα **«Εσκή Ντελίκ»** ως την κεντρική Πορτάρα. Εκτός από τα ενδιαφέροντα παραδοσιακά κτίσματα και το εγκαταλελειμμένο *Ζικνί Τζαμί* (1902), παρατηρήστε τα χαρακτηριστικά **«καστρόπηκτα»**, παλιά προσφυγικά σπίτια, που κτίστηκαν κατά μήκος του τείχους ήδη από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1920.

Παρόμοια σπίτια σώζονται, επίσης, στα ανατολικά και δυτικά τείχη.

8 ΜΟΝΗ ΒΛΑΤΑΔΩΝ

(βλ. σελ. 13)

9 ΠΟΡΤΑΡΑ

Μία από τις δύο κεντρικές πύλες (μαζί με την «Εσκή Ντελίκ») στα βόρεια τείχη της πόλης. Κοντά στις πύλες, η κατασκευή των τειχών ήταν ιδιαίτερα επιμελημένη και σε πολλά σημεία διακοσμούνταν με κεραμικά, επιγραφές κ.ά., που αξίζει να παρατηρήσετε από την οδό *Πολυδώρου*. Το σημείο είναι σήμερα πολυσύχναστος οδικός κόμβος, ενώ στη γύρω περιοχή λειτουργούν τουριστικά καταστήματα και ταβέρνες.

10 ΑΚΡΟΠΟΛΗ - ΕΠΤΑΠΥΡΓΙΟ (ΓΕΝΤΙ ΚΟΥΛΕ)

Το εντυπωσιακό αυτό φρούριο βρίσκεται στο ΒΑ άκρο των τειχών της πόλης, μέσα στην *Ακρόπολη*, που είναι από τις λίγες κατοικημένες στον κόσμο. Για να φτάσετε από την Πορτάρα, ακολουθήστε τις οδούς *Πολυδώρου*, κατά μήκος των βόρειων τειχών, *Γαλούρου* και *Εράσμου*. Κτίστηκε τον 12^ο αι.,

πιθανότατα πάνω σε φρούριο του 9ου αι. και πήρε το όνομά του από το γεγονός πως αρχικά είχε επτά πύργους. Στη σημερινή του μορφή αποτελείται από δέκα πύργους και τον περίδρομο. Η βόρεια πλευρά ήταν τμήμα του παλαιοχριστιανικού τείχους της πόλης, ενώ οι πύργοι της νότιας πλευράς προστέθηκαν κατά τους βυζαντινούς χρόνους. Το 1431, οι Οθωμανοί πραγματοποιούσαν επεμβάσεις, όπως αναφέρεται σε επιγραφή που βρίσκεται πάνω από την είσοδο. Γύρω στο 1890 μετατράπηκε σε φυλακές βαρυνιοιτών με την ανέγερση νεότερων κτηρίων, εσωτερικά και εξωτερικά. Το 1989, οι φυλακές, που έμειναν γνωστές με το τουρκικό όνομά τους Γεντί Κουλέ, μεταφέρθηκαν και το φρούριο διαμορφώθηκε σε επισκέψιμο μνημείο. Αξίζει να διασχίσετε τον περιμετρικό χωματόδρομο του φρουρίου, όπου σώζεται *παλαιοχριστιανική δεξαμενή* και τμήματα *παλαιοχριστιανικής βασιλικής* και η θέα στη γύρω περιοχή είναι θαυμάσια.

11 ΠΥΛΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΝΑΣ

Για να οδηγηθείτε στον Πύργο Τριγωνίου, μπορείτε να περάσετε από την γραφική, πλατανοσκέπαστη, *πλατεία των Αγίων Αναργύρων*, με την ομώνυμη

εκκλησία και τα μικρά, παραδοσιακά καφενεία και εστιατόρια. Εδώ βρίσκεται η διπλή πύλη της Άννας Παλαιολογίνας (η δυτικότερη ονομάζεται και *Πύλη Αγίων Αναργύρων*), που η βυζαντινή αυτοκράτειρα κατασκεύασε το 1355 κατά την περίοδο διαμονής της στην πόλη.

12 ΠΥΡΓΟΣ ΤΡΙΓΩΝΙΟΥ

Γνωστός και ως Πύργος της Αλύσεως (Αλυσιδας), βρίσκεται στο σημείο όπου τέμνονται το βόρειο και το ανατολικό τείχος. Κατασκευάστηκε τον 16^ο αι., πιθανόν στη θέση προηγούμενου της Ενετοκρατίας και μαζί με τον Λευκό Πύργο (βλ. σελ. 24) και τον Πύργο Βαρδαρίου (βλ. σελ. 59) ήταν τμήματα των έργων που πραγματοποίησαν οι Τούρκοι για την οχυρωματική ενίσχυση της Θεσσαλονίκης. Αποτελεί δημοφιλές σημείο περιήγησης για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης (*«Κάστρα»*), αφού από εδώ η θέα των ανατολικών τειχών αλλά και ολόκληρης της Θεσσαλονίκης είναι μοναδική.

13 ΟΔΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

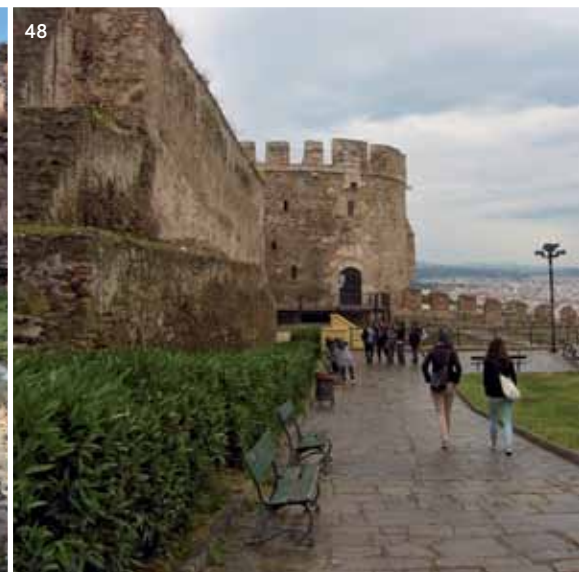
Κεντρικός δρόμος που μαζί με την οδό Έλ. Ζωγράφου συνδέει την περιοχή του *Αγίου Παύλου*

46. Η Πορτάρα, στα βόρεια τείχη της Θεσσαλονίκης.

47. Το Επταπύργιο (Γεντί Κουλέ) και τμήμα των ανατολικών τειχών.

48. Η περιοχή του Πύργου Τριγωνίου προσελκύει πολλούς κατοίκους και επισκέπτες της πόλης.

με την οδό Αγίου Δημητρίου. Από εδώ έχετε θαυμάσια θέα στην εξωτερική πλευρά των ανατολικών τειχών της πόλης, που στο σημείο αυτό σώζονται σε εντυπωσιακή κατάσταση (για τα τείχη, βλ. σελ. 14).

14 ΚΗΠΟΙ ΤΟΥ ΠΑΣΑ

Κατασκευάστηκαν το 1904 από άγνωστο αρχιτέκτονα και αποτελούν το μοναδικό δείγμα φανταστικής αρχιτεκτονικής στην πόλη. Καταλαμβάνουν έκταση 1 στρ., διαθέτοντας ιδιαίτερη διακόσμηση, αφού στο κέντρο τους δεσπόζει ένα αρτ-νουβό σιντριβάνι που δεν λειτουργεί πλέον. Στο βάθος, βρίσκεται ο ναός του Αγίου Παύλου, στην ομώνυμη συνοικία, που σύμφωνα με τον μύθο πήρε το όνομά της από μία πηγή στην οποία ήπιε νερό ο Απόστολος Παύλος κατά την παραμονή του στην πόλη.

15 ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ «ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ»

Πρώην Δημοτικό Νοσοκομείο, κατασκευάστηκε πιθανότατα το 1902-3, ενώ ως αρχιτέκτονάς του φέρεται ο Ξεν. Παιονίδης (κατ' άλλες πηγές, ο Β. Ποζέλι). Είναι διώροφο, επίμηκες, με τέσσερις πτέρυγες στα άκρα

του και ανήκει στο ίδιο ρυθμολογικό ύφος με τα κτήρια του Γ' Σώματος Στρατού (βλ. σελ. 32), του Τελωνείου (βλ. σελ. 18) και του Διοικητηρίου (βλ. σελ. 39), έχοντας έντονα κλασικιστικά και μπαρόκ στοιχεία. Το 1984, το κεντρικό κτήριο μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο χαρακτηρίστηκαν ως διατηρητέα.

16 ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ

Η Ευαγγελίστρια είναι προνομίους περιοχή του κέντρου της Θεσσαλονίκης, χάρη στη χαμηλή δόμηση και το άφθονο πράσινο. Εδώ βρίσκεται το παλαιότερο χριστιανικό κοιμητήριο της πόλης, που δημιουργήθηκε το 1875 από τη Φιλόπτωχο Αδελφότητα και στο οποίο έχουν ενταφιαστεί μερικές από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της πόλης. Στην απέναντι πλευρά (επί της οδού Ελ. Ζωγράφου) βρίσκονται το *Αρμενικό* και το *Προτεσταντικό νεκροταφείο*, καθώς και το διατηρητέο *Μηχανουργείο-Χυτήριο Αξυλιθιώτη*, που σταμάτησε τη λειτουργία του τη δεκαετία του 1990 και σήμερα χρησιμοποιείται ως χώρος πολιτισμού. Στη συμβολή των οδών Αγίου Δημητρίου και Ολυμπιάδος βρισκόταν η *Νέα Χρυσή Πύλη*,

μία από τις κεντρικές των ανατολικών τειχών, που στο σημείο αυτό γκρεμίστηκαν για τη διάνοξη των δύο οδών (διατηρούνται ελάχιστα τμήματα). Εξάλλου, απέναντι από το νεκροταφείο θα δείτε και το νεοκλασικό κτήριο του νοσοκομείου «Γ. Γεννηματάς».

χαρακτηριστικοί δρόμοι της περιοχής, όπως οι *Ηροδότου*, *Ανδοκίδου* και *Γοργούς*. Από την τελευταία μπορείτε να βγείτε ξανά έξω από τα τείχη, ενώ σε παραδοσιακό κτήριο της βρισκόταν ως το 2009 το ενδιαφέρον *Παιδικό Μουσείο Θεσσαλονίκης* (βλ. σελ. 79).

17 ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΟΡΦΑΝΟΣ

(βλ. σελ. 13)

18 ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

Από τις οδούς Ολυμπιάδος και *Απ. Παύλου* φτάνετε στη γραφική *πλατεία Καλλιθέας* της Άνω Πόλης (με μικρή παιδική χαρά) απ' όπου ξεκινούν

19 ΣΕΙΧ ΣΟΥ (ΚΕΔΡΗΝΟΣ ΛΟΦΟΣ)

Το δάσος του Σείχ Σου («πηγή του Σεϊχ») ή Κεδρηνός Λόφος ή Χίλια Δέντρα είναι ο σημαντικότερος (περιστατικός) πνεύμονας πρασίνου της πόλης, με έκταση 30.000 στρ. Λόγω της εκμετάλλευσης που υπέστη κατά τα βυζαντινά χρόνια, έχει διασωθεί μόνο ένα μικρό τμήμα

49. Ο Άγιος Νικόλαος Ορφανός με τον γαλήνιο κήπο του.

50. Το αρτ-νουβό σιντριβάνι, στους Κήπους του Πασά.

51. Πανοραμική άποψη της Θεσσαλονίκης και της ευρύτερης περιοχής, από τον Πύργο Τριγωνίου.

του παλιού δρυοδάσους Κουρί. Η σημερινή εικόνα οφείλεται σε συστηματική αναδάσωση που πραγματοποιήθηκε τη δεκαετία του 1930. Παρά την ανοικοδόμηση των γύρω περιοχών, αλλά και τη μεγάλη πυρκαγιά του 1997, παραμένει ένας εξαιρετικά δημοφιλής προορισμός για τους Θεσσαλονικείς, που έρχονται εδώ για πεζοπορία, άθληση, ποδήλατο βουνού, πικ-νικ ή απλώς για να απολαύσουν τη θαυμάσια θέα.

ΔΕΙΤΕ:

19.1 Ζωολογικός Κήπος.

Βρίσκεται στο τμήμα νότια από την περιφερειακή οδό της πόλης. Καλύπτει έκταση 58 στρ. και φιλοξενεί δεκάδες θηλαστικά και πτηνά από την άγρια πανίδα της Ελλάδας. Επίσης, από το 1994 λειτουργεί εδώ *Μουσείο Φυσικής Ιστορίας* και από το 2000 το «*Σπίτι των Ερπετών*».

19.2 Θέατρο Δάσους.

Σε μικρή απόσταση από τον Ζωολογικό Κήπο, το υπαίθριο αυτό θέατρο (χωρητικότητα 4.000 θεατών) φιλοξενεί κάθε καλοκαίρι σημαντικές

συναυλίες Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, καθώς και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

19.3 Θέατρο Γης.

Εντυπωσιακό υπαίθριο θέατρο (χωρητικότητας 4.300 θεατών), που βρίσκεται στην περιοχή Τριανδρία (βόρεια από το Καυτανζόγλειο Στάδιο, βλ. σελ. 41). Εγκαινιάστηκε το 1997 για τις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης και θεωρείται ως ένας από τους αριστούς πολιτιστικούς χώρους στην Ελλάδα.

Πώς να πάτε: Από την πλ. Ελευθερίας επιβιβαστείτε στο λεωφορείο αρ. 24 που έχει τερματικό σταθμό στο πάρκινγκ του Ζωολογικού Κήπου.

20 ΣΥΚΕΕΣ

Όμορφη περιοχή, ΒΔ της Άνω Πόλης και έξω από τα τείχη, που παρά τη σημαντική ανοικοδόμηση των τελευταίων δεκαετιών είναι διάσπαρτη από μονοκατοικίες του μεσοπολέμου. Αν και δημιουργήθηκε κυρίως για να υποδεχτεί πρόσφυγες στις αρχές του 20^{ου} αι., υπάρχουν ίχνη κατοίκησης ήδη

53

από τον 2^ο αι. μ.Χ. Στο κατάφυτο **Δημοτικό Άλσος** λειτουργεί ανοικτό *Δημοτικό Θέατρο*, όπου τους καλοκαιρινούς μήνες διοργανώνονται σημαντικές πολιτιστικές εκδηλώσεις, καθώς και *θερινός κινηματογράφος*. Νοτιότερα και σε χαμηλό ύψωμα, βρίσκεται ο επιβλητικός ναός των **Αγίων Θεοδώρων**, που κτίστηκε πάνω σε ερείπια βυζαντινής εκκλησίας του 7^{ου} αι. και απ' όπου η θέα σε ολόκληρη την πόλη είναι εκπληκτική, ενώ

στην παρακείμενη οδό *Ελπίδος* και προς τα τείχη θα δείτε ένα σύνολο **προσφυγικών σπιτιών**, που διαμορφώνεται σε «Πολιτιστική Γειτονιά».

Πώς να πάτε: Για να φτάσετε στις Συκεές, μπορείτε να περπατήσετε από την Άνω Πόλη ή να χρησιμοποιήσετε το λεωφορείο αρ. 23 (αφετηρία πλ. Ελευθερίας) και να αποβιβαστείτε στη στάση «Άγιος Χαράλαμπος».

52

52.
Η είσοδος του Ζωολογικού Κήπου στο Σέιχ Σου.

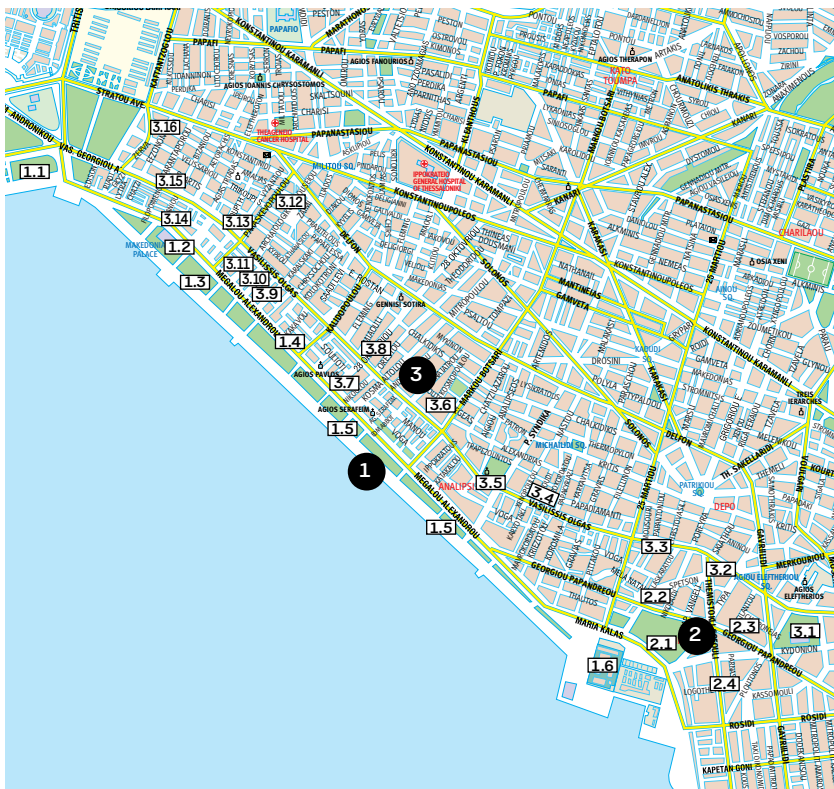
53.
Η θέα από το δάσος του Σέιχ Σου προς τη συνοικία του Αγίου Παύλου.

54.
Το Σέιχ Σου αποτελεί ένα από τα δημοφιλέστερα σημεία των Θεσσαλονικέων για περίπατο, αναψυχή και ξεκούραση.

54

6^{ος} περίπατος: ΝΕΑ ΠΑΡΑΛΙΑ - ΛΕΩΦ. ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΟΛΓΑΣ

Η περιοχή άρχισε να αναπτύσσεται τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αι., μετά την καταδάφιση των ανατολικών τειχών και την εγκατάσταση του τραμ (ιππήλατου το 1893, ηλεκτροκίνητου το 1907). Ονομάστηκε «Εξοχές», εξαιτίας του εξοχικού της χαρακτήρα ή «συνοικία των Πύργων» από τις πολυτελείς επαυλεις που άρχισαν να κτίζονται εκεί, με ευρωπαϊκά πρότυπα και μεγάλους κήπους. Στην περιοχή αυτή, σε αντίθεση με την εντός των τειχών πόλη, οι διάφορες εθνότητες (Έλληνες, Τούρκοι, Εβραίοι) συμβίωναν με μοναδικό κριτήριο τον πλούτο. Από τη δεκαετία του 1930, η περιοχή σταδιακά άρχισε να φθίνει και από τη δεκαετία του 1960 εξελίχθηκε σε έναν κατ' εξοχήν αστικό χώρο.

55. Ο έφιππος ανδριάντας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, δεσπόζει στο παραλιακό μέτωπο της πόλης.

56. Οι φημισμένες «Ομπρέλες» του Ν. Ζογγόπουλου, στη νέα παραλία.

1 ΝΕΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΛΙΑ

Διαμορφώθηκε στη σημερινή της μορφή τη δεκαετία του 1960. Εκτείνεται κατά μήκος της λεωφ. *Μεγάλου Αλεξάνδρου*, από τον Λευκό Πύργο (βλ. σελ. 24) ως το Μέγαρο Μουσικής και αποτελεί ένα από τα προσφιλέστερα σημεία άθλησης, περιπάτου και αναψυχής για τους Θεσσαλονικείς, που την κατακλύζουν όλες τις ώρες της ημέρας και ιδιαίτερα τα σαββατοκύριακα. Επιπλέον, λόγω του προσανατολισμού της, η θέα που προσφέρει στον Θερμαϊκό κόλπο και τον Όλυμπο είναι συναρπαστική, κυρίως την ώρα του ηλιοβασιλέματος.

ΔΕΙΤΕ:

1.1 Μνημείο Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Μνημειακή γλυπτική σύνθεση (Ευάγ. Μουστάκα, 1974), που δεσπόζει στην παραλία αμέσως μετά τον Λευκό Πύργο και το Βασιλικό Θέατρο (βλ. σελ. 25). Ο έφιππος ανδριάντας του Μεγάλου Αλεξάνδρου (6 μ. ύψους και 7 μ. πλάτους) είναι τοποθετημένος σε βάση, ενώ γύρω αναπτύσσεται ζωφόρος με ανάγλυφη παράσταση της μάχης της Ισσού (333 π.Χ.), καθώς και 8 μακεδονικές ασπίδες με ισάριθμα δόρατα. Σε μικρή απόσταση, βρίσκεται, επίσης, ο ανδριάντας του μακεδόνα πολιτικού *Κωνσταντίνου Καραμανλή* (1907-1998), που μεταπολεμικά διατέλεσε πρωθυπουργός της Ελλάδας για 14 χρόνια και πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας για δέκα, καθώς και το *Μνημείο Εθνικής Αντίστασης* (1989, Ευαγ. Μουστάκας).

1.2 Μακεδονία Παλλάς.

Ένα από τα «ορόσημα» στην αστική τοπογραφία της πόλης. Κτίστηκε τη δεκαετία του 1970 σε προνομιακό σημείο, ανακαινίστηκε ριζικά το 1995 και το 2003 και θεωρείται ως ένα από τα πολυτελέστερα ξενοδοχεία στην Ελλάδα. Αποτελεί παραδοσιακά το κατάλυμα του

Έλληνα πρωθυπουργού και των υπουργών κατά τις ημέρες διεξαγωγής της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, ενώ έχουν φιλοξενηθεί πολλές ελληνικές και διεθνείς προσωπικότητες (πολιτικοί, καλλιτέχνες κ.ά.).

1.3 «Ομπρέλες».

Εμβληματικό γλυπτό (ύψους 13 μ.) του σημαντικού Έλληνα εικαστικού Γιώργου Ζογγόπουλου (γλυπτό του με τον ίδιο τίτλο βρίσκεται στην είσοδο του Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, βλ. σελ. 31), που τοποθετήθηκε στο σημείο το 1997, ενώ το 1993 είχε εκπροσωπήσει την Ελλάδα στην Biennale της Βενετίας. Είναι ένα από τα πλέον σύγχρονα μνημεία της πόλης και από τα πιο φωτογραφημένα σημεία της.

1.4 Ναός Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου.

Ο επιβλητικός αυτός ναός (επί της λεωφ. Μεγάλου Αλεξάνδρου), από τους νεότερους της πόλης, είναι αφιερωμένος στα δύο αδέρφια που τον 9^ο αι. συνέβαλαν καθοριστικά στον εκχριστιανισμό των Σλάβων και την απόδοση γραφής στη σλαβική γλώσσα. Περιβάλλεται από περιποιημένο κήπο.

1.5 Θεματικοί Κήποι.

Κατά μήκος της λεωφόρου

Μεγάλου Αλεξάνδρου και προς τη θάλασσα διαμορφώνονται 12 Θεματικοί Κήποι, που συνολικά καλύπτουν έκταση 76.657 τ.μ. και αποτελούν ιδανικό σημείο περιπάτου, αναψυχής και ξεκούρασης. Συγκεκριμένα, αναπτύσσονται ο «*Κήπος του Αλεξάνδρου*», ο «*Κήπος του Απογευματινού Ήλιου*», ο «*Κήπος της Άμμου*», με αναψυκτήριο, γήπεδα τένις και παιδική χαρά, ο «*Κήπος των Εποχών*», με αμφιθέατρο για εκδηλώσεις και αναψυκτήριο, ο «*Κήπος του Οδυσσέα Φωκά*», με παιδική χαρά, ο «*Κήπος της Μεσογείου*», με αναψυκτήριο, ο «*Κήπος των Γλυπτών*», υπαίθρια γλυπτοθήκη σύγχρονων έργων, ο «*Κήπος του Ήχου*», με τρεχούμενα νερά, ο «*Κήπος των Ρόδων*», με κήπο καλλωπιστικών φυτών και παιδότοπο, ο «*Κήπος της Μνήμης*», με γήπεδα μπάσκετ και τένις, ο «*Κήπος του Νερού*», με λίμνες υδρόφιλων φυτών, μικρό καταρράκτη και πίστα skateboard και ο «*Κήπος της Μουσικής*», με ειδικό χώρο για τη φιλοξενία μουσικών εκδηλώσεων. Επίσης, στο σημείο έχει διαμορφωθεί **ποδηλατόδρομος** μήκους 3 χλμ., ενώ βρίσκεται και ο Ναυτικός Όμιλος Θεσσαλονίκης.

1.6] Μέγαρο Μουσικής.

Εγκαινιάστηκε το 2000 σε προνομιακή θέση, με υπέροχη θέα. Η αρχιτεκτονική του φυσιογνωμία είναι εμπνευσμένη από τη βυζαντινή ιστορία της πόλης και είναι ένα από τα πλέον σύγχρονα μουσικά μέγαρα της Ευρώπης. Διαθέτει αίθουσα 1.464 θέσεων, που φιλοξενεί συναυλίες, παραστάσεις χορού και όπερας αλλά και συνέδρια, καθώς και εστιατόριο. Δίπλα, βρίσκεται το 2^ο κτήριο του Μεγάρου (σε σχέδια του Ιάπωνα Α. Ισοζάκι), με αίθουσες συναυλιών και συνεδρίων, Μουσείο Μουσικής και Μουσική Βιβλιοθήκη. Πολύ κοντά, βρίσκεται και το *Ποσειδώνιο Αθλητικό Κέντρο*.

2 ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΤΕΠΟ

Έλαβε το όνομά της από το χαρακτηρισμένο σήμερα ως Διατηρητέο Ιστορικό Μνημείο κτηριακό συγκρότημα του αμαξοστασίου (ντεπό, στα γαλλικά) του τραμ, που ένωσε το κέντρο της πόλης με την περιοχή από το 1893 ως το 1957 (βρίσκεται στη συμβολή των οδών Βασ. Όλγας και Τύπα). Πρόκειται για το ανατολικότερο τμήμα της «περιοχής των Εξοχών», που σε αρκετά σημεία διατηρεί στοιχεία από την παλαιότερη ατμόσφαιρά της.

ΔΕΙΤΕ:

2.1] Μύλοι Αλλατίνη.

Εντυπωσιακό συγκρότημα 14 διατηρητέων βιομηχανικών κτηρίων, που από το 1990 παραμένουν εγκαταλελειμμένα. Κατασκευάστηκαν το 1854 και συγκροτούσαν τον πρώτο ατμοκίνητο αλευρόμυλο της πόλης, ο οποίος τότε βρισκόταν δίπλα στη θάλασσα. Αρχικά ήταν γαλλικών συμφερόντων, αλλά το 1882 περιήλθαν στην ιδιοκτησία της οικογένειας Αλλατίνη.

2.2] Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο.

Συγκρότημα δύο συνεχόμενων κτηρίων, που εγκαινιάστηκε το 1983 από τον Δήμο Θεσσαλονίκης. Φιλοξενεί εικαστικές εκθέσεις, θεατρικές και μουσικές παραστάσεις και εκδηλώσεις λόγου, ενώ διαθέτει και τρεις βιβλιοθήκες, η μία από τις οποίες είναι Παιδική και περιλαμβάνει περισσότερα από 14.500 βιβλία.

2.3] Συνοικία Ουζιέλ.

Σύνολο μονοκατοικιών ιδιαίτερης γραφικότητας (μεταξύ των οδών *Παπανδρέου*, *Πλουτώνος*, *Χαιρώνειας* και *Δημητρακοπούλου*), που κατασκευάστηκαν ως κατοικία των εργατών οι οποίοι εργάστηκαν στην κατασκευή του τραμ και πήρε το όνομά της από

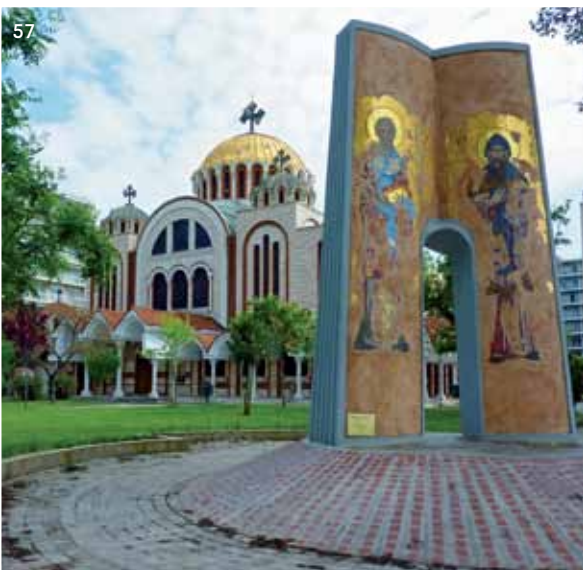
τον Γάλλο εργολάβο Ουζιέλ. Το 1985 χαρακτηρίστηκε ως «έργο τέχνης» και τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται από μια νέα γενιά κατοίκων. Δίπλα, βρίσκεται η **βίλα Ζαρντινίδη** (ή Μορπούργκο), που κτίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αι. ως ιδιωτική κατοικία και σήμερα στεγάζει Σχολή Μουσικών Σπουδών, το Ωδείο Βορείου Ελλάδος και υπαίθριο μπαρ.

2.4] Οδός Σοφούλη.

Κεντρικός οδικός άξονας, που συνδέει τις ανατολικές συνοικίες του Δήμου Θεσσαλονίκης με την περιοχή της Καλαμαριάς (βλ. σελ. 64). Δενδροφυτεμένη στο μεγαλύτερο τμήμα της, διαθέτει εμπορικά καταστήματα, καφέ και εστιατόρια, ιδιαίτερα δημοφιλή στους Θεσσαλονικείς, ενώ στο παραλιακό τμήμα - με υπέροχη θέα στην πόλη- υπάρχουν μικρά μπαρ και ουζερί. Μεταξύ των οδών Λογοθέτου και Ρωσσιόδη παρατηρήστε το *συγκρότημα τεσσάρων μονοκατοικιών* με κήπο, ανάμνηση του άλλοτε εξοχικού χαρακτήρα της περιοχής.

3 ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΟΛΓΑΣ

Παλιότερα ονομαζόταν λεωφόρος των «Εξοχών» ή των «Πύργων» και αποτελούσε την αγαπημένη βόλτα των Θεσσα-

57. Ο ναός Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου.

58. Το κτήριο του Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης.

59. Η Βίλα Αλλατίνη στην περιοχή Ντεπό.

λονικέων, αφού εκτεινόταν δίπλα στη θάλασσα, σε κατάφυτο περιβάλλον. Σήμερα, έχει εξελιχθεί σε πολύβουο δρόμο, κατά μήκος του οποίου αναπτύσσονται οι συνοικίες (από ανατολικά προς το κέντρο) *Ντεπό*, *Ανάληψη*, *Σαλαμίνα* και *Φάληρο*. Παρά την ανοικοδόμηση της περιοχής, εδώ βρίσκονται μερικά εντυπωσιακά κτήρια του τέλους του 19^{ου}-αρχών 20^{ου} αι., που δίνουν ανάγλυφα τον παλιότερο χαρακτήρα της και προσφέρουν έναν από τους γοητευτικότερους περιπάτους στην πόλη.

ΔΕΙΤΕ:**[3.1] Βίλα Αλλατίνη.**

Το επιβλητικό αυτό μέγαρο με τα κόκκινα τούβλα, που περιβάλλεται από μεγάλο κήπο, κατασκευάστηκε το 1898 (σε σχέδια του Β. Ποζέλι), ως εξοχική κατοικία του Κάρ. Αλλατίνη, ιδιοκτήτη του ομώνυμου εμπορικού οίκου. Εδώ τέθηκε σε κατ' οίκον περιορισμό για τρία χρόνια ο Οθωμανός σουλτάνος Χαμίτ Β', μετά την επικράτηση του Κινήματος των Νεοτούρκων (1908). Το 1926, στέγασε για λίγο το νεοσύστατο τότε Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης (βλ. και σελ. 38), ενώ κατά τη διάρκεια του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου στρατιωτικό νοσοκο-

μείο. Σήμερα, είναι η έδρα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Στην παρακείμενη οδό Δελφών 201, σώζεται μία ακόμα κατοικία της περιόδου.

[3.2] Βίλα (Κάζα) Μπιάνκα.

Κτίστηκε το 1912 από τον Ντίνο Φερνάντεζ-Ντιάζ σε σχέδια του Π. Αριγκόνι. Οφείλει το όνομά της στη σύζυγο του Φερνάντεζ, Μπιάνκα και έχει εκλεκτικιστικά και αρτ-νουβό στοιχεία. Το 1976 κηρύχθηκε διατηρητέα και σήμερα στεγάζει παράρτημα της Δημοτικής Πινακοθήκης. Στον αριθμό 203 βρίσκεται η εκλεκτικιστική **βίλα Νεχαμά**, που οικοδομήθηκε το 1907 από τον τραπέζιτη Αλ. Νεχαμά και αρχικά ήταν διώροφη (το 1940-1945 προστέθηκε τρίτος όροφος).

[3.3] Βίλα Μορντόχ (Δημοτική Πινακοθήκη).

Εντυπωσιακό εκλεκτικιστικό κτήριο (1905, Ξεν. Παιονίδη), στη διασταύρωση με την οδό 25ης Μαρτίου. Κτίστηκε ως κατοικία του Τούρκου αξιωματικού Σείφουλάχ Πασά, αλλά έμεινε γνωστή από τον τελευταίο ιδιοκτήτη της Εβραίο έμπορο Σ. Μορντόχ, που πέθανε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης κατά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Κατά περιόδους χρησιμοποιήθηκε ως στρατώ-

νας και πολυιατρείο, ενώ από το 1986 φιλοξενεί τη Δημοτική Πινακοθήκη (βλ. σελ. 76). Στον όμορφο κήπο της ξεχωρίζει το χάλκινο γλυπτό του γλύπτη Κ. Καμπαδάκη. Εξάλλου, σε μικρή απόσταση (στη συμβολή με την οδό Γραβιάς), σώζεται, ερειπωμένη, η **βίλα Χιρς** (αρχές 20^{ου} αι., Π. Αριγκόνι), όπου παλιότερα βρισκόταν το Α' Αστυνομικό Τμήμα. Στο όριο της αυλής παρατηρείστε το παλιό πολυβόλαιο, απομεινάρει της περιόδου του Εμφυλίου Πολέμου (1946-1949).

[3.4] Οικία Χατζηλαζάρου (Βασ. Σοφίας 131).

Γνωστή, σήμερα, και ως οικία Σιάγα, κτίστηκε το 1890 σε σχέδια Ξεν. Παιονίδη. Δίπλα, βρίσκεται η επίσης ενδιαφέρουσα **Οικία Μαρόκου**, που παλιότερα λειτουργούσε ως σχολείο (οικοτροφείο) και σήμερα είναι εγκατεστημένο τμήμα της Τροχαίας. Απέναντι, σε μικρό κήπο, υπάρχει το μικρό ρωμαιοκαθολικό παρεκκλήσι της *Ιερής Καρδιάς του Ιησού*.

[3.5] Βίλα Μεχμέτ Καπαντζή (Βασ. Όλγας 108).

Σχεδιασμένη από τον Ιταλό αρχιτέκτονα Π. Αριγκόνι, κτίστηκε το 1893 για τον Μεχμέτ Καπαντζή, Εβραίο έμπορο και τραπεζίτη της πόλης σε κήπο 4 στρ. Με

επιρροές από την κεντροευρωπαϊκή αρχιτεκτονική, αποτελείται από το κυρίως κτήριο, με τρεις όροφους και περίτεχνη εσωτερική διακόσμηση, κι έναν πύργο με τον οποίο επικοινωνεί. Το 1912 εγκαταστάθηκε εδώ ο πρώτος Έλληνας στρατιωτικός διοικητής της πόλης πρίγκιπας Νικόλαος, ενώ το 1916-1917 ο Ελ. Βενιζέλος, επικεφαλής της προσωρινής επαναστατικής «Κυβέρνησης Εθνικής Αμύνης». Το 1928, αγοράστηκε από την Εθνική Τράπεζα Ελλάδας και την περίοδο 1938-1961 στέγαζε γυμνάσια της πόλης. Από το 1989, το κτήριο λειτουργεί ως Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τράπεζας (Μ.Ι.Ε.Τ., βλ. σελ. 77). Δίπλα, βρίσκεται ένας πύργος, κατασκευασμένος με κόκκινα τούβλα, γνωστός ως **«Chateau mon bonheur»**, του 1890.

[3.6] Βίλα Αχμέτ Καπαντζή (Βασ. Όλγας 105).

Κατασκευάστηκε το 1905 από τον Π. Αριγκόνι, ως εξοχική (παραθαλάσσια) κατοικία του Αχμέτ Καπαντζή, Εβραίου εμπόρου και δημάρχου της πόλης. Παρουσιάζει μικτό αρχιτεκτονικό ύφος, καθώς συνδυάζει εκλεκτικιστική αρχιτεκτονική με νεοκλασικά, αναγεννησιακά αρτ-νουβό και γοθικά μοτίβα. Το 1926 πέρασε στην ιδιοκτησία του ελληνικού

60, 61 & 62. Τρεις από τις εντυπωσιακότερες βίλες (επαύλειες) στη λεωφόρο Βασ. Όλγας: από αριστερά, η Βίλα Αχμέτ Καπαντζή, η Βίλα (Κάζα) Μπιάνκα και η Βίλα Μορντόχ.

κράτους για να στεγάσει, κατά καιρούς, τον Ερυθρό Σταυρό, την Γκεστάπο και υπηρεσίες του ΝΑΤΟ ως το 1973. Το 1997, ήταν η έδρα των υπηρεσιών της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης.

3.7] Λαογραφικό & Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης (Βασ. Όλγας 68).

Το εκλεκτικιστικό αυτό κτήριο (καλύτερα ορατό από τη λεωφ. Μεγάλου Αλεξάνδρου) κτίστηκε ως κατοικία του τραπεζίτη Πάκο Μοδιάνο, στις αρχές του 20^{ου} αι. Το 1913 αγοράστηκε από το ελληνικό δημόσιο, παραχωρήθηκε στην ελληνική βασιλική οικογένεια και αργότερα χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία του εκάστοτε γενικού διοικητή Μακεδονίας, Στρατιωτική Ιατρική Σχολή και Ιερατική Σχολή. Το 1970 παραχωρήθηκε στο Μουσείο, ενώ το 1980 το κτίσμα και η αυλή κηρύχθηκαν διατηρητέα (για τα εκθέματα του μουσείου, βλ. σελ. 75). Δίπλα, βρίσκεται το αξιόλογο κτηριακό συγκρότημα του *Ινστιτούτου Γκαίτε* (1929).

3.8] Κτήριο Βασ. Όλγας 71.

Πρώην ιδιωτική κατοικία, παλιότερα στέγαζε ιδιωτικό εκπαιδευτήριο και σήμερα ιδιωτικό παιδικό σταθμό και νηπιαγωγείο.

3.9] Κτήριο «Μέλισσα» (Βασ. Όλγας 36).

Κτίστηκε το 1896 ως κατοικία Τούρκου εμπόρου και το 1908 αγοράστηκε από το βουλγαρικό κράτος. Από το 1922 ως το 1977 λειτούργησε εδώ το ομώνυμο ορφανοτροφείο, ενώ από το 1978 στεγάζει το *Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών* του Α.Π.Θ. Έχει έντονα νεοκλασικά και αναγεννησιακά στοιχεία, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι οροφογραφίες. Περιβάλλεται από μικρό κήπο.

3.10] Κτήριο Σχολής Τυφλών (Βασ. Όλγας 32).

Κτίστηκε το 1907 ως ιδιωτική κατοικία (έπαυλη Χαφίζ Μπέη) και κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκε ως εμπορική σχολή και βρεφοκομείο. Χαρακτηρίζεται από τα εκλεκτικιστικά στοιχεία σε συνδυασμό με μοτίβα ώριμης Αναγέννησης. Από το 1948, στεγάζει τη Σχολή Τυφλών «Ηλιος».

3.11] Βίλα Τζεμποργά (Βασ. Όλγας 20).

Κατασκευάστηκε το 1878, ως κατοικία του Εβραίου εμπόρου γαλλικής καταγωγής Τζεμποργά και αποδίδεται στον αρχιτέκτονα Ξεν. Παιονίδη. Από το 1901 ως το 1978 λειτούργησε ως ιταλικό προξενείο. Σήμερα είναι εγκαταλελειμμένο. Ενδιαφέρον, εξάλλου, παρουσιάζει και η κομμη **βίλα**

Θεμελή, στον αριθμό 18 της οδού, γνωστή και ως βίλα Λεβή Μοδιάνο και οικία Μιχαηλίδη.

3.12] Γενί (Νέο) Τζαμί.

Βρίσκεται στην οδό Αρχαιολογικού Μουσείου 30. Κτίστηκε το 1902 από τον Ιταλό αρχιτέκτονα Β. Ποζέλι και ήταν το τζαμί των εξισλαμισθέντων Εβραίων (ντονιμέδων). Συνδυάζει στοιχεία της μουσουλμανικής αρχιτεκτονικής παράδοσης και του εκλεκτικισμού. Το 1922 στέγασε πρόσφυγες και στο διάστημα 1925-1963 το Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης. Σήμερα, λειτουργεί ως δημοτικός εκθεσιακός χώρος, ενώ στο προαύλιο του φυλάσσεται συλλογή μαρμαρινών γλυπτών των ρωμωϊκών και πρωτοχριστιανικών χρόνων (σαρκοφάγοι, επιτύμβια ανάγλυφα κ.ά.) από ολόκληρη την πόλη.

3.13] Βίλα Χατζημήσεφ (Βασ. Όλγας 3).

Χαρακτηριστικό κτήριο της περιοχής, που στεγάζει το 1^ο Γυμνάσιο. Στον αριθμό 5, ακατοίκητη σήμερα, βρίσκεται η **βίλα Γιοσέφ Μοδιάνο**, που διακρίνεται δύσκολα πίσω από την περιφραγή της. Παλιότερα, εδώ λειτουργούσε παράρτημα του 1^{ου} Γυμνασίου.

3.14] Προτομή Γεωργίου Α'.

Βρίσκεται στη συμβολή με την οδό Αγίας Τριάδας. Εδώ, στις 5

Μαρτίου 1913, δολοφονήθηκε ο βασιλιάς Γεώργιος Α', από τον 43χρονο δάσκαλο Αλ. Σχινά. Έργο του γλύπτη Κ. Δημητριάδη (1915), είναι το πρώτο γλυπτό σε δημόσιο χώρο στην ελεύθερη Θεσσαλονίκη και θεωρείται ως ένα από τα καλύτερα της πόλης.

3.15] Κτήριο «Σχολείο» (Βίλα Ιβάν Χατζημήσεφ).

Βρίσκεται στην οδό Βασ. Γεωργίου 27 (προέκταση της οδού Βασ. Όλγας). Κτίστηκε το 1897 και έως πριν από μερικά χρόνια στέγαζε το 12^ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης. Σήμερα, χρησιμοποιείται από κατοίκους της πόλης ως αυτοδιαχειριζόμενος χώρος, όπου πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις, προβολές ταινιών κ.ά. Επίσης, κάθε Σάββατο διοργανώνεται μικρή αγορά βιολογικών προϊόντων. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, επίσης, η **βίλα Ναβάρο** (Βασ. Γεωργίου 29) που τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται ως έδρα ιδιωτικής εταιρείας και η **βίλα αδελφών Χατζημήσεφ** (Βασ. Γεωργίου 25).

3.16] Κτήριο οδού Ευζώνων 34-36.

Εντυπωσιακό σπίτι, με περίτεχνο διάκοσμο, που συνδυάζει στοιχεία από τον κλασικισμό, το μπαρόκ και την αναγέννηση. Προσέξτε το σμιλεμένο άγαλμα στην πρόσοψη.

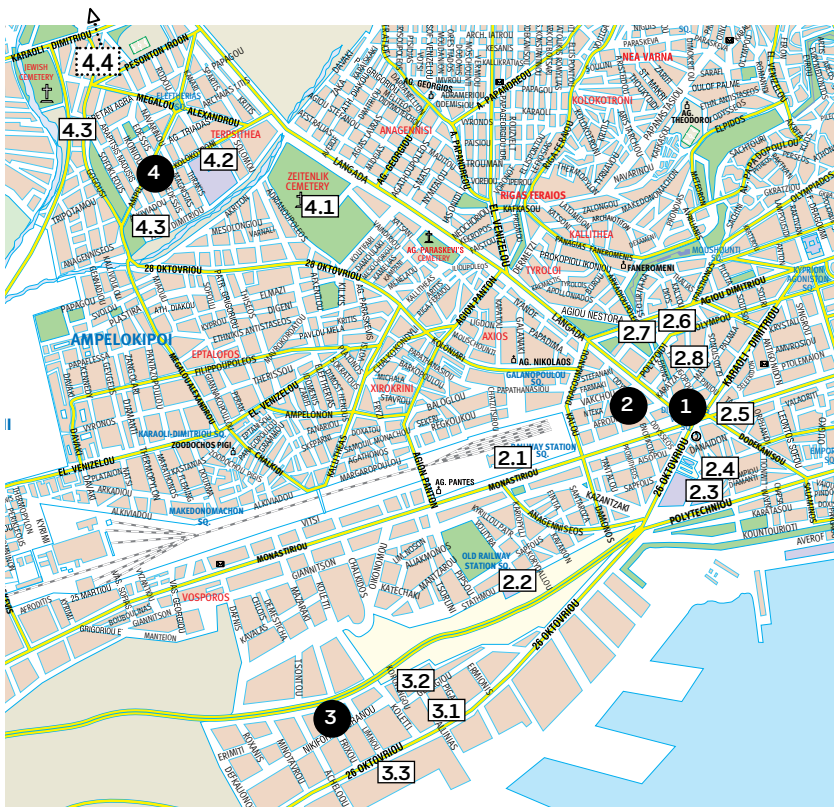
63.
Το Γενί Τζαμί ξεχωρίζει για τα εκλεκτικιστικά στοιχεία στην αρχιτεκτονική του.

64.
Η Βίλα Μοδιάνο (λεωφόρος Βασ. Όλγας) στεγάζει το Λαογραφικό & Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης.

65.
Το εντυπωσιακό κτήριο της Σχολής Τυφλών, στη Βασ. Όλγας.

νης). Στην εξωτερική του όψη συνδυάζει μοντέρνα και κλασικά στοιχεία με την προσθήκη πετρών στις άκρες. Συνδέει τη Θεσσαλονίκη με την υπόλοιπη Ελλάδα, τα Βαλκάνια και την Κωνσταντινούπολη, ενώ αποτελεί και αφετηρία λεωφορειακών γραμμών προς τις περισσότερες περιοχές της πόλης. Επίσης, εδώ σχεδιάζεται ο δυτικός τερματικός σταθμός του υπό κατασκευή μετρό της πόλης.

2.2 Παλιός Σιδηροδρομικός Σταθμός.

Κατασκευάστηκε το 1894 κοντά στο λιμάνι (οδός Παλιού Σταθμού) σε νεοκλασικό ύψος και σταδιακά συνδέθηκε τη Θεσσαλονίκη με τα Σκόπια, το Βελιγράδι, το Μοναστήρι και την Κωνσταντινούπολη. Σήμερα, χρησιμοποιείται αποκλειστικά ως σταθμός εμπορευματικών συρμών. Εδώ, στο διάστημα Μαρτίου-Αυγούστου 1943, οι γερμανικές δυνάμεις κατοχής συγκέντρωσαν περίπου 50.000 Εβραίους κατοίκους της πόλης, προκειμένου να τους μεταφέρουν με τρένα σε στρατόπεδα συγκέντρωσης.

2.3 Τοπ Χανέ (Πύργος Βαρδαρίου).

Βρίσκεται στο σημείο όπου ενώνονταν το δυτικό και το παραθαλάσσιο τείχος. Κτίστηκε από τους Οθωμανούς το 1546 και

ήταν γνωστός και ως Πύργος Οπλοστασίου. Εξάπλευρος, τριώροφος και με ύψος 10 μ., για πολλούς αιώνες ήταν το κεντρικό φρούριο της πόλης. Γύρω, αναπτύσσεται μικρό άλσος, ενώ στην περιοχή διατηρούνται σε καλή κατάσταση και τμήματα του δυτικού τείχους.

2.4 Συγκρότημα «Δελασάλ».

Ανεγέρθηκε το 1926 για να στεγάσει το ελληνογαλλικό κολέγιο Delasalle St Michel. Με στοιχεία νεοβυζαντινής αρχιτεκτονικής, αποτελείται από δύο πτέρυγες, που «τέμνονται» στη γωνία των οδών Φράγκων και Μοσκόφ, όπου βρίσκεται η μνημειακή είσοδος. Σήμερα στεγάζει τα Διοικητικά Δικαστήρια της πόλης. Σε μικρή απόσταση, βρίσκεται το νέο **Δικαστικό Μέγαρο** που αναγέρθηκε εδώ, μετά την κατεδάφιση του παλιού κτηρίου το οποίο βρισκόταν στην οδό Εθνικής Αμύνης (βλ. σελ. 25), μετά τις ζημιές που υπέστη από τους σεισμούς του 1978.

2.5 Ξενοδοχείο «Βιέννη».

Το κτήριο κτίστηκε το 1925 (σε σχέδια του αρχιτέκτονα Γ. Καμπαλλάου), στην αρχή της οδού Εγνατία, περιοχή που άρχισε να αναπτύσσεται εμπορικά ήδη από τη δεκαετία του 1880. Η όψη του χαρακτηρίζεται από τις εκλεκτικιστικές τάσεις της εποχής, με

7^{ος} περίπατος:

ΔΥΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ-ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ

1 ΠΛΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (ΒΑΡΔΑΡΙ)

Από τους αρχαίους χρόνους είναι η σημαντικότερη είσοδος της Θεσσαλονίκης. Σχετικά υποβαθμισμένη περιοχή, αποτελεί συγκοινωνιακό κόμβο που συνδέει τα δυτικά και βορειοδυτικά προάστια με το κέντρο της πόλης, ενώ εδώ υπάρχουν αρκετά ξενοδοχεία, μικρά καταστήματα, ταβέρνες και καφενεία. Στο κέντρο της πλατείας βρίσκεται το άγαλμα του βασιλιά Κωνσταντίνου (1868-1923), που ήταν ο αρχιστράτηγος του ελληνικού στρατού κατά την είσοδό του στην πόλη, τον Οκτώβριο του 1912. Επίσης, από την πλατεία αυτή υπολογίζονται οι οδικές χιλιομετρικές αποστάσεις με αφετηρία τη Θεσσαλονίκη.

66.
Πύργος Βαρδαρίου (Τοπ Χανέ).

67.
Παλιά ατμομηχανή, μπροστά στον Σιδηροδρομικό Σταθμό Θεσσαλονίκης.

2 ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η περιοχή έχει κυρίως απρόσωπα κτήρια, ανάμεσα στα οποία μικρές βιοτεχνίες ή παλιές βιομηχανίες. Ωστόσο, δεν στερείται ιστορικού ενδιαφέροντος, καθώς εδώ σώζονται τμήματα των δυτικών τειχών της πόλης, βυζαντινά και οθωμανικά μνημεία, ενώ ακόμα έχουν εντοπιστεί αρχαιολογικές θέσεις (ναός της Αφροδίτης, 6ου αι. π.Χ.).

ΔΕΙΤΕ:

2.1 Σιδηροδρομικός Σταθμός.

Βρίσκεται στην οδό Μοναστηρίου, προέκταση της οδού Εγνατία (βλ. σελ. 34). Η κατασκευή του ξεκίνησε το 1939, άρχισε να λειτουργεί το 1951, αλλά εγκαινιάστηκε επίσημα το 1962 (Σ. Μολφέσης, Θ. Παπαγιάν-

νεοκλασικές επιρροές. Σήμερα στεγάζει γραφεία εταιρειών.

[2.6] Άγιοι Δώδεκα Απόστολοι
(βλ. σελ. 8).

[2.7] Δυτικό Τείχος.

Κατά μήκος των οδών Αρκαδιουπόλεως και Ειρήνης σώζονται τμήματα του δυτικού τείχους της πόλης, ενώ στη συμβολή των οδών Αγίου Δημητρίου και Αγίου Νέστορος εντοπίστηκαν πρόσφατα ευρήματα της *Ληταίας Πύλης*, μίας από τις επτά μεγάλες πύλες της περιτεισιμμένης Θεσσαλονίκης, που ήταν μέρος της παλαιοχριστιανικής της οχύρωσης και όφειλε το όνομά της στη βυζαντινή πόλη Λητή, στην οποία οδηγούσε. Στο ύψος της οδού Εγνατία, υπήρχε, επίσης, η *Χρυσή Πύλη*.

[2.8] Πασά Χαμάμ (Λουτρό «Φοίνιξ»).

Κτίστηκε μεταξύ των ετών 1520-1530 από τον Κεζερίμ Κασίμ Πασά. Γνωστό και ως «Λουτρό Φοίνιξ», ήταν το τελευταίο οθωμανικό λουτρό που λειτουργούσε στην πόλη, αφού έκλεισε μόλις το 1981. Βρίσκεται στη συμβολή των οδών Κάλβου και Πηνειού, κοντά στα δυτικά τείχη και την εκκλησία των Αγίων Δώδεκα Αποστόλων, και χαρακτηρίζεται από την εξαιρετικά επιμελημένη δόμησή του.

3 ΔΥΤΙΚΑ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ

Η περιοχή άρχισε να αναπτύσσεται τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αι., μετά την κατεδάφιση του παραθαλάσσιου και ακολούθως μεγάλων τμημάτων των δυτικών και ανατολικών τειχών της πόλης. Η γειτνίαση με το λιμάνι και η κατασκευή του σιδηροδρόμου συνετέλεσαν καθοριστικά στην εγκατάσταση στην περιοχή μεγάλων βιομηχανικών μονάδων. Τις τελευταίες δεκαετίες, πολλά από αυτά τα κτήρια μετατράπηκαν σε χώρους πολιτισμού και διασκέδασης, ενώ άλλα -όπως το κτήριο των παιδιών *Δημοτικών Σφαγείων* (αρχών 20ου αι.), κοντά στο εργοστάσιο ΦΙΞ, που έδωσε το όνομά του στην ευρύτερη περιοχή και έχει κριθεί διατηρητέο - σχεδιάζεται να μετατραπούν σε κέντρα αθλητισμού ή πολιτισμού.

ΔΕΙΤΕ:

[3.1] Πολυχώρος «Βίλκα».

Πρόκειται για το παλιό εργοστάσιο κλωστουφαντουργίας Τόρρες και Σία, μετέπειτα «Βίλκα», που έπαψε να λειτουργεί το 1988 και σήμερα έχει μετασκευαστεί σε χώρο εκδηλώσεων και διασκέδασης, καθώς περιλαμβάνει θεατρική αίθουσα, χώρους συναυλιών, καφέ και μπαρ.

[3.2] Πολυχώρος «Μύλος».

Στεγάζεται στις εγκαταστάσεις του παλιού Αλευρόμυλου Χατζηγιαννάκη-Αλιναλμάζη (1924). Το 1991, παραχωρήθηκε σε ιδιώτες και μετατράπηκε σε χώρο πολιτισμού με πανελλήνια εμβέλεια. Τα μεγαλύτερα ονόματα της εγχώριας και διεθνούς μουσικής σκηνής έχουν εμφανιστεί εδώ, ενώ τα καφέ, τα μπαρ και τα εστιατόρια που λειτουργούν στις εγκαταστάσεις του, είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στους Θεσσαλονικείς.

[3.3] Ζυθοποιείο ΦΙΞ.

Το ζυθοποιείο ιδρύθηκε το 1893 από τους Μισραχί και Φερνάντεζ. Στην συνέχεια, επέκτεινε τις εγκαταστάσεις του και μετατράπηκε διαδοχικά στις εταιρείες «Ζυθοποιείο Όλυμπος» και «Ζυθοποιεία Όλυμπος-Νάουσσα». Το 1926 περιήλθε στην ιδιοκτησία της εταιρείας ΦΙΞ μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980, όταν και σταμάτησε η λειτουργία του. Σήμερα, οι εγκαταστάσεις του είναι εγκαταλελειμμένες και μόνο κάποιες νεότερες αποθήκες έχουν μετασκευαστεί σε συναυλιακούς χώρους. Στο παρακείμενο παλιό κεντρικό αντίλοιστάσιο της Εταιρείας Υδάτων (1890-94), που λει-

τουργούσε ως το 1978, στεγάζεται από το 2001 το **Μουσείο Ύδρευσης** (για το μουσείο, βλ. σελ. 79).

4 ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΕΡΨΙΘΕΑΣ (ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ)

Πρόκειται για μια σχετικά ήσυχη περιοχή του Δήμου Σταυρούπολης, κοντά στο κέντρο της πόλης, με καλή ρυμοτομία και αρκετούς ελεύθερους χώρους. Κατά μήκος της κεντρικής οδού *Λαγκαδά* εκτείνεται ο χώρος παλιού στρατοπέδου με το **τζαμί Λεμπέτ**, που πρόκειται να μετατραπεί σε πάρκο. Εξάλλου, μεταξύ των οδών Καραολή Δημητρίου και Δενδροποτάμου βρίσκεται από το 1938 το **εβραϊκό νεκροταφείο**, όπου έχουν μεταφερθεί και μερικά μάρμαρα από το παλιό (βρισκόταν στον χώρο του Α.Π.Θ., βλ. σελ. 38), το οποίο κατέστρεψαν οι Γερμανοί κατά τη διάρκεια του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου. Μετά την περιήγησής σας στην περιοχή, μπορείτε να επιστρέψετε στο κέντρο της πόλης χρησιμοποιώντας τις λεωφορειακές γραμμές 27 και 29 (από την οδό Λαγκαδά προς την οδό Εγνατία).

ΔΕΙΤΕ:

[4.1] Συμμαχικά Νεκροταφεία (Ζέιτενλικ).

Είναι η μεγαλύτερη στρατιωτική νεκρόπολη στην Ελλάδα. Εδώ, σε πέντε τομείς, βρίσκονται θαμμένοι περισσότεροι από 21.000 στρατιώτες των χωρών της Αντάντ (8.089 Γάλλοι, 8.000 Σέρβοι, 3.000 Ιταλοί, 1.648 Βρετανοί και 400 Ρώσοι), που σκοτώθηκαν στο μέτωπο της Μακεδονίας, κατά τη διάρκεια του 1^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου. Εισερχόμενοι από την κεντρική είσοδο (οδός *Λαγκαδά*) θα δείτε το εντυπωσιακό σερβικό μνημείο, στην πίσω πλευρά του οποίου λειτουργεί μικρή σερβική εκκλησία. Εξάλλου, στην παράπλευρη οδό Κουτνιφάρν, βρίσκεται το **καθολικό νεκροταφείο** της πόλης.

[4.2] Μονή Λαζαριστών.

Το εντυπωσιακό αυτό κτήριο κτίστηκε το 1886 από μονα-

68.
Ο πολυχώρος «Μύλος», από τους δημοφιλέστερους χώρους εκδηλώσεων και διασκέδασης στη Θεσσαλονίκη.

69.
Το συγκρότημα της Μονής Λαζαριστών είναι, μεταξύ άλλων, και η έδρα του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης.

χούς του τάγματος του Αγίου Βικεντίου ντε Πολ (του Παύλου), γνωστό ως Λαζαριστές από την έδρα του τάγματος στην εκκλησία Saint-Lazare του Παρισιού. Κατά καιρούς, το κτήριο χρησιμοποιήθηκε ως νοσοκομείο και κέντρο φιλοξενίας προσφύγων. Το 1980 χαρακτηρίστηκε «ιστορικό μνημείο» και «έργο τέχνης» και το 1997 αναπαλαιώθηκε πλήρως για τις ανάγκες εκδηλώσεων στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης. Έκτοτε, λειτουργεί ως πολυώροφος πολιτισμικό και διασκέδασης, καθώς εδώ βρίσκονται δύο αίθουσες του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος (Κ.Θ.Β.Ε., βλ. σελ. 109), Πολιτιστικό Κέντρο, καφέ-εστιατόριο και μπαρ, ενώ στον υπαίθριο χώρο πραγματοποιούνται θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες και άλλες εκδηλώσεις. Επίσης, στο παλαιότερο τμήμα του και σε συνολική έκταση 3.270 τ.μ. στεγάζεται το **Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης** (για τις συλλογές του μουσείου, βλ. σελ. 75)

4.3 Καπναποθήκες.

Στην περιοχή σώζονται τα κτήρια πέντε παλιών καπναποθηκών (καπνομάγαζα), δείγματα της μεγάλης ανάπτυξης του καπνεμπορίου στην πόλη

από τα μέσα του 19^{ου} έως το 1990. Τα περισσότερα είναι κτισμένα κατά την περίοδο του μεσοπολέμου, ενσωματώνοντας στοιχεία αρχιτεκτονικής art deco και Bauhaus. Σήμερα, ένα από αυτά (απέναντι από τη Μονή Λαζαριστών) έχει μετατραπεί σε πολυτελές ξενοδοχείο, σε άλλο έχει εγκατασταθεί το Τμήμα Κινηματογράφου του Α.Π.Θ. (στη συμβολή των οδών Ικονίου και Αγ. Δημητρίου), ενώ το «Κόκκινο Καπνομάγαζο» (οδός Αραπίτσας Ναούσης) στεγάζει διοικητικές υπηρεσίες και το παρακείμενο της Αυστροελληνικής Εταιρείας Καπνών εμπορικό κέντρο.

4.4 Βοτανικός Κήπος Σταυρούπολης.

Έχει έκταση 5 στρ. και βρίσκεται μέσα σε χώρο πρασίνου 27 στρ. με παιδικές χαρές, γήπεδα, αναψυκτήριο και αμφιθέατρο. Διαθέτει περισσότερα από 1.000 είδη φυτών (ποικιλίες τριανταφυλλιών, είδη κάκτων, φαρμακευτικά και μεσογειακά είδη κ.ά.), θερμοκήπιο με μπανανιές και ορχιδέες, καθώς κι ένα εξωτερικό κιόσκι κατασκευασμένο σε τεχνικό λοφίσκο στο σημείο της καλύτερης θέας. Είσοδος από τις οδούς *Περικλέους*, *Ολύμπου* και *Κ. Κωνσταντινίδη*.

70.
Το σερβικό μνημείο, στο συμμαχικό νεκροταφείο Ζέιτενλικ.

ΠΡΟΑΣΤΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΑ

1 ΚΑΛΟΧΩΡΙ

Σε μικρή απόσταση από το κέντρο (5 χλμ. Δ), βρίσκεται κοντά στη δυτική είσοδο της πόλης. Δημιουργήθηκε από πρόσφυγες στις αρχές του 20ου αι. και παρά τον κατά βάση βιομηχανικό του χαρακτήρα, αποτελεί ένα ραγδαία αναπτυσσόμενο οικιστικό προάστιο, γνωστό για τα ουζερί και τις ψαροταβέρνες του.

ΔΕΙΤΕ:

Γαλλικός ποταμός.

Εκτείνεται στο δυτικό άκρο του Καλοχωρίου. Κατά μήκος της όχθης του, ο τοπικός δήμος έχει τοποθετήσει κιόσκια και εγκαταστάσεις για στάση, αναψυχή ή πικ-νικ. Νοτιότερα, διαμορφώνεται το **Δέλτα** του

ποταμού και η **λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου**, με ερωδιούς, πελεκάνους, φλαμίνγκο και νεροβούβαλους. Λίγο δυτικότερα (έξω από τα όρια της πόλης), ξεκινά ο υγρότοπος του **Δέλτα των ποταμών Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα** (έκτασης 320 τ. χλμ.), που προστατεύεται από τη Διεθνή Σύμβαση Ραμσάρ και περιλαμβάνεται στο δίκτυο «Natura 2000». Ο «Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα» προσφέρει δωρεάν ξεναγήσεις στην περιοχή (www.axiosdelta.gr).

1.1 Σίνδος.

Βρίσκεται περίπου 9 χλμ. ΒΔ του Καλοχωρίου και οφείλει τη σημαντική ανάπτυξη τη λόγω της εγκατάστασης στην περιοχή της Βιομηχανικής Ζώνης Θεσσαλονίκης. Οι μικροί

λοφίσκοι στον κάμπο είναι αρχαίοι ταφικοί τύμβοι, ενώ σε έναν από αυτούς αποκαλύφθηκε νεολιθικός οικισμός με νεκροταφείο της γεωμετρικής και της αρχαϊκής εποχής. Στον Άγιο Αθανάσιο αποκαλύφθηκε, επίσης, εντυπωσιακός μακεδονικός τάφος.

Πώς να πάτε. Από τον Σι-δροδρομικό Σταθμό αναχωρούν οι λεωφορειακές γραμμές 40, 40Α και 40Κ για το Καλοχώρι. Με ιδιωτικό αυτοκίνητο, ακολουθείτε την εθνική οδό προς Αθήνα και στρίβετε προς Καλοχώρι.

2 ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ

Ουσιαστικά προέκταση της Θεσσαλονίκης προς τα ανατολικά, είναι το γνωστότερο προάστιο της πόλης, που αναπτύσσεται κατά μήκος της θάλασσας, διαθέτοντας παράλληλα αρκετούς χώρους πρασίνου και αυτοτελές εμπορικό κέντρο. Άρχισε να κατοικείται στις αρχές του 20^{ου} αι., αλλά κατά τη δεκαετία του 1920 εγκαταστάθηκαν εδώ σημαντικοί πληθυσμοί Ελλήνων προσφύγων από τον Καύκασο, τη Μικρά Ασία και τον Πόντο, κτίζοντας μικρά προσφυγικά σπίτια. Σήμερα, παρά την ανοικοδόμηση, αρκετά από αυτά διατηρούνται στην περι-

οχή, δίνοντας την εικόνα της παλιότερης ατμόσφαιράς της.

ΔΕΙΤΕ:

2.1 Οδός Σοφούλη
(βλ. σελ. 53).

2.2 Κυβερνείο (Παλατάκι).

Βρίσκεται στο ακρωτήριο Μικρό Έμβολο ή Καραμπουρνάκι. Κτίστηκε τη δεκαετία του 1950 και αποτελούσε εξοχική κατοικία της ελληνικής βασιλικής οικογένειας, αλλά σήμερα διατίθεται για τη φιλοξενία του υπουργού Μακεδονίας-Θράκης ή του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας. Στον ισόγειο χώρο είναι τα σαλόνια, αίθουσα χορού και αίθριο, ενώ στον όροφο δύο σουίτες και βοηθητικά δωμάτια. Περιβάλλεται από κήπο, ενώ η θέα προς την πόλη, τον Χορτιάτη και τον Όλυμπο είναι εκπληκτική.

2.3 Πρώην στρατόπεδο Κόδρα.

Διαμορφώνεται σε πάρκο, ενώ συχνά εδώ φιλοξενούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Καλαμαριάς και εικαστικές εκθέσεις. Ανασκαφικές εργασίες έφεραν στο φως οικισμό των αρχαϊκών και των κλασικών χρόνων (9^{ος}-5^{ος} αι. π.Χ.), που σύμφωνα με ορισμένους επιστήμονες ταυτίζεται με

τη θέση της Αρχαίας Θέρμης.

2.4 Αρετσού-Κρήνη.

Οι δημοφιλέστερες περιοχές της Καλαμαριάς, που εκτείνονται κατά μήκος της θάλασσας. Εδώ βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του τοπικού ναυαθλητικού όμιλου, η ομώνυμη πλαζ όπου λειτουργεί και υπαίθριος κινηματογράφος καθώς και η μοναδική *μαρίνα* της πόλης, χωρητικότητας 242 θέσεων (παρέχει ηλεκτροδότηση, νερό και τηλεφωνική σύνδεση). Στην παραλιακή οδό *Νικ. Πλαστήρα* λειτουργούν καφέ-μπαρ και ψαροταβέρνες, που κατακλύζονται από κόσμο όλες τις εποχές του χρόνου.

2.5 Οδός Κομνηνών.

Ο κεντρικός δρόμος της πόλης, πεζοδρομημένος στο μεγαλύτερο τμήμα. Κατά μήκος του, λειτουργούν πολυάριθμα εμπορικά καταστήματα, καφέ, μικρά μπαρ και εστιατόρια, ενώ βρίσκεται και η κεντρική πλατεία της περιοχής με το Δημαρχείο και την εκκλησία της Μεταμόρφωσης. Από την παραλιακή ζώνη, μπορείτε να φτάσετε μέσω της οδού Ι. Πασσαλίδη.

Πώς να πάτε. Από την πλατεία Ελευθερίας αναχωρούν

οι λεωφορειακές γραμμές 5 και 5Α. Αποβιβαστείτε στη στάση «Ναυτικός Όμιλος» ή εναλλακτικά στη στάση «Χαμόδρακας» στην περιοχή Αρετσού.

3 ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Από τα καλύτερα προάστια της πόλης (12 χλμ. Ν από το κέντρο), χτισμένο στις πλαγιές του όρους Χορτιάτης, με πανοραμική θέα στην πόλη. Ακατοίκητο ως τις αρχές του 20^{ου} αι. (αν και έχουν εντοπιστεί ίχνη προϊστορικού οικισμού), οι πρώτοι κάτοικοί του ήταν πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και τον Πόντο. Σήμερα, το μεγαλύτερο μέρος του καλύπτεται από πολυτελείς επαύλεις και εντυπωσιακές μονοκατοικίες, ενώ στο κέντρο υπάρχει μικρή εμπορική αγορά. Από την περιοχή, εξάλλου, πήραν και το όνομά τους τα «Τρίγωνα Πανοράματος», ένα από τα διασημότερα γλυκά της πόλης, καθώς εδώ βρισκόταν το ζαχαροπλαστείο που τα παρασκεύασε για πρώτη φορά τη δεκαετία του 1950.

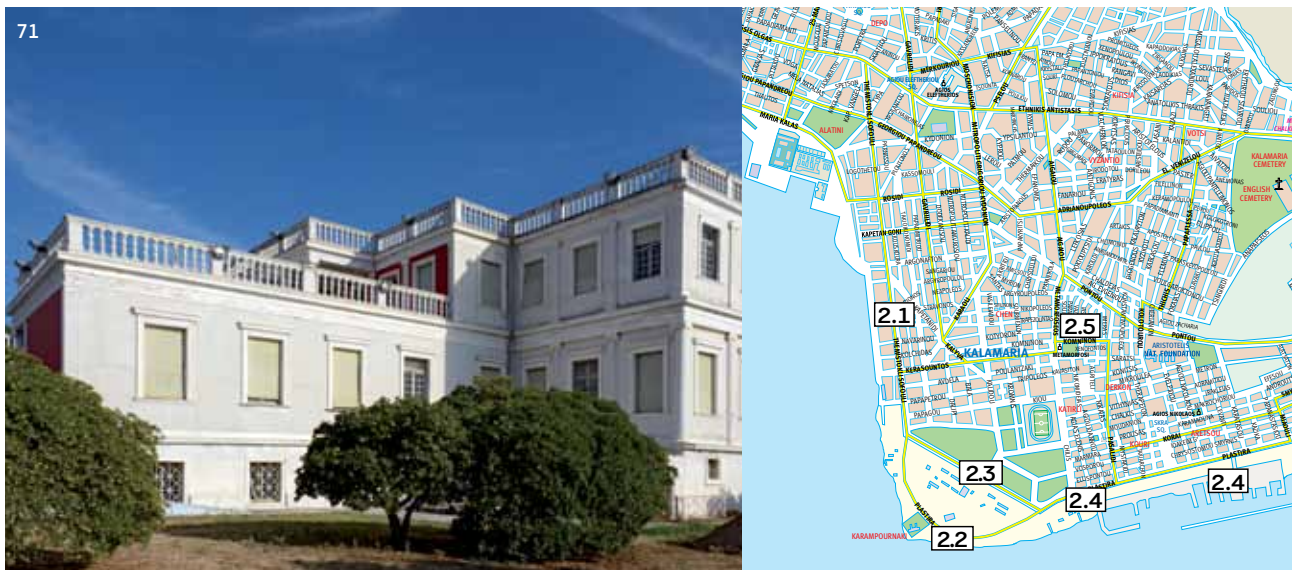
ΔΕΙΤΕ:

«Πλατανάκια».

Σημείο αναψυχής σε κατάφυτη ρεματιά, με μικρό Ζωολογικό Κήπο και αναψυκτήριο. Από

71.
Το Κυβερνείο (Παλατάκι) δεσπόζει στο ακρωτήριο Καραμπουρνάκι (Καλαμαριά).

72.
Το Πανόραμα προσφέρει ανεμπόδιστη θέα προς τη Θεσσαλονίκη και την ευρύτερη περιοχή.

71

72

εδώ, ξεκινά διαμορφωμένη διαδρομή 6 χλμ., με σημεία ανάπαυσης, μικρούς καταρράκτες και σπαράγματα οκτώ βυζαντινών νερόμυλων, που καταλήγει στη τεχνητή λίμνη (φράγμα) της Θέρμης.

3.1 Χορτιάτης.

Μικρός οικισμός στο ομώνυμο βουνό (1.201 μ.), περίπου 10 χλμ. ΒΑ από το Πανόραμα. Από τα ρωμαϊκά χρόνια, η περιοχή τροφοδοτούσε τη Θεσσαλονίκη με νερό, μέσω της Μονής Βλατάδων (βλ. σελ. 44) και για το λόγο αυτό στην είσοδο του οικισμού σώζονται τμήματα βυζαντινού υδραγωγείου. Το βουνό καλύπτεται από καστανιές, βελανιδιές, οξιές και έλατα, διαθέτει ορειβατικό καταφύγιο (θέση «Κισσός», υψ. 1.201 μ.) και αποτελεί ιδανικό σημείο για πεζοπορία (έχει 32 χαρτογραφημένα μονοπάτια), ποδήλατο βουνού και διαδρομές 4Χ4.

Πώς να πάτε. Χρησιμοποιείτε τη λεωφορειακή γραμμή 58 από την οδό Εγνατία και αποβιβαστείτε στις στάσεις «Δημαρχείο», «Αστυνομία» ή «Πλατανάκια».

4 ΘΕΡΜΗ

Σχετικά απομακρυσμένο προάστιο (15 χλμ. ΝΑ από το

κέντρο), που διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τον εξοκικό του χαρακτήρα. Σύμφωνα με ανασκαφικά ευρήματα, στην περιοχή βρισκόταν το σημαντικό λιμάνι της αρχαίας Θέρμης, γνωστή και για τις ιαματικές πηγές της, απ' όπου πήρε το όνομά του ο Θερμαϊκός κόλπος. Κατά τη βυζαντινή και οθωμανική περίοδο ονομαζόταν Σέδες, ενώ η σύγχρονη κατοίκησή της έγινε στις αρχές του 20ου αι. από πρόσφυγες.

ΔΕΙΤΕ:

Πλατεία Παραμάνη.

Είναι η βραβευμένη το 2009 σε αρχιτεκτονικό διαγωνισμό κεντρική πλατεία της περιοχής, με εντυπωσιακή φουτουριστική διαμόρφωση. Εδώ βρίσκονται το κτήριο του Δημαρχείου της περιοχής, οι εκκλησίες του Αγίου Νικολάου (παλιότερη και νεότερη) και ξεκινά η βασική εμπορική οδός *Καρασολή-Δημητρίου*, όπου λειτουργούν επίσης καφέ-μπαρ και εστιατόρια.

Τεχνητή λίμνη.

Βρίσκεται λίγο έξω από τον οικισμό και δημιουργήθηκε με την κατασκευή φράγματος σε ρέμα της περιοχής. Ιδανικός χώρος για χαλάρωση και αναψυχή, το καλοκαίρι φιλοξενεί το μουσικό *Φεστιβάλ*

Φράγματος. Βορειότερα και σε κοντινή απόσταση, βρίσκεται το *Περιβαλλοντολογικό Πάρκο*, που περιλαμβάνει παιδική χαρά καθώς και γήπεδα τένις, μπάσκετ και ποδοσφαίρου.

5 Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας «Noesis».

Το μοναδικό του είδους του στην Ελλάδα! Εντυπωσιακό μοντέρνο συγκρότημα 14.000 τ.μ., η κατασκευή του οποίου ολοκληρώθηκε το 2004 σε ύψωμα της περιοχής με πανοραμική θέα. Αποτελεί τη μετεξέλιξη του Τεχνικού Μουσείου Θεσσαλονίκης και περιλαμβάνει αίθουσες προβολών, μόνιμες εκθέσεις (Μουσείο Τεχνολογίας), συνεδριακό κέντρο, ψηφιακή βιβλιοθήκη, χώρους περιοδικών εκθέσεων και εκπαιδευτικών δράσεων, αμφιθέατρο Επιδείξεων και Πειραμάτων, πωλητήριο και εστιατόριο-καφέ (για τις εκθέσεις και τα προγράμματα, βλ. σελ. 79).

Πώς να πάτε. Από τον Σιδηροδρομικό Σταθμό ή την οδό Εγνατία χρησιμοποιείτε τη λεωφορειακή γραμμή 10 μέχρι τον τερματικό σταθμό στην περιοχή *Χαριλάου* και από εκεί μετεπιβιβαστείτε στη γραμμή 66 ή 66B για να αποβιβαστείτε

στην πλατεία Παραμάνη ή στη στάση «Ζώνη Καινοτομίας» για το «Noesis». Με αυτοκίνητο, ακολουθείτε τον δρόμο Θεσσαλονίκης-Θέρμης.

5 ΠΕΡΑΙΑ-ΝΕΟΙ ΕΠΙΒΑΤΕΣ-ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Παραθαλάσσιες περιοχές, περίπου 20 χλμ. Ν από την πόλη. Η περιοχή πρωτοκατοικήθηκε το 1923 όταν εγκαταστάθηκαν οι πρώτοι κάτοικοι, πρόσφυγες από την Μικρά Ασία. Ως τότε, η Περαιά ήταν ιδιοκτησία Τούρκου μπέη, οι Νέοι Επιβάτες τουρκικό τσιφλίκι (Μπακτσέ Τσιφλίκι) και η Αγία Τριάδα ονομαζόταν «Λευκή Βρύση». Σήμερα, οι περιοχές αυτές έχουν αναδειχθεί σε προάστια της πόλης, αλλά και παραθεριστικά κέντρα. Σε όλο το παραθαλάσσιο μέτωπο αναπτύσσονται παραλίες βραβευμένες με «Γαλάζιες Σημαίες», που διαθέτουν υποδομές για θαλάσσια σπορ, beach volley κ.λπ., ενώ κατά μήκος του παραλιακού πεζοδρόμου λειτουργούν ψαροταβέρνες, καφέ και μπαρ με θέα στη θάλασσα.

Πώς να πάτε. Από τον Σιδηροδρομικό Σταθμό αναχωρούν τον Ιούλιο-Αύγουστο οι λεωφορειακές γραμμές 71 και 71A για Ν. Μηνανιώνα

73

73. Στις πλαγιές του Χορτιάτη, προς τη Θέρμη.

74. Η «φουτουριστική» πλατεία Παραμάνη (Θέρμη).

74

(αποβίβαση στις στάσεις από τη «Παραλία Περαιάς» ως την «Αγία Τριάδα»). Επίσης, όλο τον χρόνο, αναχωρούν οι γραμμές 02 και 02Α έως τον σταθμό Α.Σ. ΙΚΕΑ, με μετεπιβίβαση στις γραμμές 72, 72Α, 72Β για Ν. Μηχανιώνα και 76 για Αγγελοχώρι. Με ιδιωτικό αυτοκίνητο, ακολουθείτε τις λεωφόρους Εθνικής Αντίστασης, Γεωργικής Σχολής και Μηχανιώνας.

6 ΕΠΑΝΟΜΗ

Γραφική κωμόπολη (7.500 κατ.), 25 χλμ. ΝΑ από τη Θεσσαλονίκη. Στην ευρύτερη περιοχή αναπτύσσονται οι πανέμορφες παρασιτικές παραλίες *Κτήμα Καραγκιόζη, Όρμος, Πάλιουρα, Αγελαδάρικο, Μεσημέρι* και *Ποταμός*, όπου από το 1967 βρίσκεται μισοβουλιαγμένο ναυάγιο μικρού εμπορικού πλοίου. Εξάλλου, στη θέση *Τσαίρι* (4 χλμ. Ν από την Επανομή) υπάρχει ο ομώνυμος υδροβιότοπος, καταφύγιο για περισσότερα από 80 είδη πουλιών. Τέλος, 2 χλμ. Β, βρίσκεται το **Μουσείο Οίνου Γεροβασιλείου**, το μοναδικό στη βόρεια Ελλάδα (για το μουσείο, βλ. σελ. 80).

Πώς να πάτε. Από τον Σιδηροδρομικό Σταθμό αναχωρούν τον Ιούλιο-Αύγουστο

οι λεωφορειακές γραμμές 70 και 70Α και όλο τον χρόνο από τον Α.Σ. ΙΚΕΑ οι λεωφορειακές γραμμές 69Α, 69Β, 69Ε, 69Κ, 69Ν, 69Ρ, 69Τ και 69Χ. Με αυτοκίνητο, κατευθύνεστε προς το αεροδρόμιο και κατόπιν ακολουθείτε τις επαρχιακές οδούς Μηχανιώνας, Μισαούλη και Επανομής.

7 ΝΕΑ ΜΗΧΑΝΙΩΝΑ

Σημαντικό αλιευτικό κέντρο (32 χλμ. Ν της Θεσσαλονίκης), με τον μεγαλύτερο στόλο μέσης αλιείας στην Ελλάδα! Άλλοτε προσφυγικός οικισμός, σήμερα παρουσιάζει διαρκή ανάπτυξη. Το κτήριο της ιχθυόσκαλας στο γραφικό λιμάνι της κατακλύζεται από κόσμο ιδιαίτερα τις πρωινές ώρες, ενώ στον παραλιακό δρόμο λειτουργούν πολλά καφέ-μπαρ και ταβέρνες. Ακόμα, στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν δημοφιλείς παραλίες (*Τουρμπάνι, Αγγελοχώρι*, κ.ά.), βραβευμένες με «Γαλάζια Σημαία».

ΔΕΙΤΕ:

71 Αγγελοχώρι.

Μικρός οικισμός, 4 χλμ. Β από τη Νέα Μηχανιώνα. Στο ακρωτήριο Μεγάλο Έμβολο (ή Μεγάλο Καραμπουρνού), με

76

υπέροχη θέα στον ορεινό όγκο του Ολύμπου, υπάρχουν τμήματα *οθωμανικού φρουρίου* σπάνιας αρχιτεκτονικής, κατασκευασμένου το 1884 από Γερμανούς μηχανικούς, *φάρος* ύψους 10,50 μ. (1864), καθώς και *πυροβολείο* του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου. Νοτιότερα, βρίσκονται *αλυκές* και αναπτύσσεται *υδροβιότοπος*, όπου βρίσκουν καταφύγιο 178 είδη πουλιών, ανάμεσά τους φλαμίγκο, κορμοράνοι, ερωδιοί και μαυροκέφαλοι γλάροι.

Πώς να πάτε. Από τον Σιδηροδρομικό Σταθμό αναχωρούν οι λεωφορειακές γραμμές 71 και 71Α (μέσω Αγγελοχωρίου) με τερματικό σταθμό τη Ν. Μηχανιώνα. Επίσης, αναχωρούν οι γραμμές 02 και 02Α έως τον σταθμό Α.Σ. ΙΚΕΑ, με μετεπιβίβαση στις γραμμές 72, 72Α και 72Β για Ν. Μηχανιώνα. Με αυτοκίνητο, ακολουθείτε τις λεωφόρους Εθνικής Αντίστασης, Γεωργικής Σχολής και Μηχανιώνας.

75

75. Η Νέα Μηχανιώνα είναι ένα από τα σημαντικότερα αλιευτικά κέντρα στην Ελλάδα.

76. Η παραλία της Περαιάς.

77. Άποψη της παραλιακής ζώνης στους Νέους Επιβάτες.

78. Η περιοχή από την Περαιά ως την Επανομή, διαθέτει σύγχρονες υποδομές για θαλάσσια σπορ.

77

78

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Φιλοξενεί μοναδικά έργα τέχνης και ανασκαφικά σύνολα από ολόκληρη τη Μακεδονία, που παρουσιάζουν όλες τις πτυχές του ιδιωτικού και δημόσιου βίου στην περιοχή από τους προϊστορικούς χρόνους ως την ύστερη αρχαιότητα. Τα εκθέματα κατανέμονται σε έξι βασικές ενότητες:

- **Προς τη γένεση των πόλεων (ισόγειο, αιθ. 4).** Παρουσιάζονται μαρτυρίες για οικισμούς της εποχής του σιδήρου στη Μακεδονία, από το 1100-700 π.Χ.

- **Η Μακεδονία από τον 7^ο αι. π.Χ. ως την Ύστερη Αρχαιότητα (ισόγειο, αιθ. 5).** Με οκτώ μεγάλα θεματικά σύνολα, καλύπτονται ποικίλες εκδοχές της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής στη Μακεδονία από τα αρχαία χρόνια -όταν δημιουργήθηκε το ανεξάρτητο μακεδονικό βασίλειο- έως και τους αυτοκρατορικούς χρόνους (1^{ος}-4^{ος} αι. μ.Χ.), όταν η Μακεδονία αποτέλεσε επαρχία της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Τα ευρήματα προέρχονται κυρίως από ανασκαφές σε περιοχές της κεντρικής Μακεδονίας.

- **Θεσσαλονίκη, Μακεδονίας μητρόπολη (ισόγειο, αιθ. 6).** Παρουσιάζονται ιστορικές και αρχαιολογικές πληροφορίες για την πόλη από την ίδρυσή της το 315 π.Χ. Επίσης, ανασυγκροτείται εν μέρει αρχαϊκός ιωνικός ναός, άγνωστης αρχικής θέσης, που κατά τη ρωμαιοκρατία μεταφέρθηκε στην περιοχή των Ιερών της Θεσσαλονίκης.

- **Ο χρυσός των Μακεδόνων (ισόγειο, αιθ. 7).** Περιλαμβάνει εξαιρετικής τέχνης εκθέματα (διαδήματα, στεφάνια, δακτυλίδια, βραχιόλια, σκουλαρίκια κ.ά.) κυρίως από νεκροταφεία των αρχαϊκών και των κλασικών χρόνων, ενώ παρουσιάζει και όλη τη διαδικασία επεξεργασίας ευγενών μετάλλων. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη συλλογή χρυσών στεφανιών, ενώ ξεχωριστό ενδιαφέρον έχουν και ορισμένα μοναδικά αντικείμενα, όπως ο κρατήρας και ο πάπυρος του Δερβενίου (4^{ος} αι. π.Χ.).

- **Αγρός-Οικία-Κήπος-Τόπος (αυλή).** Περιλαμβάνει αρχαιότητες από τον 2^ο-4^ο αι. μ.Χ. και απαρτίζεται από δύο ενότητες: στην πρώτη, αναπλάθεται

υποθετικά τμήμα νεκροταφείου με ευρήματα, σαρκοφάγους και βωμούς και στη δεύτερη αναπαριστάται ένα ελληνορωμαϊκό σπίτι, όπου εκτίθενται ψηφιδωτά δάπεδα και αντικείμενα καθημερινής χρήσης.

- **Προϊστορική Μακεδονία (υπόγειο, αιθ. 11).** Εκτίθενται αντικείμενα σχετικά με την έναρξη του παραγωγικού σταδίου του ανθρώπου στη Μακεδονία (κυνήγι, αλιεία, γεωργία, κτηνοτροφία, υφαντική, μεταλλουργία, κ.ά.), καθώς και εκμαγεία κρανίων του Μακεδονικού Ουρανοπίθικου, πρώιμου ανθρωποειδούς και του ανθρώπων του σπηλαίου των Πετραλώνων (βλ. σελ. 92).

- **Περιοδικές εκθέσεις.** Κάθε χρόνο, το μουσείο διοργανώνει μία μεγάλη θεματική έκθεση και 2-5 μικρότερες, που καλύπτουν ιδιαίτερα ζητήματα της καθημερινότητας των Μακεδόνων σε συνάρτηση με τον ελληνικό αλλά και μεσογειακό χώρο.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Μικρό αλλά πολύ ενδιαφέρον μουσείο, που εγκαινιάστηκε το 2010. Στον προθάλαμο παρου-

σιάζεται το ιστορικό των ανασκαφών στην περιοχή και στοιχεία για τις εργασίες ανέγερσης του μουσείου, ενώ στην κύρια αίθουσα η ιστορία του χώρου από τα ελληνιστικά χρόνια μέχρι τον 4^ο αι. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν το ελληνιστικό βαλανείο, το αρχαίο πορνείο και η κρήνη που σχετίζεται με τη «Στοά των Ειδωλίων» («μαγεμένες»). Ακόμα, εκτίθενται ευρήματα που σχετίζονται με την ιστορία της περιοχής από την Τουρκοκρατία έως την πυρκαγιά του 1917. Τα εκθέματα πλαισιώνουν επεξηγηματικά κείμενα και φωτογραφίες.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Από τα πιο σύγχρονα μουσεία στην Ελλάδα και από τα σημαντικότερα του είδους του στον κόσμο, προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα του βυζαντινού πολιτισμού. Μέσα από 2.900 αριστουργηματικά εκθέματα, στα οποία συγκαταλέγονται τοιχογραφίες, ψηφιδωτά, εικόνες, μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη, ολόκληροι παλαιοχριστιανικοί τάφοι, εκκλησιαστικά σκεύη, είδη προσωπικού στολισμού, αλλά και αντικείμενα καθημερινής χρήσης και εργαλεία

79 & 80.
Το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης φιλοξενεί μοναδικά ευρήματα από τη Μακεδονία, από τους προϊστορικούς χρόνους έως την ύστερη αρχαιότητα.

81.
Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού θεωρείται ως ένα από τα κορυφαία του είδους του, διεθνώς.

διαφόρων επαγγελματιών, παρουσιάζονται όψεις της καθημερινής ζωής, της τέχνης και του πολιτισμού του Βυζαντίου από την πρωτοβυζαντινή μέχρι τη μεταβυζαντινή περίοδο. Η έκθεση είναι οργανωμένη χρονολογικά, με τις παρακάτω θεματικές ενότητες:

• **Παλαιοχριστιανική ή πρωτοβυζαντινή περίοδος (4^{ος}-7^{ος} αι.).** Περιλαμβάνει τις ενότητες «*Ο παλαιοχριστιανικός ναός*» (αίθ. 1) που παρουσιάζει τη γενική μορφή και τα επί μέρους στοιχεία των ναών της περιόδου, «*Παλαιοχριστιανική πόλη και κατοικία*» (αίθ. 2) για τη δημόσια και ιδιωτική ζωή των ανθρώπων κατά την εποχή αυτή και «*Από τα Ηλύσια Πεδία στο χριστιανικό παράδεισο*» (αίθ. 3) με θέμα την ταφή των νεκρών και τα κοιμητήρια της παλαιοχριστιανικής περιόδου.

• **Μεσοβυζαντινή περίοδος (8^{ος}-12^{ος} αι.).** Περιλαμβάνει τις ενότητες «*Από την Εικονομαχία στη λάμψη των Μακεδόνων και των Κομνηνών*» (αίθ. 4) όπου παρουσιάζεται η τέχνη και ο πολιτισμός της μεσοβυζαντινής περιόδου, «*Οι δυναστείες των βυζαντινών αυτοκρατόρων*» (αίθ. 5) με την έκθεση εποπτικού υλικού για τις αυτοκρατο-

ρικές δυναστείες από τον Ηράκλειο (610-641) μέχρι τους Παλαιολόγους (1261-1453) και «*Το βυζαντινό κάστρο*» (αίθ. 6) με θέμα τη δημιουργία και οργάνωση του κάστρου την περίοδο αυτή.

• **Υστεροβυζαντινή περίοδος (1204-1453).** Περιλαμβάνει την ενότητα «*Το λυκόφως του Βυζαντίου*» (αίθ. 7) για τους τελευταίους αιώνες της βυζαντινής αυτοκρατορίας, ανάμεσα στις δύο αλώσεις της Κωνσταντινούπολης, το 1204 από τους Λατίνους και το 1453 από τους Οθωμανούς Τούρκους.

• **Μεταβυζαντινή περίοδος (1453-19^{ος} αι.).** Περιλαμβάνει την ενότητα «*Το Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο - Η βυζαντινή κληρονομιά στους χρόνους μετά την Άλωση*» (αίθ. 10).

• **Ιδιωτικές συλλογές.** Περιλαμβάνουν τη *Συλλογή Ντ. Παπαστράτου* (αίθ. 8), με 210 σπάνια έργα ορθόδοξων θρησκευτικών χαρακτικών και τη *Συλλογή Δ. Οικονομόπουλου* (αίθ. 9) με 1.460 έργα κάθε είδους (νομίσματα, κεραμικά, εικόνες κ.ά.).

• **Ανακαλύπτοντας το παρελθόν.** Στην αίθ. 11 παρουσιάζο-

νται οι ανασκαφές στην πόλη και οι διαδικασίες δημιουργίας και λειτουργίας ενός αρχαιολογικού μουσείου.

• **Περιοδικές εκθέσεις και εκδηλώσεις.** Κατά καιρούς, το Μουσείο διοργανώνει σημαντικές περιοδικές εκθέσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι περισσότερες από τις οποίες συνδέονται με τη βυζαντινή κληρονομιά της Θεσσαλονίκης και της βόρειας Ελλάδας.

ΕΚΘΕΣΗ ΛΕΥΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Παρουσιάζει την ιστορία της Θεσσαλονίκης από την ίδρυσή της μέχρι τη σύγχρονη εποχή, μέσω multimedia εφαρμογών, ειδικών εγκαταστάσεων, έντυπων γραφιστικών συνθέσεων και αρχαιολογικού υλικού. Διαρθρώνεται σε επτά θεματικές ενότητες ανά όροφο: «*Ο χώρος και ο χρόνος*» (ισόγειο), «*Μεταμορφώσεις*» (1^{ος} ορ.), «*Μνημεία και Ιστορία*» (2^{ος} ορ.), «*Πατρίδα των ανθρώπων*» (3^{ος} ορ.), «*Στους δρόμους του εμπορίου*» (4^{ος} ορ.), «*Το τερπνόν μετά του ωφελίμου*» (5^{ος} ορ.) και «*Θεσσαλονίκη-Γεύσεις*» (6^{ος} ορ.). Στον τελευταίο όροφο λειτουργεί, εξάλλου, και πωλητήριο.

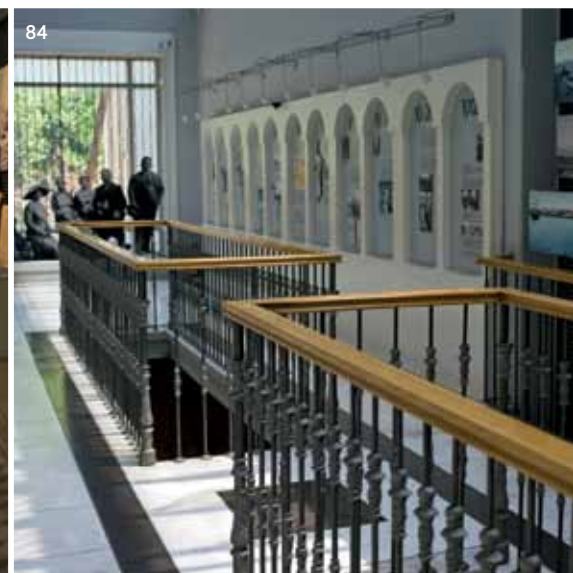
ΕΒΡΑΪΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Ισραηλιτικής Κοινότητας της Θεσσαλονίκης και λειτουργεί από το 1997, προβάλλοντας την Σεφαραδίτικη κληρονομιά στη Θεσσαλονίκη από τον 15^ο αι. Περιλαμβάνει Κέντρο Ερευνών και Μελέτης της Ιστορίας των Εβραίων της πόλης, πλούσια βιβλιοθήκη και Οπτικοακουστικό Κέντρο. Οι μόνιμες εκθέσεις κατανέμονται σε τέσσερις ενότητες:

• **Εβραϊκή νεκρόπολις (ισόγειο).** Εκτίθενται ταφόπλακες και επιτύμβιες στήλες από τη μεγάλη εβραϊκή νεκρόπολη που εκτεινόταν ανατολικά από τα τείχη της πόλης. Σειρά φωτογραφιών απεικονίζει το νεκροταφείο, όπως ήταν το 1914.

• **Εβραϊκή ιστορία (α' όροφος).** Καταλαμβάνει τον κεντρικό χώρο του ορόφου και παρουσιάζει την ιστορία της εβραϊκής παρουσίας στη Θεσσαλονίκη ως τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο.

• **Λαογραφία (α' όροφος).** Παρουσίαση μέσω πλούσιων εκθεμάτων μιας συνολικής εικόνας της θρησκευτικής και

82, 83 & 84. Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης: αριστερά και στο μέσον, τα μόνιμα εκθέματα της ενότητας «Εβραϊκή Νεκρόπολις» και δεξιά, η έκθεση «Εβραϊκή Ιστορία».

καθημερινής ζωής των Εβραίων της πόλης.

- **Ολοκαύτωμα.** Ειδικός εκθεσιακός χώρος, αφιερωμένος στη γενοκτονία των περίπου 49.000 μελών της ισραηλιτικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης, που εκτοπίστηκαν στα στρατόπεδα Άουσβιτς και Μπέργκεν Μπέλσεν όπου και εξοντώθηκαν.

- **Φωτογραφικές εκθέσεις.** Το μουσείο παρουσιάζει ενδιαφέρουσες φωτογραφικές εκθέσεις, μεταξύ των οποίων και αυτή του Σ. Μάρκς: «Θεσσαλονίκη, Μητρόπολη του Σεφαραδισμού».

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Τα εκθέματα του Μουσείου αναπτύσσονται σε επτά αίθουσες του ισογείου, προβάλλοντας τις κυριότερες φάσεις της ιστορίας της Μακεδονίας του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αι., κατά τη διάρκεια του αγώνα για την απελευθέρωση της περιοχής από τους Οθωμανούς. Στην **αίθ. Α'** παρουσιάζονται τα ελληνικά επαναστατικά κινήματα στη Μακεδονία της περιόδου, στην **αίθ. Β'** η κοινωνία της Μακεδονίας στα τέλη του 19^{ου} αι., στην **αίθ. Γ'** αναπαριστάται το γραφείο του Έλληνα

γενικού προξένου, στην **αίθ. Δ'** παρουσιάζεται η στελέχωση των ελληνικών ανταρτικών σωμάτων της περιόδου, στην **αίθ. Ε'** ο ρόλος του κλήρου, στην **αίθ. ΣΤ'** οι Βαλκανικοί Πόλεμοι και στην **αίθ. Ζ'** η εξέλιξη της Μακεδονίας μετά τη λήξη των Βαλκανικών Πολέμων. Στην **α' όροφο** εκτίθενται στολές και αυθεντικά *κειμήλια* των Βαλκανικών Πολέμων (όπλα, στολές κ.ά.), καθώς και *συλλογή μικρογραφιών* οχημάτων του ελληνικού στρατού.

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Παρουσιάζει εκθέματα (στολές, όπλα, χάρτες, ομοιώματα πολεμικών πλοίων, έγγραφα, παράσημα κ.λπ.), που συνδέονται με τα σημαντικότερα γεγονότα της νεότερης ελληνικής ιστορίας από την Επανάσταση του 1821 ως την απελευθέρωση από τις δυνάμεις κατοχής, το 1944. Στον προαύλιο χώρο εκτίθενται τεθωρακισμένα οχήματα, μαχητικά αεροπλάνα και torpiles που χρησιμοποιήσε στο παρελθόν ο ελληνικός στρατός.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΕΜΑΛ ΑΤΑΤΟΥΡΚ

Εκτείνεται σε δύο ορόφους: στον **1^ο**, βρίσκεται το σαλόνι, το

δωμάτιο καθημερινής χρήσης, το δωμάτιο της μητέρας του Κεμάλ Ατατούρκ και η κουζίνα. Στον **2^ο**, το δωμάτιο στο οποίο γεννήθηκε ο Κεμάλ, ενώ σε άλλους χώρους εκτίθενται τα προσωπικά του αντικείμενα και έγγραφα από το σχολείο του. Το μεγαλύτερο μέρος της επίπλωσης είναι αυθεντικό, ενώ στους τοίχους είναι αναρτημένες φωτογραφίες από διάφορες φάσεις της ζωής του.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ & ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ

Ιδρύθηκε το 1957 ως Λαογραφικό Μουσείο Βορείου Ελλάδος και το 1993 έλαβε το σημερινό του όνομα. Διαθέτει 20.000 αντικείμενα από τη Μακεδονία και τη Θράκη, που καλύπτουν κυρίως την περίοδο 1860-1960, σημαντικό λαογραφικό αρχείο (φωτογραφίες, χάρτες, δίσκους ήχου και εικόνες κ.ά.), καθώς και ειδική βιβλιοθήκη. Στα εκθέματά του περιλαμβάνονται λαϊκές φορεσιές, κεντήματα, υφαντά, έργα μικροτεχνίας και ξυλοτεχνίας, λαϊκά μουσικά όργανα, ξύλινα και χάλκινα οικιακά σκεύη, φιγούρες του Θεάτρου Σκιών κ.ά.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Ιδρύθηκε το 1997 και πυρήνας του είναι η Συλλογή Κωστάκη, η οποία περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικά δείγματα του καλλιτεχνικού ρεύματος της Ρωσικής Πρωτοπορίας, που άνθισε τις τρεις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αι. Απαρτίζεται από 1.277 έργα τέχνης (πίνακες ζωγραφικής, σχέδια, κατασκευές, κεραμικά κ.ά.) σημαντικών Ρώσων καλλιτεχνών, όπως οι Κ. Malevich, V. Kandinsky, L. Popova, A. Rodchenko, I. Kliun, V. Stepanova, N. Udaltsova, M. Matiushin, κ.ά. και αποτελεί μία από τις πλουσιότερες στην κατηγορία της στον κόσμο. Το Μουσείο διαθέτει, επίσης, πλούσιο αρχειακό υλικό για τη Ρωσική Πρωτοπορία, και αξιόλογη συλλογή έργων σύγχρονων Ελλήνων εικαστικών (Κ. Γιαννάκος, Στ. Αντωνάκος, Γ. Βακαλό κ.ά.), ενώ, κατά καιρούς, διοργανώνει σημαντικές περιοδικές εκθέσεις. Αυτοτελές τμήμα του Μουσείου αποτελεί το **Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης** (λιμάνι), στους χώρους του οποίου πραγματοποιούνται περιοδικές εκθέσεις Ελλήνων και ξένων εικαστικών,

85

85 & 86. Το νεοκλασικό μέγαρο του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα (αριστερά) και ένα από τα χαρακτηριστικά εκθέματά του (δεξιά).

87. Το κτήριο και ο προαύλιος χώρος του Πολεμικού Μουσείου.

86

87

εκπαιδευτικά προγράμματα για ενήλικες και παιδιά, καθώς και παράλληλες εκδηλώσεις (ημερίδες, workshops κ.λπ.).

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Στη μόνιμη συλλογή του περιλαμβάνονται 1.800 έργα κορυφαίων Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, ενώ κατά καιρούς έχουν διοργανωθεί περισσότερες από 100 επιλεγμένες εκθέσεις Ελλήνων και ξένων εικαστικών, όπως των Τσαρούχη, Χατζηκυριάκου-Γκίκα, Τσόκλη, Κόντογλου, Ψυχοπαίδη, Ακριθάκη, Μυταρά, Λαζόγκα, Βαρώτσου, Warhol, R. και S. Delaunay, Viallat, Hecker, Greenaway, Beckmann κ.ά. Η βιβλιοθήκη του διαθέτει περισσότερους από 2.500 τίτλους εξειδικευμένων εκδόσεων για τη ζωγραφική, τη γλυπτική, τη χαρακτική, την αρχιτεκτονική και τη φωτογραφία, ενώ έχει πραγματοποιήσει και σημαντικές εκδόσεις.

ΤΕΛΛΟΓΛΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΩΝ Α.Π.Θ.

Ιδρύθηκε το 1972 με τη δωρεά της συλλογής έργων τέχνης

του Νέστορα και της Αλίκης Τέλλογλου στο Α.Π.Θ., που εμπλουτίστηκε αργότερα με δωρεές καλλιτεχνών και συλλεκτών. Πυρήνας των συλλογών είναι η δωρεά Τέλλογλου, που περιλαμβάνει ειδώλια της ελληνιστικής εποχής, κορινθιακά, ελληνιστικά και ρωμαϊκά αγγεία, περσικές μινιατούρες, δείγματα αραβικής και κινέζικης τέχνης (βάζα, πανώ, πιάτα), ταύλαν-δέζικα ξυλόγλυπτα, καθώς και έργα σημαντικών Ελλήνων και Ευρωπαίων ζωγράφων και γλυπτών του 19^{ου} και 20^{ου} αι. Παράλληλα, διοργανώνει περιοδικές εκθέσεις, ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Φιλοξενεί περισσότερα από 1.000 έργα τέχνης, που κατανέμονται σε 4 συλλογές: **Έργων Θεσσαλονικέων Καλλιτεχνών**, που αποτελεί τη σημαντικότερη και περιλαμβάνει έργα εικαστικών της πόλης από το 1898 ως το 1967 (μεταξύ άλλων των Π. Ρέγκου, Ν. Φωτάκη, Χρ. Λεφάκη, Ν. Γαβριήλ Πεντζίκη, Κ. Λάφα, Γ. Σβορώνου), **Νεοελληνικής Τέχνης** με έργα κορυφαίων Ελλήνων καλλιτεχνών, **Βυζαντινών και**

Μεταβυζαντινών Εικόνων της σχολής της Θεσσαλονίκης, που καλύπτει την περίοδο από τον 14^ο-19^ο αι. και **Ελληνικής Χαρακτικής** με 360 έργα. Ακόμα, οργανώνει συχνά αναδρομικές εκθέσεις Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, σε συνεργασία με ιδρύματα τέχνης της Ελλάδας και του εξωτερικού.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στεγάζεται στον τελευταίο όροφο του Μεγάλου Θεάτρου της Ε.Μ.Σ. και είναι ο πρώτος οργανωμένος εικαστικός μουσειακός φορέας της πόλης. Περιλαμβάνει 300 έργα ζωγραφικής, γλυπτικής και χαρακτικής σημαντικών Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, κυρίως από τη βόρεια Ελλάδα, που αντιπροσωπεύουν τις σημαντικότερες τάσεις της τέχνης του 20^{ου} αι.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ)

Η λειτουργία του άρχισε το 1989 και έκτοτε διοργανώνει, συχνά σε συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς και πολιτιστι-

κούς φορείς της πόλης, σημαντικές εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας και αρχιτεκτονικής, ενώ πραγματοποιούνται και εκδηλώσεις που αναφέρονται στην ιστορία της Θεσσαλονίκης και της ευρύτερης περιοχής. Στη συλλογή του περιλαμβάνονται περίπου 250 έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, κεραμικά, ψηφιδωτά, τοιχογραφίες και χαρακτικά.

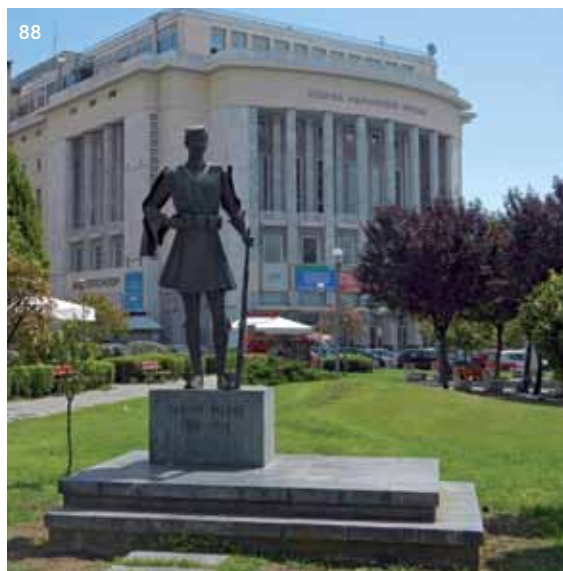
ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Δημιουργήθηκε το 1997, με την ευκαιρία των εκδηλώσεων για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και συνδέεται στενά με την παράδοση της πόλης, στην οποία από το 1960 διοργανώνεται το Φεστιβάλ Κινηματογράφου (βλ. σελ. 108). Στα εκθέματά του, που κατανέμονται σε έξι χρονικές ενότητες («Αδελφοί Μανάκια», «1900-1940», «1940-1960», «1960-1970», «1970-1990» και «1990 και εντεύθεν») παρουσιάζοντας την ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου, συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων σπάνιες κινηματογραφικές μηχανές, παλιές ταινίες, φωτογραφικό υλικό για Έλληνες

88.
Το Μέγαρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών φιλοξενεί πολύ ενδιαφέρουσα Πινακοθήκη.

89.
Η Βίλα (Κάζα) Μπιάνκα στεγάζει τη Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης.

90.
Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

και ξένους ηθοποιούς, διαφημιστικό υλικό ταινιών και ταινίες επικαίρων από το 1910. Επίσης, διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά έως 18 ετών, καθώς και αξιόλογες περιοδικές εκθέσεις.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ιδρύθηκε το 1997 και είναι το μοναδικό κρατικό μουσείο φωτογραφίας στην Ελλάδα. Διαθέτει περισσότερα από 100.000 φωτογραφικά αντικείμενα, που καλύπτουν την περίοδο 1890-1980, και περιλαμβάνουν έργα κορυφαίων Ελλήνων φωτογράφων (Σωκ. Ιορδανίδη, Γ. Στυλιανού, Δ. Λέτσιου, τμήμα των αρχείων του Κ. Μπαλάφα και της Nelly's, και το ελληνικό τμήμα του αρχείου του F. Boissonnas). Το Μουσείο διοργανώνει συχνά περιοδικές εκθέσεις και κάθε δύο χρόνια το Διεθνές Φεστιβάλ Φωτογραφίας PhotoBiennale (www.photobiennale.gr). Ακόμα, πραγματοποιεί ποικίλες παράλληλες εκδηλώσεις (λόγου κ.ά.) καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Δημιουργήθηκε το 1998 ως

Μουσείο Αθλητισμού Θεσσαλονίκης και η αρχική συλλογή απαρτιζόταν από αντικείμενα διαφόρων διοργανώσεων (Βαλκανικών, Μεσογειακών, Ευρωπαϊκών, Παγκόσμιων και Ολυμπιακών Αγώνων) που είχαν διατεθεί από ελληνικές αθλητικές ομοσπονδίες, αθλητές, δημοσιογράφους κ.ά., με σκοπό τη διατήρηση και προβολή αθλητικού υλικού με ιστορική σημασία. Τον Ιανουάριο 2008, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (Δ.Ο.Ε.) το αναγνώρισε ως Ολυμπιακό Μουσείο και έκτοτε η συλλογές του επικεντρώνονται κυρίως σε αντικείμενα Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων, όπως στολές, εξοπλισμός, δάδες, μετάλλια, σουβενίρ και εκδόσεις.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ «ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΙΓΓΙΡΙΔΗΣ»

Περιλαμβάνει μερικά από τα μηχανήματα του ιδρυτή του πρώτου ραδιοφώνου στα Βαλκάνια, Χ. Τσιγγιρίδη (1877-1947), παλιό υλικό του Ραδιοφωνικού Σταθμού Μακεδονίας, μηχανήματα του στρατού, καθώς και μηχανήματα ερασιτεχνικών σταθμών της

πόλης. Επίσης, διαθέτει πλούσιο φωτογραφικό υλικό και φωνητικό αρχείο με δείγματα ομιλιών σημαντικών προσωπικοτήτων της νεότερης ελληνικής ιστορίας.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ

Εκτείνεται σε τρία αποκατεστημένα κτήρια και στον περιβάλλοντα χώρο, συνολικής έκτασης 3.000 τ.μ. Στο **κεντρικό κτήριο (αντλιοστάσιο)** παρουσιάζονται αντλητικά συγκροτήματα, μηχανήματα κίνησης και παραγωγής ηλεκτρισμού, παλιοί ηλεκτρικοί πίνακες διανομής και ένα μοντέλο παλιάς ατμομηχανής, η **αίθουσα πολλαπλών χρήσεων (παλιό λεβητοστάσιο)** περιλαμβάνει και τον εντυπωσιακό χώρο των παλιών ατμολεβήτων, ενώ στο **κτήριο διοίκησης** υπάρχει εξειδικευμένη βιβλιοθήκη για το νερό και τα υδραυλικά έργα, καθώς και αρχείο σπάνιων ιστορικών χαρτών, παλιών σχεδίων ύδρευσης και φωτογραφιών. Τέλος, στο **Πάρκο του Νερού** εκτίθενται ιστορικά αντλητικά συγκροτήματα και αγωγοί νερού.

ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το πολυθεματικό αυτό μουσείο,

άρχισε να λειτουργεί το 1997 και ως το 2009 στεγαζόταν σε παραδοσιακό κτήριο της Άνω Πόλης (βλ. σελ. 47), που καταστράφηκε από πυρκαγιά. Σήμερα, φιλοξενείται στο *Κέντρο Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης* και απευθύνεται σε παιδιά 4-12 ετών, μέσω ειδικών προγραμματίων παιχνιδιού, ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης, ενώ διοργανώνει ακόμα σεμινάρια για φοιτητές και εκπαιδευτικούς.

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ «NOESIS»

Πυρήνας του κέντρου είναι το Μουσείο Τεχνολογίας και οι τρεις ειδικοί εκπαιδευτικοί χώροι του. Το *Μουσείο Τεχνολογίας* συγκροτείται από τρεις επιμέρους εκθέσεις:

- **Αρχαία Ελληνική Τεχνολογία.** Παρουσιάζονται δείγματα τεχνολογικών στοιχείων και επιτευγμάτων της αρχαίας Ελλάδας, με πιστά ομοιώματα που σχετίζονται με την καθημερινή ζωή, τις κατασκευές, τη ναυπηγική, τη μηχανολογία, τη μετρική κ.λπ.

- **Τεχνοπάρκο.** Περιλαμβάνει 50 διαδραστικά εκθέματα σχετικά με τον ηλεκτρισμό, τον

91

91.
Το Ολυμπιακό Μουσείο της Θεσσαλονίκης.

92.
Το Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας «Noesis».

92

μαγνητισμό, την οπτική, τη μηχανική κ.ά., μέσω των οποίων ο επισκέπτης συμμετέχει ενεργά και μαθαίνει διασκεδάζοντας.

• **Εκθετήριο Αυτοκινήτων.**

Παρουσιάζονται παλιότερα μοντέλα αυτοκινήτων, που υπήρξαν «σταθμοί» στην ιστορία της αυτοκίνησης.

Οι εκπαιδευτικοί χώροι είναι:

• **Πλανητάριο.** Αίθουσα 160 θέσεων με θολωτή οθόνη (ο θόλος είναι ορατός και εξωτερικά), που προβάλλονται ταινίες εκπαιδευτικού και ψυχαγωγικού περιεχομένου («Η Γη και εγώ», «Τα θαύματα του Σύμπαντος» κ.ά.).

• **Κοσμοθέατρο.** Κινηματογραφική αίθουσα με τη μεγαλύτερη επίπεδη οθόνη στη νοτιοανατολική Ευρώπη (23 μ.Χ17 μ.), όπου προβάλλονται ταινίες όπως «Δεινόσαυροι», «Πέρα από τους ουρανούς» κ.ά.

• **Προσομοιωτής Εικονικής Πραγματικότητας.** Ο θεατής, φορώντας τρισδιάστατα γυαλιά, κινείται με βαγονάκι, έχοντας την εμπειρία προσομοίωσης ποικίλων καταστάσεων, όπως πτήση, ταξίδια στον βυθό και περιηγήσεις σε φανταστικούς κόσμους.

Ακόμα, το «Noesis» οργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και επιστημονικά θεάματα (*Science Shows*), για την εύληπτη επεξήγηση των νόμων της Φυσικής και της Χημείας.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΟΙΝΟΥ ΓΕΡΟΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το εξαιρετικό αυτό μουσείο, που λειτουργεί από το 2008, βρίσκεται στις εγκαταστάσεις του οινοποιείου, όπου αναπτύσσονται και αμπελώνες 560 στρ. με θέα στην ευρύτερη περιοχή και τον Θερμαϊκό κόλπο. Οι συλλογές του μουσείου κατανέμονται σε επτά ενότητες:

• **Εισαγωγική ενότητα.**

Παρουσιάζεται η οινοποιητική ιστορία της οικογένειας Γεροβασιλείου και η διαδικασία δημιουργίας του μουσείου.

• **Το κρασί ταξιδεύει (α' αίθ.).**

Παρακολουθεί διαχρονικά τους δρόμους του κρασιού και τα σκεύη μεταφοράς του από τους αρχαίους χρόνους.

• **Κρασί και φαγητό (α' αίθ.).**

Τρισδιάστατες απεικονίσεις παρουσιάζουν συνδυασμούς φαγητών και κρασιών από τους αμπελώνες.

• **Ιστορίες με ανοιχτήρια (α' αίθ.).** Εκτίθενται περισσότερα από 2.500 ανοιχτήρια από τον 16°-20° αι., που προέρχονται από την προσωπική συλλογή του οινοποιού, η οποία είναι από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως. Το κύριο μέρος της συλλογής χωρίζεται σε μη μηχανικά και μηχανικά ανοιχτήρια, αλλά ομαδοποιούνται και ως προς τη χρήση τους από άντρες ή γυναίκες, τις καταναλωτικές συνήθειες, τις μόδες και τα καλλιτεχνικά ρεύματα κάθε εποχής. Η παρουσίαση συμπληρώνεται με επεξηγηματικά κείμενα και φωτογραφίες.

• **Λέξεις (α' αίθ.).** Παρουσί-

αση λέξεων από το αμπελοοινικό γλωσσάρι, μέσω οθονών αφής.

• **Ιστορίες του κρασιού (β' αίθ.).** Παρουσιάζεται η οικονομική, κοινωνική και συμβολική σημασία του κρασιού διαχρονικά και εκτίθενται εργαλεία και σκεύη που συνδέονται με την παραδοσιακή διαδικασία παραγωγής του.

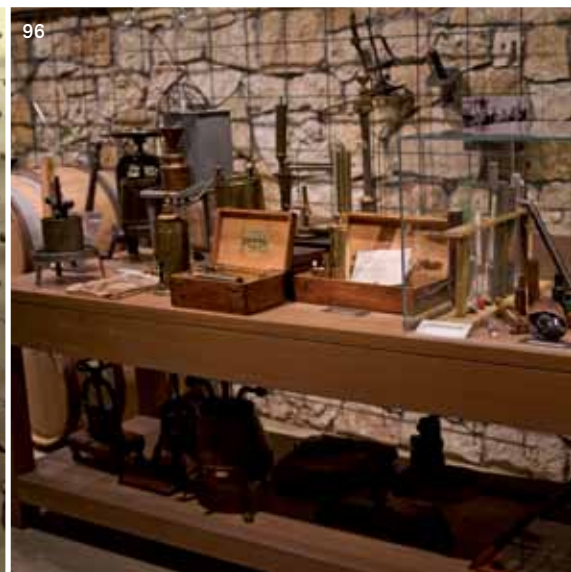
• **Στιγμές (β' αίθ.).** Σε ειδικές οθόνες παρουσιάζονται σκηνές από κινηματογραφικές ταινίες και φωτογραφίες, με στιγμιότυπα από την παραγωγή και την κατανάλωση κρασιού.

Για πληροφορίες σχετικά με τα μουσεία, βλ. σελ. 106-108.

93. Εσωτερική άποψη του «Noesis».

94. Η είσοδος του Μουσείου Οίνου Γεροβασιλείου.

95 & 96. Μουσείο Οίνου Γεροβασιλείου: αριστερά, τμήμα της εντυπωσιακής συλλογής ανοιχτηριών και δεξιά, μέρος της συλλογής σκευών και εργαλείων για την παραγωγή κρασιού.

ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Η Θεσσαλονίκη βρίσκεται στο κέντρο μιας ευρύτερης περιοχής με τεράστιο αρχαιολογικό, ιστορικό και φυσιολατρικό ενδιαφέρον, που παράλληλα προσφέρει αναρίθμητες επιλογές υπαίθριων δραστηριοτήτων, χαλάρωσης και διασκέδασης. Έτσι, μπορείτε να συνδυάσετε την παραμονή σας στην πόλη με μια ημερήσια εκδρομή σε φημισμένους αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους, ενδιαφέρουσες πόλεις, τοποθεσίες με υψηλό οικολογικό ενδιαφέρον ή περιοχές αναψυχής και ξεκούρασης.

1 ΑΡΧΑΙΑ ΠΕΛΛΑ

Κατοικημένη από την Υστεροελλαδική εποχή, γνώρισε μεγάλη ακμή όταν ο Μακεδόνας βασιλιάς Αρχέλαος μετέφερε εδώ την πρωτεύουσα του μακεδονικού κράτους (τέλη του 5^{ου}-αρχές του 4^{ου} αι. π.Χ.), αντικαθιστώντας τις Αιγές (Βεργίνα). Η παραθαλάσσια τότε πόλη επεκτάθηκε στα χρόνια του Φιλίππου Β' (εδώ γεννήθηκε ο Μέγας Αλέξανδρος) και αργότερα του Κασσάνδρου, ενώ έως τα μέσα του 2^{ου} αι.

π.Χ., εξελίχθηκε στο σημαντικότερο πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της Ελλάδας. Το 168 π.Χ., μετά την ήττα των Μακεδόνων στη μάχη της Πύδνας, καταλήφθηκε από τους Ρωμαίους για να παρακμάσει σταδιακά και να εγκαταλειφθεί τον 1^ο αι. π.Χ. Από τα συναρπαστικότερα ευρήματα είναι τα έξοχα ψηφιδωτά δάπεδα των κτηρίων, δείγματα του υψηλού βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.

ΔΕΙΤΕ:

Οικίες. Τα περισσότερα σπίτια της πόλης ήταν ευρύχωρα, με εσωτερική κεντρική αυλή, περιστύλιο και πλούσια διακόσμηση. Η **Οικία του Διονύσου** (4^{ου} αι. π.Χ) πήρε το όνομά της από το ψηφιδωτό που εικονίζει τον θεό Διόνυσο πάνω σε πάνθηρα κρατώντας θυρόσο, ενώ ένα ακόμα εικονίζει γρύπα να σπαράζει ελάφι. Στην **Οικία της Αρπαγής της Ελένης** (325-300 π.Χ.) βρίσκονται τα ψηφιδωτά με την αρπαγή της Ελένης από τον Θησέα, σκηνές από την Αμαζονομαχία και κυνήγι ελαφιού.

Αγορά. Σύνθετο κτηριακό συγκρότημα (4^{ου} αι. π.Χ.), που καταλάμβανε έκταση 70.000 τ.μ. και αποτελούσε διοικητικό, εμπορικό, πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο της πόλης. Στο μέσον αναπτυσσόταν μεγάλη αυλή, που περιβαλλόταν από στοές και δωμάτια στα οποία στεγαζόνταν εργαστήρια, πλήθος εμπορικών καταστημάτων και το δημόσιο αρχείο.

Ιερά. Έχουν ανασκαφεί το **Ιερό της Μητέρας των Θεών και της Αφροδίτης** (4^{ου} αι. π.Χ.), το **Ιερό του Δάρρωνα** (2^{ου} αι. π.Χ.) και το κυκλικό **Θεσμοφόρειο** (βρίσκεται στον σύγχρονο οικισμό), ιερό της Δήμητρας.

Ανάκτορο. Βρίσκεται στον βορειότερο λόφο (πηγαίνετε μέσω του σύγχρονου οικισμού) και είχε έκταση 60.000 τ.μ. Τα παλιότερα κτήρια χρονολογούνται στο β' μισό του 4^{ου} αι. π.Χ. ενώ άλλα αναγέρθηκαν σε μεταγενέστερους χρόνους. Στο κέντρο του υπήρχε περιστύλη αυλή με πρόθυλο, ενώ τα βασιλικά διαμερίσματα βρίσκονταν στη βόρεια πλευρά.

Ανατολικό νεκροταφείο. Βρίσκεται ανατολικά της πόλης και εδώ έχουν ανασκαφεί κιβωτισόχημοι τάφοι, λαξευμένοι

σε βράχο, που χρονολογούνται από την εποχή του Χαλκού ως τους κλασικούς χρόνους και σε κοντινή απόσταση **πολυθάλαμος τάφος** (4^{ου}-2^{ου} αι. π.Χ.).

Λουτρά Μεγάλου Αλεξάνδρου. Λουτρικό συγκρότημα της ελληνιστικής εποχής, στον δρόμο προς τα Γιαννιτιά.

Αρχαιολογικό Μουσείο. Μοντέρνο μουσείο, από τα πιο ενδιαφέροντα της βόρειας Ελλάδας. Τα εκθέματα παρουσιάζονται σε 5 κύριες θεματικές ενότητες: η **πρώτη** αναφέρεται στην καθημερινή ζωή των κατοίκων της Πέλλας (ψηφιδωτά, διακόσμηση τοίχων, αντικείμενα καθημερινής χρήσης κ.λπ.), η **δεύτερη** στη δημόσια ζωή με ευρήματα κυρίως από την Αγορά, στην **τρίτη** εκτίθενται ευρήματα από τα ιερά και παρέχονται πληροφορίες για τη θρησκευτική ζωή των κατοίκων, η **τέταρτη** παρουσιάζει ευρήματα από τα νεκροταφεία και η **πέμπτη** στοιχεία για την αρχιτεκτονική μορφή και τις λειτουργίες του ανακτόρου, καθώς και τη ζωή του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Τέλος, σε ειδική αίθουσα προβάλλεται ενδιαφέρουσα ταινία για την ιστορία της περιοχής.

97. Αρχαιολογικός χώρος Πέλλας: το αναστηλωμένο περιστύλιο της αυλής Α στην Οικία Α.

1.1 Στρατιωτικό Μουσείο Βαλκανικών Πολέμων.

Βρίσκεται στο χωριό Γέφυρα (25 χλμ. ΒΔ από τη Θεσσαλονίκη) και στεγάζεται σε εξοχική έπαυλη του Γ. Μοδιάνο (1906, Π. Αριγκόνι). Εδώ, από τις 24-27 Οκτωβρίου 1912 εγκαταστάθηκε το στρατηγείο του ελληνικού στρατού υπό τον διάδοχο του ελληνικού θρόνου Κωνσταντίνο και έγιναν οι τελικές διαπραγματεύσεις με τους Τούρκους για την παράδοση της Θεσσαλονίκης. Εκτίθενται σπάνια κειμήλια (χάρτες, στολές, όπλα, μετάλλια, έγγραφα, καθημερινά αντικείμενα κ.ά.), φωτογραφίες και πίνακες με σχετικά θέματα, ενώ με τη χρήση αυθεντικών επίπλων αναπαριστώνται οι χώροι της έπαυλης, όπως ήταν διαμορφωμένοι εκείνη την περίοδο.

1.2 Γιαννισιά.

Σύγχρονη πόλη με 35.000 κατοίκους, 10 χλμ. Δ από την Αρχαία Πέλλα. Αποτελούσε ιερή πόλη για τους μουσουλμάνους, αφού εδώ έχει ενταφιαστεί ο Γαζή Εβρενός, από τους μεγαλύτερους πολέμαρχους των Οθωμανών και ο Σείχη Ιλαχή, δάσκαλος και πνευματικός πατέρας του. Σήμερα,

στην πόλη σώζονται μερικά από τα σημαντικότερα οθωμανικά μνημεία στην Ελλάδα. Στο κέντρο της, βρίσκεται το **μυσσωλείο του Γαζή Εβρενός** (1417, ανακατασκευάστηκε τον 19^ο αι.), περίτεχνο διώροφο κτίσμα ορθογώνιου σχήματος, που ανακαινίστηκε πρόσφατα και χρησιμοποιείται ως χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων. Σε μικρή απόσταση (οδός Στράντζης) βρίσκονται τα **λουτρά του Γαζή Εβρενός** (λουτρά Καϊάφα), του 14ου αι., που είναι το παλιότερο τούρκικο μνημείο της πόλης, το εντυπωσιακό **ρολόι** (1668), ύψους 25 μ. και λίγο βορειότερα (οδός Στράντζης) το διώροφο **μυσσωλείο του Αχμέτ Μπέη Εβρενόσσογλου** (εγγονού του Εβρενός), κτίσμα του β' μισού του 15^{ου} αι. Ακόμα, σώζονται δύο πολύ ενδιαφέροντα οθωμανικά τεμνίη, το **τζαμί Ισκεντέρ Μπέη** (1511) στην είσοδο της πόλης και το **τζαμί Σείχη Ιλαχή** (15^{ου} αι.) στο στρατόπεδο Καψάλη. Εξάλλου, σε μικρή απόσταση από τα Γιαννισιά βρίσκονται δύο όμορφες κατάφυτες τοποθεσίες με άφθονα νερά και δυνατότητα υπαίθριων δραστηριοτήτων: 15 χλμ. ΒΔ οι **πηγές Αραβησσού**, όπου λειτουργούν και ταβέρ-

νες και 17 χλμ. ΒΑ (κοντά στο χωριό Αγροσουκιά) η **τεχνητή λίμνη του Πλατανοπόταμου**, όπου υπάρχουν ερείπια του φρουρίου Πελίτι (αλεξανδρινών χρόνων) και εκκλησιάκι του Προφήτη Ηλία.

Πώς να πάτε. Η Αρχαία Πέλλα απέχει 40 χλμ. Δ. από τη Θεσσαλονίκη. Με αυτοκίνητο ακολουθείστε την εθνική οδό προς την πόλη της Έδεσσας και κατόπιν τις ταμπέλες για τον αρχαιολογικό χώρο. Για το Στρατιωτικό Μουσείο Βαλκανικών Πολέμων μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τη λεωφορειακή γραμμή 68, με αφετηρία τον σταθμό στο πέταλο της οδού Αριστοτέλους (στο ύψος της οδού Εγνατία).

2 ΒΕΡΓΙΝΑ (ΑΙΓΕΣ)

Σπουδαίο αστικό κέντρο ήδη από τον 10^ο-8^ο αι. π.Χ., οι Αιγές ήταν η έδρα του μακεδονικού κράτους έως τον 5^ο αι. π.Χ., όταν ο βασιλιάς Αρχέλαος τη μετέφερε στην Πέλλα. Βρίσκονταν στην «καρδιά» της περιοχής, που κατά τον Ηρόδοτο ήταν η «Μακεδονίς γη». Εδώ χτίστηκαν τα πρώτα λαμπρά παλάτια των Μακεδόνων βασι-

λέων και τέθηκαν οι βάσεις του μεγάλου μακεδονικού κράτους. Διατήρησε τον χαρακτήρα της ιερής πόλης των Μακεδόνων και μετά τον 5^ο αι., αφού ήταν το λίκνο της δυναστείας των Αργεαδών βασιλέων, που θεωρούνταν απόγονοι των Τημενιδών και του Ηρακλή. Το 168 π.Χ. καταστράφηκε από τους Ρωμαίους και εγκαταλείφθηκε οριστικά τον 1^ο αι. μ.Χ. Λόγω της σπουδαιότητάς του, από το 1996 ο αρχαιολογικός χώρος, που αναπτύσσεται ως ένα **Πολυκεντρικό Μουσείο**, συγκαταλέγεται στα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

ΔΕΙΤΕ:

Βασιλικοί τάφοι. Στο εσωτερικό ενός χωμάτινου λόφου (Μεγάλη Τούμπα) βρίσκονται οι βασιλικές ταφές που ανακάλυψε ο αρχαιολόγος Μανόλης Ανδρόνικος το 1977. Οι τάφοι και το εσωτερικό της τούμπας έχουν διαμορφωθεί σε εξαιρετικό μουσείο με ιδιαίτερα υποβλητική ατμόσφαιρα, καθώς κυριαρχεί το σκοτάδι και ο επιλεγμένος φωτισμός των εκθεμάτων. Μετά την είσοδο υπάρχουν **επιτύμβιες στήλες, ευρήματα από τάφους** απλών

98 & 99. Αρχαιολογικό Μουσείο Πέλλας: αριστερά, ψηφιδωτό δάπεδο με σκηνή κυνηγιού λιονταριού (325-200 π.Χ.) και δεξιά μάρμαρινη κεφαλή του Μεγάλου Αλεξάνδρου (325-300 π.Χ.).

100. Η είσοδος των Βασιλικών Τάφων της Βεργίνας.

Μακεδόνων και τα ερείπια **τάφου του 3^{ου} αι. π.Χ.** (τάφος IV) από τον οποίο σώζονται μόνο τμήματα τοίχων και κίωνων και η ανωδομή της πρόσοψης. Στη συνέχεια βρίσκεται το «**Ηρώο**», μνημείο αφιερωμένο στους εξέχοντες νεκρούς και μετά ο **κιβωτιόσχημος τάφος** (τάφος I «Περσεφόνης»), μιας από τις συζύγους του Φιλίππου Β'. Κατόπιν, βρίσκεται η ενότητα του **τάφου του βασιλιά Φιλίππου Β'**, με τις αριστουργηματικές τοιχογραφίες και ζωφόρους, τα όπλα και τη χρυσοποίκιλτη πανοπλία του, τα υπολείμματα της νεκρικής πυράς, τη χρυσή λάρνακα (βάρους 11 κιλών), διακοσμημένη με το μακεδονικό αστέρι, που περιείχε τα οστά και το χρυσό στεφάνι βελανιδιάς του νεκρού, τη χρυσή λάρνακα με τα οστά της βασιλικής συζύγου, το χρυσοκέντητο ύφασμα που τα τύλιγε και τις δυο χρυσελεφάντινες κλίνες. Στην τελευταία ενότητα, βρίσκεται ο πιθανολογούμενος **τάφος του Αλέξανδρου Δ'**, γιου του Μεγάλου Αλεξάνδρου και της Ρωξάνης, που δολοφονήθηκε από τον Κάσσανδρο το 310 π.Χ., με την ασμένια τεφροδόχο που περιέχει τα οστά του νεκρού, πλαισιω-

μένη από τα ελεφαντοστέινα ανάγλυφα της κλίνης. Τέλος, σε ειδική αίθουσα γίνεται **προβολή βίντεο** με τον Μ. Ανδρόνικο να ξεναγεί στα μνημεία. Εξάλλου, στην ευρύτερη περιοχή της νεκρόπολης των Αιγών έχουν ανασκαφεί **αρχαίοι τάφοι, λακοειδείς και κιβωτιόσχημοι τάφοι** (6^{ου} και 5^{ου} αι. π.Χ.) και δέκα «ναόσχημοι» **μακεδονικοί τάφοι**, ανάμεσά τους και αυτός που θεωρείται πως ανήκε στη μητέρα του Φιλίππου Β', βασίλισσα Ευρυδίκη.

Ανάκτορο. Με έκταση 12.500 τ.μ. ήταν το μεγαλύτερο και μαζί με τον Παρθενώνα (Αθήνα) το σημαντικότερο οικοδόμημα της κλασικής Ελλάδας. Πρωτοποριακής αρχιτεκτονικής και διώροφο, πιθανόν έργο του Πυθέου, αρχιτέκτονα του Μουσουλίου της Αλικαρνασού, που ήταν ένα από τα 7 θαύματα του αρχαίου κόσμου, χτίστηκε με πωρόλιθο το β' μισό του 4^{ου} αι. π.Χ., σε πλάτωμα και ήταν ορατό σε όλη την περιοχή. Διέθετε μεγάλη περίστυλη αυλή με μνημειακό πρόπυλο, ιερό αφιερωμένο στον Πατρώο Ηρακλή, πολυτελείς χώρους συμποσίων με μωσαϊκά δάπεδα και βοηθητικά δωμάτια (στάβλους, αποθήκες κ.λπ.).

Θέατρο. Κατασκευάστηκε περίπου το 340 π.Χ. βόρεια του Ανακτόρου και είναι ένα από τα αρχαιότερα λίθινα θέατρα της Ελλάδας. Είχε εννέα σειρές καθισμάτων, ενώ από τη σκηνή σώζονται μόνο τα θεμέλια. Εδώ, το 336 π.Χ. δολοφονήθηκε ο Φίλιππος Β'.

Ιερά. Κοντά στο θέατρο βρίσκονται τα ιερά της **Ευκλείας** (4^{ου} αι. π.Χ.), με δύο ναούς, βωμό, στοά, ένα περίστυλο κτήριο και ενεπίγραφες βάσεις βασιλικών αναθημάτων και της **Κυβέλης** (β' μισό 4^{ου} αι. π.Χ.), της μητέρας των θεών, κοντά στο οποίο έχει ανασκαφεί ελληνιστικό κτήριο του 2^{ου} αι. π.Χ.

Ακρόπολη. Έχει ανασκαφεί τμήμα της με πέντε πύργους και σε κοντινή απόσταση τμήματα από τον οχυρωτικό περίβολο (πάρους 3 μ.), ενώ στην περιοχή σώζονται ακόμα θεμέλια οικιών από τον 5^ο ως τον 1^ο αι. π.Χ.

2.1 Βέροια.

Από τις ομορφότερες και ιστορικότερες πόλεις της βόρειας Ελλάδας, απέχει 12 χλμ. ΒΔ από τη Βεργίνα. Ήταν η δεύτερη σημαντικότερη πόλη των αρχαίων Μακεδόνων, μετά τις Αιγές, ενώ άκμασε επίσης

κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους -όταν την επισκέφθηκε και ο Απόστολος Παύλος, προς τιμήν του οποίου το 1995 ανεγέρθηκε «Βήμα»- και τη βυζαντινή εποχή. Παλιότερα αναφερόταν και ως η «Μικρή Ιερουσαλήμ», λόγω των πολυάριθμων βυζαντινών και μεταβυζαντινών εκκλησιών της, από τις οποίες σώζονται περισσότερες από 50. Επίσης, έχει μακρά παράδοση εβραϊκής παρουσίας και η **Μπαρμιούτα** (στις όχθες του ποταμού Τριπόταμου) είναι η μοναδική εβραϊκή συνοικία στην Ευρώπη που διατηρεί στο σύνολο τον παραδοσιακό της χαρακτήρα. Αξίζει, ακόμα, να περπατήσετε στις παραδοσιακές συνοικίες Κυριώτισσα, Παναγία Δεξιά και Μακαριώτισσα, να δείτε τα ρωμαϊκά, οθωμανικά και βιομηχανικά μνημεία, να επισκεφθείτε τη διεθνώς βραβευμένη **Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη** της και να χαλαρώσετε στα πάρκα και τις πλατείες της.

Πώς να πάτε. Η Βεργίνα απέχει, περίπου, 63 χλμ. ΝΔ της Θεσσαλονίκης. Με αυτοκίνητο, ακολουθείτε τις πινακίδες προς την Βέροια και ακολούθως προς τη Βεργίνα. Μπορείτε

101

102

103

101, 102 & 103.

Βασιλικοί Τάφοι Βεργίνας: αριστερά, η χρυσή λάρνακα της Μήδας, συζύγου του Φιλίππου Β', στο μέσον ο τάφος του ίδιου και δεξιά, η τεφροδόχος με το χρυσό στεφάνι του Αλέξανδρου Δ'.

επίσης να χρησιμοποιήσετε υπεραστικό λεωφορείο ή το τραίνο έως την πόλη της Βέροιας και από εκεί με τοπικό λεωφορείο να φτάσετε στη Βεργίνα.

3 ΔΙΟΝ

Πρόκειται για έναν από τους μαγευτικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας (αρχαιολογικό πάρκο), καθώς αναπτύσσεται κάτω από τον επιβλητικό ορεινό όγκο του Ολύμπου, σε κατάφυτη περιοχή 1.500 στρ. με άφθονα νερά από τον ποταμό Βαφύρα και διάφορες πηγές, όπου διαβιούν πολλά είδη πουλιών, ερπετών και αμφίβιων ζώων. Ήταν ιερός τόπος των αρχαίων Μακεδόνων, αφού εδώ λατρευόταν ο Ολύμπιος Δίας και οι Μούσες. Τον 5^ο αι. π.Χ. καθιερώθηκαν αθλητικοί και θεατρικοί αγώνες («Εν Δίω Ολύμπια»), ενώ αργότερα δίπλα στους ιερούς χώρους αναπτύχθηκε η πόλη, που απέκτησε μνημειακή μορφή κατά τους ελληνιστικούς χρόνους και διατήρησε, με διακυμάνσεις, την αίγλη της ως τον 5^ο αι. μ.Χ., όταν εγκαταλείφθηκε μετά από σεισμικές καταστροφές.

ΔΕΙΤΕ:

Ιερές πηγές-Βαφύρας.

Οι πολλές πηγές της περιοχής συνετέλεσαν στην επιλογή της ως ιερού του Διός, που αρχικά λατρεύτηκε ως θεός του καιρού και της βροχής. Τα νερά τους καταλήγουν στον Βαφύρα, που στην αρχαιότητα ήταν πλωτός και συνέδεε το Δίον με τον Θερμαϊκό κόλπο.

Ιερό Δήμητρας.

Συγκροτείται από περισσότερα κτήρια, που κτίστηκαν από τον 6^ο αι. π.Χ. έως τους ρωμαϊκούς χρόνους.

Ιερό Διός Υγίστου.

Βρίσκεται στη βόρεια πλευρά ευρύχωρης πλατείας, ενώ μπροστά του υπάρχει ο βωμός. Αντίγραφο από το λατρευτικό άγαλμα και βάσεις γλυπτών με παράσταση αετών έχουν τοποθετηθεί στις αρχικές θέσεις τους.

Ιερό Ίσιδας.

Ίσως το πιο γοητευτικό ιερό, καθώς είναι μισοβυθισμένο στο νερό. Είναι αφιερωμένο στην Αιγύπτια θεά, που στα ελληνιστικά χρόνια αντικατέστησε τη λατρεία της Άρτεμις. Στο ιερό υπάρχει ναΐσκος της Αφροδίτης Υπολυμπιδίας, ενώ αντίγραφο αγαλμάτων που βρέθηκαν εδώ

τοποθετήθηκαν στις αρχικές τους θέσεις.

Ιερό Διός Ολυμπίου.

Το τέμενος απέκτησε οργανωμένη μορφή στα ελληνιστικά χρόνια. Εδώ βρέθηκε ο μεγάλος βωμός και επιγραφές με επίσημα κείμενα Μακεδόνων βασιλέων. Τον 2^ο αι. μ.Χ., στη νότια παρυφή του κτίστηκε **ρωμαϊκό θέατρο** (πεταλόσχημο, με 24 σειρές εδωλίων) που αντικατέστησε το ελληνιστικό, ενώ βορειοανατολικά του ιερού εντοπίστηκε μικρό λουτρικό συγκρότημα (**Θέρμες**).

Ελληνιστικό Θέατρο.

Αντικατέστησε τον 3^ο αι. π.Χ. θέατρο των κλασικών χρόνων. Σήμερα, στο κοίλο του (όπου έχουν διαμορφωθεί σύγχρονες κερκίδες), πραγματοποιείται μέρος των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων του Φεστιβάλ Ολύμπου.

Ιερό Ασκληπιού.

Ιδρύθηκε τον 4^ο-3^ο αι. π.Χ. και λειτούργησε ως τον 3^ο αι. μ.Χ. Το σημαντικότερο εύρημα, είναι ένα μαρμάρινο αγαλμάτιο της Υγείας.

Κοιμητριακή βασιλική.

Κτίστηκε τον 5^ο αι. μ.Χ., μέσα στο χριστιανικό νεκροταφείο της πόλης. Ήταν τρίκλιτη, με

ημικυκλική αιψίδα, νάρθηκα και αίθριο.

Ελληνιστικό και ρωμαϊκό τείχος (οχυρωματικός περίβολος).

Κατασκευάστηκε αρχικά από τον Κάσσανδρο το 306-304 π.Χ. Είχε σχεδόν τετράγωνο σχήμα με μήκος 2.625 μ., πλάτος 3 μ. και ύψος 7-10 μ. Ανοικοδομήθηκε το 219 π.Χ. και τον 3^ο αι. μ.Χ., μετά από επιδρομές. Στη ΝΔ πλευρά υπάρχουν λείψανα **δεξαμενής** νερού, ενώ έξω από τη δυτική πύλη ο καλύτερα διατηρημένος **μακεδονικός τάφος** της περιοχής.

Κεντρικός δρόμος.

Φαρδύς λιθόστρωτος δρόμος, που διέσχιζε την πόλη από βορρά προς νότο. Κατά μήκος του, υπήρχαν η αγορά, καταστήματα, δημόσια κτήρια και οικίες.

Μεγάλες θέρμες.

Συγκρότημα δημόσιων λουτρών, έκτασης 4.000 τ.μ. Οι λουτρικοί χώροι ήταν στρωμένοι με μαρμάρια και ψηφιδωτά δάπεδα, ενώ υπήρχαν ακόμα βεσπασιανές, χώροι αναψυχής, αυλή, καταστήματα, αίθουσα λατρείας του Ασκληπιού και στεγασμένο **Οδείο** για εκδηλώσεις πολιτισμού.

104

105

106

104, 105 & 106.

Αρχαιολογικός χώρος Δίου: αριστερά, οι Μεγάλες Θέρμες, στο μέσον άποψη του ιερού της Δήμητρας και δεξιά, λεπτομέρεια από ψηφιδωτό οικίας.

Οικίες Ζωσά και Λήδας.

Βρίσκονται στο ΝΑ τμήμα της πόλης. Ήταν στολισμένες με ψηφιδωτά δάπεδα και γλυπτές προτομές.

Ρωμαϊκή Αγορά (Forum).

Χρονολογείται στα τέλη 2ου-αρχές 3ου αι. και αποτελείται από πλακοστρωμένη πλατεία που περιβάλλεται από στοές και δημόσια καταστήματα. Στη Δ πλευρά υπήρχαν οι πολυτελείς **οικίες Επιγένους** και **Ευβούλου**, διακοσμημένες με εξαιρετα ψηφιδωτά, και ανάμεσά τους το «**Σεβαστείο**», ναός αφιερωμένος στη λατρεία των Ρωμαίων αυτοκρατόρων. Στην Α πλευρά, βρίσκεται η **ρωμαϊκή βασιλική**, χώρος εμπορικών και τραπεζικών συναλλαγών, το **Μνημείο Ασπίδων** (με παραστάσεις ασπίδων και θωράκων) και οι **Θέρμες Αγοράς**.

Πολυγωνικό κτήριο.

Τετράγωνο εξωτερικά με 12πλευρη αυλή, είχε εμβαδόν 1.400 τ.μ. και χρησιμοποιούταν ως στεγασμένη αγορά. Βόρεια του κτηρίου, υπάρχουν λείψανα του **παλαιοχριστιανικού τείχους** της πόλης (365-380 μ.Χ.).

Παλαιοχριστιανική (επισκοπική) βασιλική.

Ο αρχικός ναός ήταν τρίκλιτη βασιλική που καταστράφηκε τον 4^ο αι. για να ανοικοδομηθεί τον 5^ο αι. με αίθριο και βαπτιστήριο.

«Πραιτώριον».

Συγκρότημα ξενώνα για κρατικούς αξιωματούχους («πραιτώριον») και απλούς ταξιδιώτες («ταβέρνες»). Νότια του Πραιτωρίου υπήρχαν οι **Θέρμες Κεντρικού Δρόμου** (αυτοκρατορικών χρόνων) και στα ανατολικά του δημόσιες τουαλέτες (**βεσπασιανές**), που εξυπηρετούσαν τους επισκέπτες.

Τομέας Υδραύλεως.

Οικοδομικό συγκρότημα, που πήρε το όνομά του από τη χάλκινη ύδραυλη που βρέθηκε εδώ, μαζί με πλήθος άλλων χάλκινων αντικειμένων.

Έπαυλη Διονύσου.

Αστική έπαυλη (2^ο αι. μ.Χ.), με το εξαιρετο ψηφιδωτό του Διονύσου, που παριστάνεται πάνω σε άρμα να βγαίνει μέσα από τη θάλασσα.

Αρχαιολογικό Μουσείο.

Στεγάζεται σε νεότευκτο κτήριο του ομώνυμου χωριού και φιλοξενεί ευρήματα από τις ανασκαφές στο Δίον (αγάλματα,

επιγραφές, έργα μικροτεχνίας κ.ά.), χωρισμένα σε θεματικές ενότητες (δημόσια κτήρια, οικίες, ιερά, αρχαία τεχνολογία κ.λπ.), τις υπώρειες του Ολύμπου και την αρχαία Πύδνα. Απέναντι, βρίσκεται η **Αρχαιοθήκη**, όπου εκτίθενται νεότερα ευρήματα από τις συνεχιζόμενες ανασκαφικές εργασίες.

3.1 Όλυμπος.

Το ψηλότερο ελληνικό βουνό (2.918 μ.), γνωστό παγκοσμίως από τη μυθολογία ως κατοικία των 12 θεών των αρχαίων Ελλήνων. Είναι ο πρώτος Εθνικός Δρυμός της Ελλάδας (1938), ενώ το 1981 η UNESCO τον κήρυξε διατηρητέο τμήμα της παγκόσμιας βιόσφαιρας. Περιλαμβάνει 45.000 στρ. με βελανιδιές, μαυρόπευκα, οξιές, ρόμπολα, αλπική βλάστηση και 1.700 είδη φυτών, ενώ έχουν καταγραφεί 32 είδη θηλαστικών, 108 είδη πτηνών, πολλά είδη ερπετών και εντόμων και άφθονες πεταλούδες. Στο βουνό, ιδιαίτερα δημοφιλές στους λάτρεις της πεζοπορίας και της ανάβασης, υπάρχουν έξι καταφύγια και εννέα ορειβατικές διαδρομές (ανάμεσά τους, και τμήμα του ευρωπαϊκού μονοπατιού E4) ως τις ψηλότερες κορυφές («Μύτικας» και «Στεφάνι»).

3.2 Αρχαία Πύδνα.

Βρίσκεται περίπου 43 χλμ. Β από το Δίον. Κτίστηκε τον 8^ο-7^ο αι. π.Χ., ενώ τον 4^ο αι. π.Χ., ο μακεδόνας βασιλιάς Φίλιππος Β' την ανέδειξε σε διοικητικό κέντρο της περιοχής. Το 168 π.Χ. κοντά στην πόλη ο ρωμαϊκός στρατός νίκησε τον μακεδονικό, γεγονός που σήμανε την απαρχή της ρωμαϊκής κυριαρχίας στη Μακεδονία. Βαθμιαία η πόλη παράκμασε, καταλήφθηκε διαδοχικά από Βούλγαρους, Λατίνους και Τούρκους, για να εγκαταλειφθεί οριστικά τον 15^ο αι. Οι ανασκαφές έχουν αποκαλύψει νεολιθικό οικισμό, που θεωρείται ο πιο εκτεταμένος στον ελλαδικό χώρο, νεκροταφείο, δύο παλαιοχριστιανικές βασιλικές (4^ο και 6^ο αι.) και βασιλική του 10^ο αι. με αξιόλογα ψηφιδωτά και τοιχογραφίες.

Πώς να πάτε. Το Δίον απέχει 87 χλμ. ΝΔ από τη Θεσσαλονίκη. Ακολουθείστε την εθνική οδό προς την Αθήνα και κατόπιν τις ταμπέλες για Κατερίνη και Δίον. Επίσης, χρησιμοποιείστε το υπεραστικό λεωφορείο για Κατερίνη (Πιερία) και από εκεί την τοπική συγκοινωνία έως το Δίον.

107

107. Χαρακτηριστικό μονοπάτι στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου.

108. Γενική άποψη του επιβλητικού ορεινού όγκου του Ολύμπου.

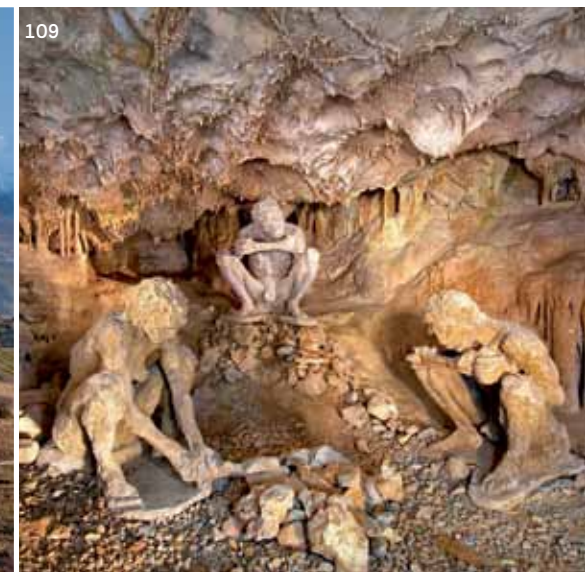
109. Μουσείο Πετραλώνων: αναπαράσταση προϊστορικής ανθρώπινης δραστηριότητας στο χώρο του σπηλαίου.

108

109

4 ΣΠΗΛΑΙΟ ΠΕΤΡΑΛΩΝΩΝ

Ανακαλύφθηκε τυχαία το 1959, στην δυτική πλευρά της Χαλκιδικής. Έχει μήκος 1.500 μ. (επιπέδη μήκη τα 400 μ.) και διαθέτει ενδιαφέροντες σταλαγματικούς και σταλακτιτικούς σχηματισμούς και εντυπωσιακές αίθουσες. Απέκτησε παγκόσμια φήμη όταν στο εσωτερικό του εντοπίστηκαν πλήθος προϊστορικών ευρημάτων (απολιθωμένα φύλλα δέντρων, οσάρινόκερων, ελεφάντων, ιπποειδών, ύαινας κ.ά.), κατάλοιπα ανθρώπινης δραστηριότητας (ίχνη φωτιάς, λίθινα εργαλεία κ.λπ.), αλλά κυρίως το *κρανίο γυναίκας*, που σύμφωνα με τον παλαιoανθρωπολόγο Α. Πουλιανό και άλλους ερευνητές έχει ηλικία 200.000-400.000 ετών και τοποθετείται ανάμεσα στον Homo Erectus και τον Homo Sapiens. Τα στοιχεία αυτά, καθιστούν το σπήλαιο ως μία από τις παλαιότερες αρχαιολογικές θέσεις στην Ευρώπη. Στο **Μουσείο** εκτίθενται ευρήματα από το σπήλαιο (εργαλεία, οστά ζώων κ.λπ.), εκμαγείο του κρανίου (το πρωτότυπο βρίσκεται στο Μουσείο Γεωλογίας-Παλαιοντολογίας του Α.Π.Θ., βλ. σελ. 38) και αναπαριστάται η θέση όπου αυτό βρέθηκε.

4.1 Χαλκιδική-Άγιο Όρος.

Πατρίδα του αρχαίου Έλληνα φιλοσόφου Αριστοτέλη, η Χαλκιδική είναι από τους δημοφιλέστερους και πιο ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας με σημαντική ιστορία, πολυσύχναστους παραθεριστικούς οικισμούς, παραδοσιακά χωριά, μαγευτικές παραλίες, καταπράσινα βουνά και έντονη νυκτερινή ζωή. Βρίσκεται νότια της Θεσσαλονίκης και καταλήγει στις χερσονήσους («πόδια») *Κασσάνδρας*, *Σιθωνίας* και *Άθω*. Οι Θεσσαλονικείς κατακλύζουν την Κασσάνδρα και τη Σιθωνία, πραγματοποιώντας ταξίδια ημερήσιας (λόγω της μικρής απόστασης από την πόλη) ή μεγαλύτερης διάρκειας, ενώ πολλοί από αυτούς διαθέτουν και εξοχικές κατοικίες. Εξάλλου, στη χερσόνησο του Άθω, μέσα σε πανέμορφο και παρθένο φυσικό περιβάλλον βρίσκεται η παγκοσμίως γνωστή μοναστική κοινότητα του **Αγίου Όρους**, όπου σήμερα λειτουργούν 20 μοναστήρια (10^{ου}-14^{ου} αι.), σκήτες, που κελιά μοναχών. Λόγω της εξέχουσας αρχιτεκτονικής και των ανεκτίμητων θησαυρών της μοναστικής κοινότητας, από το 1988 περι-

λαμβάνεται στον κατάλογο της UNESCO ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Πώς να πάτε. Το Σπήλαιο Πετραλώνων βρίσκεται 53 χλμ. ΝΑ από τη Θεσσαλονίκη. Με το υπεραστικό λεωφορείο για τη Χαλκιδική αποβιβάζεστε στο χωριό *Νέα Καλλικράτεια* και από εκεί με ταξί (περίπου, 10 χλμ.) φτάνετε στο σπήλαιο. Με ιδιωτικό αυτοκίνητο ακολουθείτε την εθνική οδό Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής και ακολούθως τις ταμπέλες για το χωριό *Πετράλωνα* και το σπήλαιο.

5 ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΩΝ

Βορειοανατολικά από τη Θεσσαλονίκη και προς τον Στρυμονικό κόλπο αναπτύσσεται μια περιοχή έκτασης περίπου 2 εκ. στρ. γύρω από τις **Λίμνες Κορώνεια** και **Βόλβη**, που έχει κηρυχθεί Εθνικό Πάρκο. Πρόκειται για σπάνιο σύμπλεγμα οικοσυστημάτων με υγρόφιλα δάση και λιβάδια, ποτάμια και θαμνώνες, που ενδείκνυται για υπαίθριες δραστηριότητες (ιππασία, ποδήλατο βουνού, birdwatching, αγροτουρισμό κ.ά.), ενώ ο *Φορέας Διαχείρι-*

σης Λιμνών Κορώνειας Βόλβης (www.foreaskv.gr), πραγματοποιεί και οργανωμένες ξεναγήσεις. Επίσης, μπορείτε να δοκιμάσετε τοπικές γεύσεις και λιμνίσια ψάρια.

ΔΕΙΤΕ:

5.1 Λαγκαδάς.

Γραφική κωμόπολη (20 χλμ. ΒΑ από τη Θεσσαλονίκη), γνωστή για το έθιμο της πυροβολίας («αναστενάρια») στις 21 Μαΐου. Δύο χλμ. Α, σε κατάφυτη περιοχή, βρίσκονται οι εξαιρετικά σύγχρονες εγκαταστάσεις των Ιαματικών Λουτρών, που διαθέτουν και δύο βυζαντινούς λουτήρες (10^{ου} και 15^{ου} αι.). Οι θειούχες πηγές (θερμοκρασία νερού 39,2° C) είναι κατάλληλες για νευροπάθειες, ρευματισμούς, αρθρικές, δερματικές και γυναικολογικές παθήσεις.

5.2 Λίμνη Κορώνεια.

Ονομάζεται και λίμνη Αγίου Βασιλείου ή Λαγκαδά. Η έκτασή της την δεκαετία του 1970 ήταν 46.000 στρ. και το μέγιστο βάθος της 8 μ., όμως λόγω της υπερεκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων της, σήμερα έκταση και το βάθος της ποικίλουν ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες.

110

110.
Μία από τις εκατοντάδες πανέμορφες παραλίες της Χαλκιδικής.

111.
Άγιο Όρος: η Μονή Αγίου Παντελεήμονα.

111

5.3 Νέα Απολλωνία.

Μικρός οικισμός στη νότια πλευρά της λίμνης Βόλβη (56 χλμ. ΒΑ από τη Θεσσαλονίκη), με ιστορικό ενδιαφέρον, αφού εδώ υπήρχε σημαντική μακεδονική πόλη του 5^{ου} αι π.Χ. Η ιαματική πηγή της, το νερό της οποίας έχει θερμοκρασία 49°-50° C και χύνεται στη λίμνη Βόλβη, είναι υδροθειούχος, κατάλληλη για νευροπάθειες, ρευματισμούς, αρθριτικές, δερματικές και γυναικολογικές παθήσεις. Η περιοχή έχει ξενοδοχειακή υποδομή, σύγχρονο υδροθεραπευτήριο και πλήρες ιατρικό κέντρο. Επίσης, στη γειτονική **Απολλωνία** βρίσκεται το **Κέντρο Πληροφόρησης Υγρότοπου Κορώνειας-Βόλβης**, όπου λειτουργεί και περιβαλλοντική έκθεση για τη λίμνη και τα είδη των οργανισμών που φιλοξενεί.

5.4 Λίμνη Βόλβη.

Είναι η δεύτερη σε μέγεθος φυσική λίμνη της Ελλάδας (39 χλμ. Α της Θεσσαλονίκης), με έκταση 68.000 στρ. και μέγιστο βάθος 20 μ., που λόγω της σημαντικής οικολογικής σημασίας της προστατεύεται από τη Διεθνή Σύμβαση Ramsar. Κοντά

στην Απολλωνία υπάρχει θέση για birdwatching, ενώ στην ευρύτερη περιοχή (Απολλωνία και Νέα Μάδυτος) λειτουργεί **ναυταθλητικό κέντρο** για κωπηλασία, ιστιοπλοία, κανό-καγιάκ και θαλάσσιο σκι. Στη βόρεια πλευρά της λίμνης υπάρχει ο ομώνυμο παραθεριστικό χωριό που αποτελείται από τους οικισμούς **Μεγάλη Βόλβη**, **Μικρή Βόλβη**, **Βαμβακιά** και **Ρεντίνα**.

5.5 Ρεντίνα.

Η περιοχή διασχίζεται από τον ποταμό Ρήχιο, το παραποτάμιο δάσος του οποίου είναι τόπος ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς με πλούσια κλωρίδα και πανίδα. Σε ύψωμα, εξάλλου, σώζονται ερείπια βυζαντινού οικισμού και κάστρου.

5.6 Ασπροβάλτα-Νέα Βρασανά-Σταυρός.

Παραθεριστικά κέντρα με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη, που εκτείνονται κατά μήκος των ομώνυμων πανέμορφων παραλιών του Στρυμονικού κόλπου. Στις παραλίες της Ασπροβάλλτας (μήκους 10 χλμ. και βραβευμένη με «Γαλάζια Σημαία») και των Νέων Βρασανών υπάρχουν εγκαταστάσεις για θαλάσσια

αθλήματα και beach volley, ενώ ο Σταυρός είναι παράλληλα και το μεγαλύτερο λιμάνι του κόλπου. Στις παρυφές του όρους Κερδύλια βρίσκονται, επίσης, τα χωριά **Βρασανά** και **Άνω Σταυρός**, που διαθέτουν αυθεντική παραδοσιακή αρχιτεκτονική και αξίζει να επισκεφθείτε.

Πώς να πάτε. Από τη Θεσσαλονίκη, μετακινήθείτε στον Λαγκαδά με τις λεωφορειακές γραμμές 83, 83Μ και 83Ν. Για τις άλλες περιοχές, χρησιμοποιείτε υπεραστικά λεωφορεία. Με αυτοκίνητο, κατευθυνθείτε προς Πανόραμα, Χορτιάτη και Άγιο Βασίλειο (για την λίμνη Κορώνεια) και από εκεί ανατολικά προς την Καβάλα (για τη λίμνη Βόλβη και τον Στρυμονικό κόλπο).

6 ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗ

Βρίσκεται στα νότια του γειτονικού νομού Κιλκίς. Είναι μια αβαθής λίμνη (έκτασης 4.500 στρ.), που στον πηλό του πυθμένα της υπάρχουν θειούχες ενώσεις και νιτρικά άλατα (σε συγκεντρώσεις τρεις φορές υψηλότερες από τη Νε-

κρά Θάλασσα), με ιαματικές και καλλυντικές ιδιότητες γνωστές σε πανελλήνια κλίμακα. Στο γειτονικό χωριό **Ξυλοκερατιά**, λειτουργεί το πρώτο οργανωμένο Κέντρο Πηλοθεραπείας (spa) των Βαλκανίων. Διαθέτει ομαδικές πισίνες για άντρες και γυναίκες, 10 ατομικά υδρομασάζ με ιαματικό νερό, σάουνες, γυμναστήριο, χώρους επάλειψης πηλού, ενώ το καλοκαίρι υπάρχει η δυνατότητα πηλοθεραπείας στην ειδικά διαμορφωμένη όχθη της λίμνης, που το καλοκαίρι συνήθως αποξηραίνεται. Ακόμα, στον χώρο λειτουργεί οργανωμένο φυσιοθεραπευτήριο, ιατρείο, ξενοδοχείο, εστιατόριο, μπαρ και γήπεδα μπάσκετ και ποδοσφαίρου.

Πώς να πάτε. Η Πικρολίμνη απέχει 23 χλμ. Β από τη Θεσσαλονίκη. Με αυτοκίνητο ακολουθείτε τις ταμπέλες προς Κιλκίς και ακολουθώντας από το χωριό Γαλλικό προς την Ξυλοκερατιά (Πικρολίμνη). Επίσης, από την πλατεία Δημοκρατίας (Βαρδάρη) αναχωρεί κάθε μέρα (9 π.μ.) λεωφορείο για δωρεάν μεταφορά στο Κέντρο Πηλοθεραπείας.

112

112.
Η παραλία του Σταυρού.

113

113.
Άποψη της λίμνης Βόλβη από το Λουτρά (Υδροθεραπευτήριο) Νέας Απολλωνίας.

114.
Γραφικό εκκλησάκι στα κατάφυτα Στενά Ρεντίνας.

114

ΑΓΟΡΕΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Λόγω της θέσης της ως «πέρασμα» από την ανατολή στη δύση και το αντίστροφο, η Θεσσαλονίκη ήταν από την ίδρυσή της εμπορικό σταυροδρόμι. Σήμερα, η μητροπολιτική της περιοχή αποτελεί ιδανικό προορισμό για όσους επιθυμούν να συνδυάσουν το ταξίδι τους με αγορές κάθε είδους.

Διάσημες είναι οι **παραδοσιακές σκεπαστές** και **υπαίθριες αγορές** της (βλ. σελ. 21), όπου μπορείτε να βρείτε σε ικανοποιητικές τιμές τρόφιμα, μπαχαρικά, ρούχα, έπιπλα και μικροαντικείμενα, ενώ δεν πρέπει να παραλείψετε μια επίσκεψη στο **Μπιτ-Παζάρ** (βλ. σελ. 36), σημείο συγκέντρωσης πολλών παλαιοπωλείων και αντικερί.

Το **σύγχρονο εμπορικό κέντρο** της πόλης (βλ. σελ. 27), αναπτύσσεται κυρίως στην περιοχή ανάμεσα στην οδό Αριστοτέλους (βλ. σελ. 15), τον Λευκό Πύργο (βλ. σελ. 24) και την οδό Τσιμισκή, όπου λειτουργούν ακριβές μπουτίκ ρούχων, αλυσίδες

καταστημάτων, κοσμηματοπωλεία, καταστήματα επίπλων, διακόσμησης και γουναρικών, καθώς και τα εμπορικά κέντρα Μεγάρου Χιρς (βλ. σελ. 20) και «Πλατεία» (βλ. σελ. 20). Ανεπτυγμένες αγορές σε χαμηλότερες τιμές υπάρχουν και στις περιοχές των οδών **Βενιζέλου** (βλ. σελ. 20), **Εγνατία** (βλ. σελ. 34) και **Αγίου Δημητρίου** (βλ. σελ. 39).

Ιδιαίτερα δημοφιλή είναι και τα εμπορικά κέντρα **«Mediterranean Cosmos»** (περιοχή Πυλαίας), που συνδυάζει αγορές στα περισσότερα από 200 καταστήματά του με τη λειτουργία καφέ, εστιατορίων, πολυκινηματογράφου, αίθουσας μπόουλινγκ, παιδότοπου αμφιθεάτρου 400 θέσεων και «παραδοσιακού ελληνικού χωριού», καθώς και **«Απολλώνια Πολιτεία»** (στον σταθμό λεωφορείων Α.Σ. ΙΚΕΑ).

Επίσης, σύγχρονες αγορές με ποικιλία προϊόντων υπάρχουν στην **Καλαμαριά** και τα περισσότερα **προάστια** της πόλης.

ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ

Η Θεσσαλονίκη φημίζεται για την έντονη νυκτερινή ζωή και τις απεριόριστες επιλογές που προσφέρει. Κάποιοι, μάλιστα, υποστηρίζουν πως στην πραγματικότητα πρόκειται για την ελληνική «πρωτεύουσα» της διασκέδασης, αφού από εδώ ξεκίνησαν τις τελευταίες δεκαετίες πολλές από τις τάσεις και τις νέες μόδες, που κατόπιν υιοθετήθηκαν σε όλη την επικράτεια. Τα σκίπτρα κρατούν τα πολυάριθμα μπαρ (συχνά με πρωτοποριακό design), οι ταβέρνες, τα ουζερί αλλά και τα μοντέρνα εστιατόρια, τα κέντρα με ζωντανή ελληνική μουσική και ιδιαίτερα με ρεμπέτικο-χαρακτηριστικό είδος της ελληνικής λαϊκής μουσικής, που παρουσίασε αξιοσημείωτη άνθηση στην πόλη- τα παραθαλάσσια κλαμπ και οι μουσικές σκηνές.

Στο κέντρο της πόλης, δημοφιλές σημείο νυκτερινής διασκέδασης παραμένουν από τις αρχές του 1990 τα **Λαδάδικα** (βλ. σελ. 18) με την παρακείμενη **οδό Καλαποθάκη** (βλ. σελ. 17), τα καφέ και τα μπαρ στην **Παλιά Παραλία** (βλ. σελ. 16) και τα μοντέρνα εστιατόρια

και μπαρ που λειτουργούν στις ιστορικές **στοές** της πόλης. Ακόμα, σταθερά σημεία αναφοράς παραμένουν οι ταβέρνες στις **παραδοσιακές αγορές** της πόλης (βλ. σελ. 21), τα μπαρ και τα μικρά κομψά εστιατόρια στους σύγχρονους **εμπορικούς δρόμους** της (βλ. σελ. 27) και η περιοχή των **οδών Ζεύξιδος** και **Ικτίνου** (βλ. σελ. 28). Οι πολυάριθμοι φοιτητές που ζουν στην πόλη προτιμούν την περιοχή γύρω από την **πλατεία Ναυαρίνου** (βλ. σελ. 28), τη **Ροτόντα** (βλ. σελ. 37) και την **οδό Αγγελάκη** (βλ. σελ. 32), καθώς και το **Μπιτ-Παζάρ** με τους γύρω δρόμους (βλ. σελ. 36). Εναλλακτικά στέκια (ταβέρνες, ουζερί, μικρά καφέ-μπαρ), ιδιαίτερα προσφιλή στους Θεσσαλονικείς, βρίσκονται επίσης στην **Άνω Πόλη** (βλ. σελ. 42). Τα τελευταία χρόνια, σε επίκεντρο της νυκτερινής διασκέδασης έχει αναδειχθεί η περιοχή της **οδού Βαλαωρίτου** (βλ. σελ. 23), που τις βραδινές ώρες -ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες- κατακλύζεται από κόσμο, τραπέζια και ποικίλες μουσικές επιλογές!

Δυτικά του λιμανιού (**περιοχή Σφαγείων**, βλ. σελ. 60)

115.
Το Εμπορικό Κέντρο «Πλατεία» στην οδό Τσιμισκή.

116.
Στην περιοχή του Παζάρ (Γιακουντί) Χαμάμ λειτουργεί υπαίθρια αγορά λουλουδιών («Λουλουδάδικα»).

117.
Στις περισσότερες στοές της πόλης φιλοξενούνται πολλά δημοφιλή εστιατόρια και μπαρ.

λειτουργούν μεγάλα κέντρα διασκέδασης με ζωντανή ελληνική μουσική (τα λεγόμενα «μπουζούκια») και τα μεγαλύτερα κλαμπ της πόλης, όπως και ιδιαίτερα γνωστοί πολυχώροι πολιτισμού. Τα περισσότερα από τα κέντρα και τα κλαμπ αυτά, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες μεταφέρονται στην περιοχή του **αεροδρομίου** (βλ. σελ. 106), όπου λειτουργούν σε υπαίθριους χώρους. Επίσης, ιδιαίτερα προσφιλείς στους Θεσσαλονικείς είναι η **Καλαμαριά** (βλ. σελ. 64) και λίγο μακρύτερα η **Περαία** (βλ. σελ. 67).

118.
Τα Λαδάδικα, μία από τις κυριότερες περιοχές διασκέδασης στη Θεσσαλονίκη.

119 & 120.
Δύο από τα χαρακτηριστικότερα παραδοσιακά προϊόντα της Θεσσαλονίκης: το κουλούρι και τα τρίγωνα Πανοράματος.

Όμως, εκτός από επιλογές διασκέδασης, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους η πόλη προσφέρει και μεγάλη ποικιλία καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, που πραγματοποιούνται στο **Μέγαρο Μουσικής** (βλ. σελ. 52), το **Βασιλικό Θέατρο** (βλ. σελ. 25), το Θέατρο της **Εταιρείας Μακεδονικών**

Σπουδών (βλ. σελ. 25 και 109) τη **Μονή Λαζαριστών** (βλ. σελ. 61), το **Θέατρο Δάσους** και το **Θέατρο Γης** (βλ. σελ. 48), σε **μουσεία** (βλ. σελ. 70-81) αλλά και μικρότερους χώρους πολιτισμού, καθώς και στο πλαίσιο του **Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου**, της **Διεθνούς Έκθεσης Βιβλίου**, του **Φεστιβάλ «Δημήτρια»** (βλ. σελ. 108-109), καθώς και άλλων ειδικότερων θεσμών που διοργανώνονται από ιδιώτες ή φορείς της πόλης.

Τέλος, στο 12° κλμ. της οδού Θεσσαλονίκης-Αεροδρομίου βρίσκεται το **Regency Casino Θεσσαλονίκης**, που λειτουργεί όλο το 24ωρο. Η είσοδος επιτρέπεται σε όσους έχουν συμπληρώσει το 21° έτος με επίδειξη ταυτότητας ή διαβατηρίου (τηλ. 2310 491.234, website: www.regencycasinos.gr).

ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΣΙΑ

Η Θεσσαλονίκη έχει μεγάλη γαστρονομική παράδοση, που αποτελεί ένα από βασικότερα χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας και της «κουλτούρας» των κατοίκων της. Ο ιστορικά πολυπολιτισμικός χαρακτήρας της πόλης έχει επιδράσει καθοριστικά στην παραδοσιακή κουζίνα της, που συνδυάζει στοιχεία βυζαντινά, χριστιανικά, οθωμανικά, μικρασιατικά (λόγω των πολλών προσφύγων που συνέρρευαν στην πόλη μετά τη δεκαετία του 1920), εβραϊκά αλλά και δυτικοευρωπαϊκά, δημιουργώντας έτσι ένα μοναδικό γευστικό αμάλγαμα. Στο κέντρο της πόλης (βλ. σελ. 15 - 41), την Άνω Πόλη (βλ. σελ. 42 - 49) και τα παραθαλάσσια προάστια και περίχωρα (βλ. σελ. 63 - 69) παραδοσιακές ταβέρνες, ουζερί αλλά και πολυτελή εστιατόρια συντηρούν την τοπική παραδοσιακή γαστρονομία, που συχνά συνδυάζουν δημιουργικά με gourmet γεύσεις.

Στον πυρήνα της θεσσαλονικιώτικης γαστρονομίας βρίσκονται οι ευφάνταστοι μεζέδες, ο γύρος (ντονέρ) και

το σουβλάκι, ο πατσάς, σουπες, πίτες, ανατολίτικα πιάτα (τζιγεροσαρμάδες, γιαπράκια, γαρδούμπες, κεμπάπ κ.ά.), τα λιμνίσια ή θαλασσινά ψάρια, αλλά και οι θαλασσινοί μεζέδες (μυδοπίλαφο, γαρίδες σαγανάκι, γεμιστό καλαμάρι κ.λπ.). Επίσης, έντονη παρουσία έχει η ζαχαροπλαστική, που απουσιάζει στα διάσημα κωσταντινουπολίτικα σοροπιαστά γλυκά (εκμέκ καταίφι, καζάν ντιπί, τουλούμπα κ.ά.), τις φημισμένες μπουγάτσες (με τυρί ή κρέμα), το γαλακτομπούρεκο και τα περίφημα τρίγωνα Πανοράματος (βλ. σελ. 65). Επίσης, ξεχωριστή θέση στην καθημερινή ζωή των κατοίκων έχει το κουλούρι Θεσσαλονίκης με σουσάμι, που θα το βρείτε κυρίως τις πρωινές ώρες σε υπαίθριους μικροπωλητές ή φούρνους, καθώς και το σαλέπι, ζεστό ρόφημα κατά τους χειμωνιάτικους μήνες.

Τα Κρασιά της Θεσσαλονίκης. Η Μακεδονία διαθέτει μεγάλη οινική παράδοση, καθώς στην περιοχή βρίσκονται ορισμένοι από τους πλέον φημισμένους ελληνι-

119

120

κούς αμπελώνες. Ειδικότερα, στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης καλλιεργούνται οι ποικιλίες Ροδίτης, Ασύρτικο, Μαλαγουζιά, Sauvignon Blanc, Chardonnay, Vioignier, Syrah, Merlot, Grenache Rouge, Λημνιά, Μαυρούδι, Μαυροτράγανο, Ξινόμαυρο, Cabernet Sauvignon, Αθήρι και Μαλβαζία. Η «Ένωση Οινοπαραγωγών του Αμπελώνα της βορείου Ελλάδος» με τη διακριτική ονομασία «Οίνοι Βορείου Ελλάδος» υλοποιεί το πρόγραμμα «Δρόμοι του Κρασιού Βόρειας Ελλάδας» (www.wineroads.gr), μια εκδρομική πρόταση στα πιο ενδιαφέρο-

ντα σημεία της αμπελουργικής ζώνης, που συνδυάζεται με τη γνωριμία του αρχαιολογικού και ιστορικού πλούτου τους, φυσιολατρικές δραστηριότητες, επίσκεψη σε οινοποιεία και γευσιγνωσία. Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το Μουσείο Οίνου Γεροβασιλείου, στην Επανομή (βλ. σελ. 68 και 80).

Για περισσότερες πληροφορίες, απευθυνθείτε στους «Οίνους Βόρειας Ελλάδας»: τηλ.: 2310 281.617 και 2310 281.632, www.winesofnorthgreece.gr

Περιηγηθείτε στα **περιστικά δάση** του Σέιχ Σου (βλ. σελ. 47) και του Χορτιάτη (βλ. σελ. 66), όπου υπάρχουν μονοπάτια για πεζοπορία και ποδήλατο βουνού καθώς και σημεία άθλησης και αναψυχής, στο **Δέλτα του Γαλλικού ποταμού** και των **ποταμών Αξιού-Λουδία-Αλιάκμονα** (βλ. σελ. 63) ή στις **λίμνες Κορώνεια** και **Βόλβη** (βλ. σελ. 93-94).

Παρακολουθείστε τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα εκπαιδευτικά προγράμματα που οργανώνουν για παιδιά τα περισσότερα **μουσεία** της πόλης (βλ. σελ. 70 - 81) και ειδικότερα το μοναδικό εξειδικευμένο **Παιδικό Μουσείο** (βλ. σελ. 79).

Διασκεδάστε και εξοικειωθείτε με ψυχαγωγικό τρόπο με την επιστήμη και την τεχνολογία στο **Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας «Noesis»** (βλ. σελ. 67 και 79) ή στον **πολυχώρο Nouvelle** (7^ο χλμ. οδού Θεσσαλονίκης-Ωραιόκαστρου), όπου λειτουργεί το **Θεματικό Περιβαλλοντικό Πάρκο Δεινοσαύρων**, με

αναπαραστάσεις σε φυσικές διαστάσεις, το **Μουσείο Μαμούθ** με απολιθώματα από το τριχωτό μαμούθ, το «Σπήλαιο» με απεικόνιση της δημιουργίας και της προϊστορικής ζωής στα σπήλαια, καθώς και το **Διαδραστικό Μουσείο Ελληνικού Παραδοσιακού Παιχνιδιού** (www.parkodeinosauron.gr).

Ακόμα, κολυμπήστε στις όμορφες **παραλίες** που βρίσκονται στα παραθαλάσσια προάστια και περίχωρα της πόλης (βλ. σελ. 63-69), την ευρύτερη περιοχή του νομού Θεσσαλονίκης (βλ. σελ. 91-95) και στη Χαλκιδική (βλ. σελ. 92) ή επισκεφθείτε το **Magic Park** (12^ο χλμ. οδού Θεσσαλονίκης-Αεροδρομίου), το μεγαλύτερο ψυχαγωγικό πάρκο (amusement park) στην Ελλάδα, που απευθύνεται σε παιδιά, εφήβους, ενήλικες και οικογένειες (www.magicpark.gr), καθώς και τη **WaterLand** (Ταγαράδες, περιοχή Θέρμης, βλ. σελ. 66) με πισίνες και νεροτσουλήθρες ποικίλων μεγεθών και βαθμού δυσκολίας, χώρους εστίασης και μίνι-μάρκετ.

ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ

Λόγω του σχετικά μικρού της μεγέθους για τα δεδομένα μιας μεγαλούπολης, η Θεσσαλονίκη είναι μια κατ' εξοχήν φιλική πόλη για τα παιδιά, προσφέροντας παράλληλα και μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων γι αυτά.

Κάντε μια **βόλτα με ποδήλατο** στους ποδηλατοδρόμους της πόλης και ιδιαίτερα

στο παραλιακό μέτωπο από το λιμάνι (βλ. σελ. 17) στην περιοχή του Λευκού Πύργου (βλ. σελ. 24) και μέχρι το Μέγαρο Μουσικής (βλ. σελ. 52) ή επισκεφθείτε τα **Θεματικά Πάρκα (Κήπους)** της νέας (ανατολικής) παραλίας (βλ. σελ. 51), όπου λειτουργούν παιδότοποι και αθλητικές εγκαταστάσεις.

121

122

123

121, 122 & 123. Η Θεσσαλονίκη προσφέρει απειράριθμες ευκαιρίες διασκέδασης και παιχνιδιού για τους μικρούς επισκέπτες της.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η **Ελλάδα** βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης. Ο πληθυσμός της χώρας είναι 10.788.000 κάτοικοι. Το ποσοστό της είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία και το από το 1981 είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η **Θεσσαλονίκη** βρίσκεται 510 χλμ. Β από την Αθήνα. Είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της χώρας και η μεγαλύτερη της βόρειας Ελλάδας, πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού και της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Αναπτύσσεται στον μυχό του Θερμαϊκού κόλπου και το πολεοδομικό της συγκρότημα συγκεντρώνει περισσότερους από 1 εκ. κατοίκους.

• **Νόμισμα:** Από την 1^η Ιανουαρίου 2001 το εθνικό νόμισμα της Ελλάδας είναι το **ευρώ**. Για αγορά συναλλάγματος, μπορείτε να απευθύνεστε στο αεροδρόμιο, τα ιδιωτικά ανταλλακτήρια συναλλάγματος και τις τράπεζες.

• **Κωδικός κλήσης:** Ο διεθνής τηλεφωνικός κωδικός κλήσης για την Ελλάδα είναι +30.

• **Ώρα:** Η Ελλάδα είναι επτά ώρες μπροστά από την επίσημη ανατολική ώρα (Eastern Standard Time), δύο ώρες από την ώρα Γκρήνουιτς και μία ώρα από εκείνη της Κεντρικής Ευρώπης.

• **Κλίμα:** Το κλίμα της Θεσσαλονίκης είναι μεσογειακό, με ηπειρωτικά χαρακτηριστικά και αρκετές ημέρες ηλιοφάνειας κατά τη διάρκεια του έτους. Η μέση θερμοκρασία, ανά μήνα, είναι:

Μήνας	Θερμοκρασία (°C)
Ιανουάριος	5
Φεβρουάριος	6
Μάρτιος	9
Απρίλιος	12,5
Μάιος	17,5
Ιούνιος	22
Ιούλιος	23,5
Αύγουστος	24
Σεπτέμβριος	20,5
Οκτώβριος	16
Νοέμβριος	10
Δεκέμβριος	6

ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ & ΑΡΓΙΕΣ

- **Πρωτοχρονιά:** 1^η Ιανουαρίου
- **Θεοφάνεια:** 6 Ιανουαρίου.

Καθαγιασμός των υδάτων: Ρίχνεται ο Σταυρός στη θάλασσα και νεαροί άνδρες βουτούν για να τον πιάσουν.

• **Καθαρά Δευτέρα:** 41 ημέρες πριν το Πάσχα. Είναι η ημέρα που ξεκινά η νηστεία. Την Καθαρά Δευτέρα οι Έλληνες πετούν χαρταετούς, τρώνε νηστήσιμα φαγητά και γιορτάζουν τα κούλουμα.

• **Ημέρα της Ανεξαρτησίας & Γιορτή του Ευαγγελισμού:** 25^η Μαρτίου.

• **Πάσχα:** Μεγάλη Παρασκευή έως Δευτέρα του Πάσχα. Το απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής κάθε εκκλησία στολίζει έναν επιτάφιο. Κατά την περιφορά του Επιταφίου, πομπή την οποία ακολουθεί ο κόσμος κρατώντας αναμμένα κεριά στα χέρια και ψάλλοντας ύμνους, γεμίζουν οι δρόμοι κάθε πόλης και κάθε χωριού της χώρας.

• **Ανάσταση:** Γιορτάζεται τα μεσάνυχτα, την παραμονή του Πάσχα, με πυροτεχνήματα και λαμπάδες.

• **Ημέρα του Πάσχα:** Παραδοσιακά, την ημέρα του Πάσχα οι Έλληνες τρώνε σουβλιτό αρνί. Οι εορταστικές εκδηλώσεις περιλαμβάνουν τραγούδια και χορούς κατά τη διάρκεια της ημέρας.

• **Εργατική Πρωτομαγιά:** 1^η Μαΐου. Πολλές γιορτές λουλουδιών σε όλη τη Θεσσαλονίκη.

• **Κοίμηση της Θεοτόκου:**

Η 15^η Αυγούστου.

• **26-28 Οκτωβρίου:**

Τριήμερες εκδηλώσεις για την επέτειο απελευθέρωσης της πόλης και τον εορτασμό του πολιούχου Αγίου Δημητρίου (26.10) και την εθνική εορτή με στρατιωτική παρέλαση (28.10).

• **Χριστούγεννα:**

25^η - 26^η Δεκεμβρίου

ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ

• **Απόκριες:** Καρναβαλικές εκδηλώσεις διάρκειας 3 εβδομάδων, οι οποίες λήγουν την Καθαρά Δευτέρα. Καρναβαλικές εκδηλώσεις διοργανώνονται σε πολλές περιοχές του νομού Θεσσαλονίκης.

• **Πεντηκοστή:** Γιορτάζεται 50 ημέρες μετά το Πάσχα.

ΠΡΕΣΒΕΙΕΣ - ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ

Για πληροφορίες σχετικά με τα Προξενεία όλων των χωρών που βρίσκονται στη Θεσσαλονίκη, απευθυνθείτε στα γραφεία του Ε.Ο.Τ. στην πόλη ή στο:

• **Υπουργείο Εξωτερικών:**

Βασ. Σοφίας 1 (Αθήνα)

τηλ.: 210 36.81.000

fax: 210 36.81.717

website: www.mfa.gr

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

Υπάρχουν αρκετά ελληνικά αρκτικόλεξα, που σίγουρα θα δείτε συχνά κατά την επίσκεψή σας στη Θεσσαλονίκη:

Ε.Ο.Τ.: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Ε.Λ.Π.Α.: Οδική Βοήθεια

ΕΛ.ΤΑ.: Ελληνικά Ταχυδρομεία

Κ.Τ.Ε.Λ.: Υπεραστικά λεωφορεία

Ο.Α.Σ.Θ.: Αστικές Συγκοινωνίες

Ο.Σ.Ε.: Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος

Ο.Τ.Ε.: Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΡΕΥΜΑ

Στην Ελλάδα, το πρότυπο είναι το εναλλασσόμενο ρεύμα των **220V** (50Hz).

INTERNET

Σε κεντρικά σημεία της Θεσσαλονίκης (Καμάρα, πλατεία Αριστοτέλους κ.α.), αλλά και στα προάστια (Καλαμαριά, Εύσμος κ.ά.) προσφέρεται η δυνατότητα για δωρεάν ασύρματη σύνδεση στο internet, όπως επίσης και σε άλλους δημόσιους χώρους (μουσεία, βιβλιοπωλεία, καφέ, μπαρ, εστιατόρια κ.λπ.). Επίσης, στις περισσότερες συνοικίες και προάστια της πόλης λειτουργούν πολλά internet café.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ

Τα σήματα των ταχυδρομείων είναι μπλε και κίτρινου χρώματος, ενώ τα ταχυδρομικά κουτιά είναι κίτρινα. Τα ταχυδρομεία είναι ανοιχτά από Δευτέρα μέχρι Παρασκευή από 7.30 π.μ. - 2 μ.μ. Τα κεντρικά ταχυδρομικά καταστήματα βρίσκονται στις οδούς **Εθνικής Αμύνης 9^Α** (έως τις 2.30 μ.μ.), **Φράγκων 6-8** (έως τις 4.30 μ.μ.) και **Βασ. Ηρακλείου 38** (έως τις 8.30 μ.μ.). Ακόμα, στο κέντρο της πόλης ταχυδρομικά καταστήματα

υπάρχουν στην οδό **Αγίου Δημητρίου 98** (Πανεπιστημιούπολη) και στον **Σιδηροδρομικό Σταθμό** (ως τις 2.30 μ.μ.).

Πληροφορίες:

τηλ.: 800 11 82.000

website: www.elta.gr

ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΑΝΑΓΚΗΣ

Αστυνομία (Ε.Λ.ΑΣ.):

Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης - Διεύθυνση Αλλοδαπών:

Μοναστηρίου 326,
τηλ.: κέντρο: 2310 388.000

Άμεση Δράση: τηλ.: 100

Τροχαία Θεσσαλονίκης:

Μαργαροπούλου 26

τηλ.: 2310 557.541

Τροχαία Αυτοκινητοδρόμων:

Σταθμός διοδίων Μαυλάδων,
τηλ.: 23910 21.450-1

Οδική Βοήθεια Ε.Λ.Π.Α.:

τηλ.: 10400

Πυροσβεστική Υπηρεσία:

τηλ.: 199

Ιατρική περίθαλψη:

Κέντρο Άμεσης Βοήθειας:

τηλ.: 166

Εφημερεύοντα νοσοκομεία,

φαρμακεία, γιατροί:

τηλ.: 14944 (στην ελληνική γλώσσα)

Αγγλοελληνικές ιατρικές πληροφορίες:

τηλ.: 210 89.83.146

SOS Ιατροί: τηλ.: 1016

Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας:

τηλ.: 210 24.10.000

Άμεση κοινωνική και

ψυχολογική βοήθεια:

τηλ.: 197 (24ωρη λειτουργία)

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.)

Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού Κεντρικής Μακεδονίας:

Τσιμισκή 136 (νέο κτήριο Χ.Α.Ν.Θ.)

τηλ.: 2310 252.170 (τηλ.: κέντρο),

2310 221.100 (γραφείο

πληροφοριών)

mail: tour-the@otenet.gr

Γραφείο πληροφοριών

αερολιμένα «Μακεδονία»:

Αίθουσα αφίξεων εσωτερικού,

τηλ.: 2310 985.215

Κεντρικά γραφεία Αθήνας:

Τσόχα 7

τηλ.: 210 87.07.000,
210 87.07.088, 1572
email: info@gnto.gr
website: www.gnto.gov.gr και
www.visitgreece.gr

Γραφεία Ε.Ο.Τ. εξωτερικού:
Για τα γραφεία Ε.Ο.Τ. εξωτερικού
απευθυνθείτε στα κεντρικά
γραφεία του Οργανισμού ή
επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες
www.gnto.gov.gr και
www.visitgreece.gr

Info Point Δήμου Θεσ/νίκης:
Πλατεία Αριστοτέλους,
ώρες λειτουργίας:
Δε-Πα 9 π.μ.-5 μ.μ.
τηλ.: 2310 229.070

**Οργανισμός Τουρισμού
Θεσσαλονίκης:**
Εγνατία 154 (Δ.Ε.Θ. HELEXPO),
54636

τηλ.: 2310 279.282
email: welcome@thessaloniki.travel
website: www.thessaloniki.travel

Τουριστική Αστυνομία:
Είναι τμήμα της Ελληνικής Αστυ-
νομίας (ΕΛ.ΑΣ.) και αποτελείται
από άνδρες και γυναίκες, που
μιλούν ξένες γλώσσες και είναι
ειδικά εκπαιδευμένοι, με αρμοδι-
ότητα να προσφέρουν πληροφό-
ρηση και βοήθεια στους τουρί-
στες, όποτε τη χρειάζονται. Έχουν
επίσης αρμοδιότητα να επιλύουν
μικροδιαφορές μεταξύ τουριστών
και τουριστικών επιχειρήσεων.
Για τουριστικές πληροφορίες,
καλέστε **1571** οποιαδήποτε μέρα
και ώρα, απ' οποιοδήποτε σημείο
της χώρας.

**Τμήμα Τουριστικής
Αστυνομίας Θεσσαλονίκης:**
Δωδεκανήσου 4
τηλ.: 2310 554.874

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Στη Θεσσαλονίκη και την ευ-
ρύτερη περιοχή λειτουργούν
περισσότερα από 130 καταλύ-
ματα όλων των κατηγοριών, με
συνολική δυναμικότητα περίπου
13.000 κλινών, που διαθέτουν
σύγχρονες υποδομές υψηλών
προδιαγραφών. Για πληροφορίες
σχετικά με κρατήσεις δωματίων
σε καταλύματα, campings κ.λπ.
απευθυνθείτε στον Ε.Ο.Τ. ή στους
αρμόδιους φορείς:

**Ένωση Ξενοδόχων
Θεσσαλονίκης:** Εγνατία 81Α
τηλ.: 2310 273.993
website: www.tha.gr
Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο

Ελλάδος:
Σταδίου 24 - 105 64 Αθήνα
τηλ.: 213 216.99.00,
213 216.99.25
email: info@grhotels.gr
website: www.grhotels.gr

**Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενο-
δόχων (Π.Ο.Ξ.):**
Σταδίου 24 - 105 64 Αθήνα
τηλ.: 210 33.12.535-6
fax: 210 32.30.636
email: info@hhf.gr
website: www.pox.gr

**Πανελλήνια Ένωση Ιδιοκτητών
Campings:**
Σταδίου 24 - 105 64 Αθήνα
τηλ.: 210 36.21.560
fax: 210 36.21. 918
email: gr-camp@otenet.gr
website: www.greececamping.org

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Συνέδρια:

Η Θεσσαλονίκη και άλλα πε-
ριφερειακά κέντρα στο νομό
διαθέτουν άριστα εξοπλισμένους
χώρους για την πραγματοποίηση
συνεδρίων και επαγγελματικών
συναντήσεων οποιασδήποτε
κλίμακας. Για περισσότερες πλη-
ροφορίες, απευθυνθείτε:

Γραφείο Συνεδρίων Θεσσαλονίκης:
Εγνατία 154 (Δ.Ε.Θ.-HELEXPO),
54636
τηλ.: 2313 053.355
email: welcome@
thessaloniki.conventionbureau.gr
website: www.
thessaloniki.conventionbureau.gr

**Οργανωμένες ξεναγήσεις-εκ-
δρομές.** Εάν επιθυμείτε να απο-
λαύσετε μια οργανωμένη εκδρομή
εκτός της Θεσσαλονίκης, απευθυ-
θείτε στον Ε.Ο.Τ. ή στους φορείς:

**Ένωση Τουριστικών Γραφείων
Μακεδονίας-Θράκης:**
Βασ. Ηρακλείου 26
τηλ.: 2310 242.695
website: www.etgmth.gr

**Σύνδεσμος Πρακτόρων
Τουρισμού Μακεδονίας-Θράκης:**
Τερτσέτη 6 (περιοχή Βαρδάρη)
τηλ.: 2310 533.069
website: www.thessaloniki-tours.gr

**Σύνδεσμος Ξεναγών
Θεσσαλονίκης:**
τηλ.: 2310 546.037
e-mail:
info@touristguides-ngreece.gr
website:
www.touristguides-ngreece.gr

Ενοικίαση Αυτοκινήτων.
Στη Θεσσαλονίκη υπάρχουν

πολλές αξιόπιστες εταιρείες ενοι-
κίασης αυτοκινήτων. Για πληρο-
φορίες σχετικά με την ενοικίαση
αυτοκινήτων απευθυνθείτε στον:

**Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχει-
ρήσεων Ενοικίασεως Αυτοκινή-
των:** Βιλτανιώτη 31,
Κάτω Κηφισιά, 145 64 Αθήνα
τηλ.: 210 62.64. 281
fax: 210 62.64. 289
email: steea@steea.gr
website: www.steea.gr

Ναυλομεσίτες.

Σε περίπτωση που θέλετε να
νοικιάσετε γιοτ (θαλαμηγό), επι-
κοινωνήστε με τους εξής φορείς:

**Ελληνικός Σύνδεσμος Μεσιτών
και Εμπειρογνομώνων Θαλα-
μηγών:**

Γραφείο Α1 στη Μαρίνα Ζέας,
185 36 - Πειραιάς
τηλ.: 210 45.33.134
fax: 210 45.99.563
email: hyba@ath.forthnet.gr
website: www.hyba.gr

**Ένωση Πλοιοκτητών Ελληνικών
Σκαφών Τουρισμού:**

Κτήριο Διοίκησης Μαρινας Ζέας,
185 36 - Πειραιάς
τηλ.: 210 45.26.335
fax: 210 42.80.465
website: www.hpvoa.gr

ΜΑΡΙΝΑ

Στη Θεσσαλονίκη και την ευρύ-
τερη περιοχή λειτουργεί η **Μαρίνα
Θεσσαλονίκης** (Αρετσού Καλα-
μαριάς)
τηλ.: 2310 444.598, 2310
444.541 (Λιμενικό Φυλάκιο)
fax: 2310 444.585, VHF
μαρίνας: Κανάλι 9 (24 ώρες)
website:
www.thessaloniki-marina.gr

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

Μπορείτε να κολυμπήσετε στην
παράλια της Αρετσούς (Καλαμα-
ριά, βλ. σελ. 65) και στις κοντινές
παράλιες της Περαιάς, των Νέων
Επιβατών και της Αγίας Τριάδας (βλ.
σελ. 67) ή στη Νέα Μχανιώνα, το
Αγγελοχώρι (βλ. σελ. 68) και στις
παράλιες της Επανομής (βλ. σελ.
68). Μακρύτερα, βρίσκονται οι πλαζ
στην περιοχή της Ασπροβάλτας,
των Νέων Βρασών και του Σταυ-
ρού (βλ. σελ. 94), ενώ σε απόσταση
60'-90' από την πόλη οι πολυσύ-
χναστες, πανέμορφες παράλιες της
Χαλκιδικής (βλ. σελ. 92).

ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ - SPA

Λαγκαδά:

Λαγκαδάς Θεσσαλονίκης
τηλ.: 23940 22.221
website: www.loutralagada.gr

Νέας Απολλωνίας:
τηλ.: 23930 41.207 (Δήμος),
23930 41.510, 23930 42.151
(Λουτρά)

**Σουρωτής (με εμφιαλωτήρια
του φυσικού μεταλλικού νερού):**
Σουρωτή Θεσσαλονίκης
τηλ.: 23960 41.182 («Σουρωτή
Α.Ε.»),
website: www.souroti.gr

**Ιαματικό-Τουριστικό Κέντρο
Πηλοθεραπείας (Πικρολίμνη):**
Ξυλοκερατιά Κιλκίς
τηλ.: 23410 29.971-3
website: www.pikrolimnispag.gr

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Λεωφορεία.

Τα δρομολόγια των αστικών
συγκοινωνιών της Θεσσαλονί-
κης καλύπτουν το σύνολο του
πολεοδομικού συγκροτήματος
της πόλης. Κεντρικά σημεία
αφετηρίας των περισσότερων
λεωφορειακών γραμμών είναι ο
Σιδηροδρομικός Σταθμός (βλ. σελ.
58), η οδός Βενιζέλου (πλατεία
Ελευθερίας, βλ. σελ. 17) η πλατεία
Αριστοτέλους (βλ. σελ. 15) και οι
σταθμοί μετεπιβίβασης στη Σταυ-
ρούπολη (βλ. σελ. 61), στα Κ.Τ.Ε.Λ.
(σταθμός υπεραστικών λεωφορεί-
ων), στο ΙΚΕΑ (περιοχή Πυλαίας)
και στον Λαγκαδά (βλ. σελ. 93).
Τα λεωφορεία κυκλοφορούν από
τις 5 π.μ. ως τα μεσάνυχτα, όμως
ορισμένες γραμμές που συνδέουν
κομβικά σημεία, λειτουργούν και
κατά τις μεταμεσονύκτιες ώρες.
Διατίθενται κάρτες απεριορίστων
διαδρομών (μηνιαίες, τριμηνιαίες
και ετήσιες) και τέσσερις τύποι
εισιτηρίων: **βασικό** μίας μόνο
διαδρομής, **χρονικό** που ισχύει για
δύο μετακινήσεις επί 70', **χρονικό**
που ισχύει για τρεις μετακινήσεις
επί 90', **χρονικό** που ισχύει για
τέσσερις μετακινήσεις επί 120',
από και προς οποιαδήποτε λεω-
φορειακή γραμμή. Τα εισιτήρια
διατίθενται στα εκδοτήρια που
βρίσκονται σε κεντρικά σημεία
της πόλης και στους σταθμούς
μετεπιβίβασης ή από ειδικά
μπανιέρια στο εσωτερικό των
λεωφορείων και είναι υποχρε-
ωτικό να επικυρωθούν κατά την
πρώτη επιβίβαση (πληροφορίες
για τα δρομολόγια: **τηλ.:** 11085,

στην ελληνική γλώσσα, **website:** www.oasth.gr.

Πολιτιστική διαδρομή:

Η λεωφορειακή γραμμή 50, που ξεκινά από τον Λευκό Πύργο, πραγματοποιεί περιήγηση στα σημαντικότερα ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία της πόλης, σε μια κυκλική διαδρομή διάρκειας 50'. Κατά τη διάρκεια της περιήγησης, στους επιβάτες παρέχονται πληροφορίες μέσω οπτικοακουστικού υλικού και ειδικών εντύπων (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα). Ακόμα, κυκλική διαδρομή στην Άνω Πόλη προσφέρει η λεωφορειακή γραμμή 22, με αφετηρία και κατάληξη την πλατεία Μουσχουντή. Περιήγηση στα σημαντικότερα αξιοθέατα της πόλης πραγματοποιούν, επίσης, ιδιωτικά ανοιχτά τουριστικά λεωφορεία, με αφετηρία τον Λευκό Πύργο. Η περιήγηση διαρκεί 70' και η ξενάγηση γίνεται σε 8 γλώσσες.

Διεθνής Αερολιμένας Θεσσαλονίκης «Μακεδονία».

Βρίσκεται στην περιοχή Μίκρα, 15 χλμ. ΝΑ από το κέντρο της πόλης (τηλ.: 2310 985.000). Συνδέεται με τον Σιδηροδρομικό Σταθμό και τα Κ.Τ.Ε.Λ. (σταθμό υπεραστικών λεωφορείων) με τη λεωφορειακή γραμμή 78 (την ημέρα) και 78N (νύχτα) και με τον σταθμό Α.Σ. ΙΚΕΑ με τη λεωφορειακή γραμμή 79.

Olympic Air:

πληροφορίες-κρατήσεις θέσεων
τηλ.: 8018010101
website: www.olympicair.com

Aegean Airlines:

πληροφορίες-κρατήσεις θέσεων
τηλ.: 8011120.000
(από σταθερό τηλέφωνο)
210 62.61.000
(από κινητό τηλέφωνο)
website: www.aegeanair.com

Επιβατικός Σιδηροδρομικός Σταθμός.

Μοναστηρίου 28
πληροφορίες για δρομολόγια τρένων εσωτερικού και εξωτερικού:
τηλ.: 14511,
website: www.ose.gr

Κεντρικό Λιμεναρχείο Θεσσαλονίκης (στο λιμάνι).

Για πληροφορίες σχετικές με τα δρομολόγια επιβατικών πλοίων,
τηλ.: 2313 325.821-4

Λιμενικός Σταθμός Σταυρού:
τηλ.: 23970 61.280

Υπεραστικά λεωφορεία (Κ.Τ.Ε.Λ.).

Λεωφορεία για το νομό Θεσσαλονίκης, τις περισσότερες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας και τα νησιά Κέρκυρα, Ζάκυνθος και Κρήτη αναχωρούν από τον Σταθμό Υπεραστικών Λεωφορείων «Μακεδονία», Γιαννιτών 244 (5 χλμ. Δ από το κέντρο)
τηλ.: 2310 595.400
website: www.ktelmacedonia.gr

Ταξί.

Είναι εφοδιασμένα με μετρητή διαδρομών, στον οποίο αναγράφεται η χρέωση, ενώ ο οδηγός είναι υποχρεωμένος να τον θέτει σε λειτουργία σε κάθε μίσθωση. Από τις 05.00-24.00 γίνεται χρήση του τιμολογίου 1 και από τις 24.00-05.00 του τιμολογίου 2. Κάθε ταξί είναι εφοδιασμένο με το εκάστοτε ισχύον τιμολόγιο, στο οποίο αναγράφονται οι τιμές που διαμορφώνουν το κόμιστρο, καθώς και οι πρόσθετες χρεώσεις που δεν περιέχονται στο ταξίμετρο.

Ραδιοταξί:

«Taxiway» (τηλ.: 18300),
«Mercedes» (τηλ.: 18180),
«Μακεδονία» (τηλ.: 18288).

ΜΟΥΣΕΙΑ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Στη Θεσσαλονίκη, τα προάστια και τα περίωρά της, αλλά και σε άλλες περιοχές γύρω από την πόλη λειτουργούν πολλά σημαντικά μουσεία και αρχαιολογικοί χώροι. Στον κατάλογο αυτό αναφέρονται, ενδεικτικά μόνο, ορισμένα από αυτά. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά, δείτε: <http://odysseus.culture.gr>

Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης:

Μανόλη Ανδρόνικου 6
τηλ.: 2313 310.201
website: www.amth.gr

Μουσείο Ρωμαϊκής Αγοράς:

Οδοί Ολύμπου και Φιλίππου
τηλ.: 2313 310.400,
2310 221.266

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού:

Λεωφόρος Στρατού 2
τηλ.: 2313 306.400
website: www.mbp.gr

Έκθεση Λευκού Πύργου:

τηλ.: 2310 267.832
website: www.lpth.gr

Κρύπτη Αγίου Δημητρίου:

Αγίου Δημητρίου 83
τηλ.: 2310 270.591

website: www.inad.gr

Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης:

Αγίου Μηνά 13
τηλ.: 2310 250.406
website: www.jmth.gr

Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα:

Προξένου Κορομπλά 23
τηλ.: 2310 229.778
website: www.imma.edu.gr

Πολεμικό Μουσείο:

Γρηγορίου Λαμπράκη 4
τηλ.: 2310 249.803-05

Μουσείο Κεμάλ Ατατούρκ:

Αποστόλου Παύλου 75
τηλ.: 2310 248.452

Λαογραφικό & Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης:

Βασιλίσσης Όλγας 68
τηλ.: 2310 830.591, 2310 889.840
website: www.lemmth.gr

Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης:

Κολοκοτρώνη 21 (Μονή Λαζαριστών)
τηλ.: 2310 589.140-1
website: www.greekstatemuseum.com

Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης:

Αποθήκη Β1 (Λιμάνι)
τηλ.: 2310 593.270, 2310 546.683
website: www.cact.gr

Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης:

Εγνατίας 154 (εντός ΔΕΘ-HELEXPO)
τηλ.: 2310 240.002, 2310 240.403
website: www.mmca.org.gr

Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ.:

Αγίου Δημητρίου 159Α
τηλ.: 2310 991.610
website: www.teloglion.gr

Δημοτική Πινακοθήκη (Βίλα Μορντόκ):

Βασιλίσσης Όλγας 162
τηλ.: 2310 427.555

Πινακοθήκη Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών:

Εθνικής Αμύνης 4
τηλ.: 2310 271.195
website: www.ems.gr

Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης Μ.Ι.Ε.Τ. (βίλα Μεχμέτ Καπαντζή):

Βασιλίσσης Όλγας 108
τηλ.: 2310 295.170
website: www.miet.gr

Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης:

Αποθήκη Α (Λιμάνι)
τηλ.: 2310 508.398
website: www.cinemuseum.gr

Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης:

Αποθήκη Α (Λιμάνι)

τηλ.: 2310 566.716

website: www.thmphoto.gr

Ολυμπιακό Μουσείο:

Αγ. Δημητρίου και 3^{ης} Σεπτεμβρίου
τηλ.: 2310 968.531-2
website: www.olympicmuseum-thessaloniki.org

Μουσείο Ραδιοφώνου:

Εντός Δ.Ε.Θ. (νότια πύλη Χ.Α.Ν.Θ.)
τηλ.: 2310.299.445
website: www.radiomuseum.gr

Μουσείο Ύδρευσης:

26ης Οκτωβρίου 19
τηλ.: 2310 514.029,
2310 966.600

website: www.eyath.gr

Παιδικό Μουσείο:

Κέντρο Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης, Γρ. Λαμπράκη & Κλεάνθους 57
τηλ.: 2310 913.047
website: www.paidikomuseum.gr

Γενί Τζαμί:

Αρχαιολογικού Μουσείου 30
τηλ.: 2310 857.978

Μουσείο Εκμαγείων Α.Π.Θ.:

τηλ.: 2310 997.301
website: www.auth.gr

Μουσείο Γεωλογίας-Παλιοντολογίας Α.Π.Θ.:

τηλ.: 2310 998.540
website: www.auth.gr

Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης (Κ.Ι.Θ.):

Μέγαρο Μπίλην, πλατεία Ιπποδρομίου
τηλ.: 2310 264.668

Εκκλησιαστικό Μουσείο Μητρόπολης Θεσσαλονίκης:

Βογατσικού 7
τηλ.: 2310 261.216

Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο (Βιβλιοθήκη):

Γ. Βαφοπούλου 3
τηλ.: 2310 424.132-3

Κέντρο Πολιτισμού Δήμου Θεσσαλονίκης:

Γρ. Λαμπράκη & Κλεάνθους - Τούμπα
τηλ.: 2310 425.531

Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη:

Εθν. Αμύνης 27
τηλ.: 2313 318.593
email: library@thessaloniki.gr

Αγιορείτικη Εστία:

Εγνατίας 109
τηλ.: 2310 263.308
website: www.agioritikiestia.gr
Γραφείο Προσκλητών Αγίου

Όρους: 2310 252.575

Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας «Noesis»:

6° χλμ. οδού Θεσσαλονίκης-Θέρμης, (Θέρμη)
τηλ.: 2310 483.000
website: www.noesis.edu.gr

Μουσείο Οίνου Γεροβασιλίου:

Κτήμα Γεροβασιλίου (Επανομή)
τηλ.: 23920 44.567
website: www.gerovassiliou.gr

Βοτανικός Κήπος Σταυρούπολης:

τηλ.: 2310 600.717

Ζωολογικός Κήπος Θεσσαλονίκης:

τηλ.: 2310 219.980

Στρατιωτικό Μουσείο Βαλκανικών Πολέμων:

τηλ.: 2310 716.000

Αρχαία Πέλλα:

τηλ.: 23820 31.160,
 23820 32.730
 (αρχαιολογικός χώρος)
 23820 33 094 (μουσείο)

Δίον:

τηλ.: 23510 53.484
 (αρχαιολογικός χώρος),
 23510 45.057 (μουσείο)
website: www.ancientdion.org

Αιγές (Βεργίνα):

τηλ.: 23310 92.347
 (αρχαιολογικός χώρος -
 μουσείο βασιλικών τάφων)
website: www.aigai.gr

Σπήλαιο Πετραλώνων:

τηλ.: 23730 73.365
website: www.petralona-cave.gr

«Κίνηση 5 Μουσείων Θεσσαλονίκης».

Φορέας που έχουν συστήσει τα Μουσεία της πόλης Αρχαιολογικό, Βυζαντινού Πολιτισμού, Κρατικό Σύγχρονης Τέχνης, Μακεδονικό Σύγχρονης Τέχνης και Τελλόγλειο Ίδρυμα για τη κοινή στήριξη και προβολή πολιτιστικών δραστηριοτήτων, οργάνωση θεματικών εκθέσεων και άλλων εκδηλώσεων και συμμετοχή σε εκπαιδευτικά και ερευνητικά προγράμματα.
Περισσότερες πληροφορίες:
 www.5museums.gr

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

Ορθόδοξος Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Γρηγορίου Παλαμά:

Αγίας Σοφίας 3
τηλ.: 2310 271.520

Καθολικός Ναός Αμιάντου Συλληψέως Παναγίας:

Φράγκων 19
τηλ.: 2310 539.550

Αρμενική Ορθόδοξη Εκκλησία:

Διαλέττη 4

τηλ.: 2310 275.352

Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία:

Παλαιών Πατρών Γερμανού 37
τηλ.: 2310 273.380

Συναγωγή Γιαντ Λεζικαρόν (Κέντρο Ιστορικής Διαδρομής Εβραϊσμού Θεσσαλονίκης):

Βασ. Ηρακλείου 24
τηλ.: 2310 223.231

Συναγωγή Μοναστηριωτών:

Συγγρού 35
τηλ.: 2310 524.968

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ - ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Δημήτρια.

Είναι ο παλαιότερος καλλιτεχνικός θεσμός της πόλης, αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής φυσιογνωμίας της. Πραγματοποιείται κάθε φθινόπωρο (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος) και περιλαμβάνει θεατρικές, χορευτικές και μουσικές παραστάσεις, εκθέσεις, επιστημονικά συνέδρια, ημερίδες και ειδικά αφιερώματα σε ελληνικούς και ξένους προορισμούς.

Πληροφορίες:

Αντιδήμαρχια Πολιτισμού, Παιδείας και Τουρισμού Δήμου Θεσσαλονίκης, Θεοφίλου 25 (Ανω Πόλη)
τηλ.: 2310 228.243

Τμήμα Διοργάνωσης Εκδηλώσεων & Φεστιβάλ

τηλ.: 2313 318.214

website: www.dimitria.thessaloniki.gr

Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

Πραγματοποιείται κάθε Νοέμβριο και είναι το κορυφαίο του είδους του στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Εγκαινιάστηκε το 1960 ως Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου και από το 1992 έγινε διεθνές. Περιλαμβάνει *Διαγωνιστικό Τμήμα* με πρώτες και δεύτερες ταινίες σκηνοθετών, τα τμήματα *Εκτός Συναγωνισμού* και *Ειδικές Προβολές*, τις *Ματιές στα Βαλκάνια* με επιλογή από τις σημαντικότερες βαλκανικές ταινίες της χρονιάς, *Ελληνικό Τμήμα* όπου παρουσιάζεται το σύνολο της εγχώριας κινηματογραφικής παραγωγής, το τμήμα *Ανοιχτοί Ορίζοντες* με την παρουσίαση ανεξάρτητων δημιουργών από τον παγκόσμιο κινηματογράφο και ειδικά *Αφιερώματα* στο έργο κορυφαίων Ελλήνων και ξένων σκηνοθετών. Ακόμα, διοργανώνει τιμητικές εκδηλώσεις, masterclasses, συζητήσεις με κοινό και επαγγελματίες και το ετήσιο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ. Οι προβολές πραγματοποιούνται στο

«Ολύμπιον» (βλ. σελ. 15) και σε τέσσερις κινηματογραφικές αίθουσες σε αποθήκες του λιμανιού (βλ. σελ. 18).

Πληροφορίες:

Πλατεία Αριστοτέλους 10
τηλ.: 2310 378.400
website: www.filmfestival.gr

Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης (Δ.Ε.Θ.) - HELEXPO.

Από το 1926 έως σήμερα έχει αναδειχθεί ως η σημαντικότερη εμπορική έκθεση στα Βαλκάνια και θεσμός για την πόλη. Εγκαινιάζεται κάθε Σεπτέμβριο και αποτελεί μείζον οικονομικό γεγονός, προβάλλοντας διεθνώς τα επιτεύγματα της ελληνικής βιομηχανίας και επιχειρηματικότητας. Εδώ λειτούργησε ο πρώτος ραδιοφωνικός σταθμός της νοτιοανατολικής Ευρώπης (1926) και η τηλεόραση στην Ελλάδα (μέσα δεκαετίας 1960), ενώ από τη δεκαετία του 1960, η Δ.Ε.Θ. καθιέρωσε το Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου (1960, βλ. σελ. 108) και το Φεστιβάλ Τραγουδιού Θεσσαλονίκης (από το 1962). Το 1999 διασπάστηκε σε δύο εταιρείες, τη Δ.Ε.Θ. Α.Ε. και την HELEXPO Α.Ε., η οποία διοργανώνει περισσότερες από 20 κλαδικές εκθέσεις (ένδυση, έπιπλα, περιβάλλον, μεταφορές, τουρισμός, τεχνολογία, τρόφιμα, υπηρεσίες κ.λπ.), που πραγματοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Στην έκθεση συμμετέχουν πολυάριθμες ελληνικές και ξένες εταιρείες και φορείς, ενώ κάθε χρόνο τις εγκαταστάσεις της επισκέπτονται περισσότεροι από 2 εκ. άνθρωποι.
Πληροφορίες: Εγνατία 154
τηλ.: 2310 291.530,
 2310 291.111
website: www.helexpo.gr

Διεθνής Έκθεση Βιβλίου.

Πραγματοποιείται κάθε άνοιξη στις εκθεσιακές εγκαταστάσεις της HELEXPO-Δ.Ε.Θ. και έχει καθιερωθεί ως το ετήσιο ραντεβού για επαγγελματίες και φίλους του βιβλίου. Παρουσιάζεται η σύγχρονη βιβλιοπαραγωγή των Ελλήνων και ξένων εκδοτών, ενώ στις εκδηλώσεις της συγκαταλέγονται ειδικά αφιερώματα σε συγγραφείς και λογοτεχνικά είδη με παρουσιάσεις βιβλίων και ανοικτές συζητήσεις με δημιουργούς, ο θεσμός της τιμωμένης χώρας, επαγγελματικές συναντήσεις, η «Παιδική Γωνιά», η «Γωνιά των Εφήβων» και η «Γωνιά της Φιλαναγνωσίας».
Πληροφορίες: Εθνικό Κέντρο

Βιβλίου, Αθην. Διάκου 4 Αθήνα

τηλ.: 210 92.00.300

website: www.ekebi.gr και www.thessalonikibookfair.com

Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών (Ε.Μ.Σ.).

Από τους σημαντικότερους πολιτιστικούς φορείς της Θεσσαλονίκης έχει ως σκοπό τη συλλογή, συντήρηση, μελέτη και προβολή γλωσσολογικών, ιστορικών, παραδοσιακών και αρχαιολογικών αρχείων, που σχετίζονται με την ιστορία της Μακεδονίας. Διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη, Πινακοθήκη (βλ. σελ. 77), ενώ στις δραστηριότητές της περιλαμβάνονται εκδηλώσεις, επιστημονικά συνέδρια και εξειδικευμένες εκδόσεις.
Πληροφορίες: Εθνικής Αμύνης 4
τηλ.: 2310 271.195
website: www.ems.gr

Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης.

25^{ος} Μαρτίου (νέα παραλία),
πληροφορίες-κρατήσεις εισιτηρίων στο τηλ.: 2310 895.938-9,
website: www.tch.gr

Εκδοτήρια κέντρου:

Πλατεία Αριστοτέλους, **ώρες λειτουργίας:** Δε, Τε, Σα 10 π.μ.-3.30 μ.μ. και Τρ, Πε, Πα 10 π.μ.-2 μ.μ. & 5.30 μ.μ.-8 μ.μ.

Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος (Κ.Θ.Β.Ε.).

Ιδρύθηκε το 1961 και αποτελεί τον μεγαλύτερο πολιτιστικό οργανισμό της βόρειας Ελλάδας και έναν από τους μεγαλύτερους της Ευρώπης. Διαθέτει *Παιδική Σκηνή*, τη χορευτική ομάδα *«Αένας Χοροθέατρο»* (ιδρύθηκε το 1982) και *Δραματική Σχολή* (ιδρύθηκε το 1973), ενώ από το 1997 λειτουργεί ως αυτοτελές τμήμα του η *Όπερα Θεσσαλονίκης*. Έδρα του είναι το θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών (βλ. σελ. 25), ενώ δίνει παραστάσεις ακόμα στο Βασιλικό Θέατρο (βλ. σελ. 25), στη σκηνή το «Σωκράτης Καραντινός» και το Μικρό Θέατρο της Μονής Λαζαριστών (βλ. σελ. 61), καθώς και στα υπαίθρια θέατρα Δάσους και Γης (βλ. σελ. 48).

Πληροφορίες:

Εθνικής Αμύνης 2
τηλ.: 2315 200.000,
 2315 200.200 (ταμεία)
website: www.ntng.gr

Θέατρα.

Η Θεσσαλονίκη διαθέτει πολλές κλειστές ή υπαίθριες θεατρικές

σκηνές, που λειτουργούν κατά τη διάρκεια του χειμώνα ή τους καλοκαιρινούς μήνες.

Θέατρο Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών:

Εθνικής Αμύνης 2
τηλ.: 2315 200.000

Βασιλικό Θέατρο:
 Πλατεία Λευκού Πύργου
τηλ.: 2315 200.000

Θέατρο Κήπου:
 Πάρκο Λευκού Πύργου
τηλ.: 2310.256.775

Θέατρο Δάσους:
 Δάσος Σέιχ Σου
τηλ.: 2315 200.000

Θέατρο Γης:
 Περιοχή Τριανδρίας
τηλ.: 2310 206.730

Θέατρο «Αυλαία»:
 Μέγαρο Χ.Α.Ν.Θ.
τηλ.: 2310 237.700

Θέατρο «Άνετον»:
 Παρασκευοπούλου 42 & Δελφών
τηλ.: 2310 869.869

Συγκρότημα Μονής Λαζαριστών:
 Κολοκοτρώνη 21 (Σταυρούπολη)
τηλ.: 2310 589.237,
 2310 589.200

Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης (Κ.Ο.Θ.).

Ίδρύθηκε το 1959 ως Συμφωνική Ορχήστρα Βορείου Ελλάδος και το 1969 κρατικοποιήθηκε, παίρνοντας τη σημερινή της ονομασία. Θεωρείται ως μία από τις καλύτερες στην Ελλάδα, έχοντας εμφανιστεί στα μεγαλύτερα Φεστιβάλ και στις γνωστότερες μουσικές σκηνές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Αριθμεί περίπου 100 μουσικούς και πραγματοποιεί τις συναυλίες της στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης.
Πληροφορίες: Λεωφ. Νίκης 73
τηλ.: 2310 257.900
website: www.tssso.gr

Θερινοί κινηματογράφοι.

Ένας ακόμη πόλος έλξης για όσους επισκέπτονται τη Θεσσαλονίκη. Βρίσκονται συνήθως σε κήπους με δέντρα και λουλούδια και μπορείτε να παρακολουθήσετε μία ταινία απολαμβάνοντας παράλληλα το ποτό σας ή κάποιο σνακ. Οι ταινίες στην Ελλάδα δεν μεταγλωττίζονται, αλλά προβάλονται με ελληνικούς υπότιτλους.

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Η Θεσσαλονίκη έχει μεγάλη αθλητική παράδοση, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες στην πόλη πραγματοποιούνται κορυφαίες αθλητικές διοργανώσεις (τελικό

ευρωπαϊκών διοργανώσεων ποδοσφαίρου και μπάσκετ, διεθνείς αγώνες στίβου και μαραθωνίου, αγώνες των Ολυμπιακών Αγώνων 2004, διεθνή τουρνουά beach volley κ.λπ.). Παράλληλα, διαθέτει ιδιαίτερα ανεπτυγμένη υποδομή και πολλούς χώρους άθλησης, στους οποίους μπορείτε να χαλαρώσετε και να ασκηθείτε κατά την παραμονή σας στην πόλη. Ενδεικτικά, αναφέρονται:

Καυτανζόγλειο Εθνικό Στάδιο:
 Πρόεκταση Αγίου Δημητρίου
τηλ.: 2310 205.534
website: www.kaftanzoglio.gr

Ποσειδώνιο Αθλητικό Κέντρο (με δύο πισίνες και γήπεδα μπάσκετ, τένις, βόλεϊ και χάντμπολ):
 Ν. Παραλία & 25^{ης} Μαρτίου
τηλ.: 2310 428.456

Εθνικό Κολυμβητήριο Θεσσαλονίκης:
 οδός Τέλλογλου (πρόεκταση οδού Αγίου Δημητρίου)
τηλ.: 2310 203.129

Αθλητικές εγκαταστάσεις Χ.Α.Ν.Θ.:

Ν. Γερμανού 1 (πλατεία Χ.Α.Ν.Θ.)
τηλ.: 2310 241.007
website: www.ymca.gr

Δημοτικό κολυμβητήριο.
 Αλάνα Τούμπας
τηλ.: 2310 907.711

Όμιλος Φίλων Θάλασσας:
 Λεωφ. Μεγάλου Αλεξάνδρου 10 (νέα παραλία)
τηλ.: 2310 831.333
website: www.ofth.gr

Ναυτικός Όμιλος Θεσσαλονίκης:
 Θεμ. Σοφούλη 112
τηλ.: 2310 414.521
website: www.ncth.gr

Ναυτικός Αθλητικός Όμιλος Καλαμαριάς:
 Μικρό Έμβολο, Καλαμαριά
τηλ.: 2310 454.111
website: www.naokth.gr

Γήπεδα Θεματικών Πάρκων
 (βλ. σελ. 51)

Διεθνής Μαραθώνιος «Μέγας Αλέξανδρος».
 Διοργανώνεται την άνοιξη κάθε χρόνο με αφιετηρία την Αρχαία Πέλλα και σημείο τερματισμού τη Θεσσαλονίκη. Παράλληλα, διοργανώνονται και αγώνες 5 και 10 χλμ. Για περισσότερες πληροφορίες:
τηλ.: 2310 200.360,
website: www.atgm.gr

Τμήμα Δημοτικών Γυμνασθρίων, Κολυμβητηρίων και Αθλητικών Χώρων Δήμου

Θεσσαλονίκης
 (Γρ. Λαμπράκη και Κλεάνθους 57
τηλ.: 2313 317.638).
Τμήμα Εκδηλώσεων & Προγραμμάτων Αθλητισμού Δήμου Θεσσαλονίκης
 (Γρ. Λαμπράκη και Κλεάνθους 57
τηλ.: 2313 317.636).

Πληροφορίες για τα δημοτικά γυμναστήρια, το δημοτικό κολυμβητήριο και τους άλλους χώρους άθλησης του Δήμου, καθώς και για τις αθλητικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται στην πόλη.

ΓΚΟΛΦ

Σε απόσταση 120 χλμ. ΝΑ από τη Θεσσαλονίκη, στις εγκαταστάσεις το ξενοδοχειακού συγκροτήματος Porto Carras στη Σιθωνία Χαλκιδικής, βρίσκεται ένα διεθνών προδιαγραφών 18 οπών γήπεδο γκολφ, από τα πλέον σύγχρονα της χώρας. Στο ξενοδοχείο προσφέρονται, ακόμα, ιδιωτικά ή ομαδικά μαθήματα για αρχάριους ή ηπειραμένους παίκτες. **Πληροφορίες:**
τηλ.: 23750 77.000,
website: www.portocarras.com

ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Η Θεσσαλονίκη βρίσκεται σχετικά κοντά στα πιο γνωστά χιονοδρομικά κέντρα της βόρειας Ελλάδας, προσφέροντας τη δυνατότητα για μια ημερήσια εξόρμηση σε αυτά. Συγκεκριμένα, στην ευρύτερη περιοχή λειτουργούν τα παρακάτω χιονοδρομικά κέντρα:

Σελίου.

Σε υψόμετρο 1.500-2.000μ., περιλαμβάνει 16 πίστες (συνολικού μήκους 15 χλμ.), 11 αναβατήρες και δύο σαλέ. Επίσης, λειτουργεί και το ιδιωτικό χιονοδρομικό κέντρο «Χρυσό Ελάφι». Απέχει 95 χλμ. ΒΔ από τη Θεσσαλονίκη (24 χλμ. ΒΔ από τη πόλη της Βέροιας). **Πληροφορίες:**
τηλ.: 23310 26.237
website: www.seli-ski.gr

Ελατοχωρίου.

Βρίσκεται 8 χλμ. Δ από το ομώνυμο χωριό σε υψόμετρο 1.400-1.900 μ. Διαθέτει 8 πίστες (συνολικού μήκους 9 χλμ.), 5 αναβατήρες, καταστήματα ενοικίασης και πώλησης εξοπλισμού και σαλέ. Βρίσκεται 105 χλμ. Δ από τη Θεσσαλονίκη (36 χλμ. Δ από την πόλη της Κατερίνης). **Πληροφορίες:**
τηλ.: 23510 82.994,
website: www.elatochori-ski.gr.

«3-5 Πηγάδια».

Σε υψόμετρο 1.425-2.005 μ.,

έχει 10 πίστες διαβαθμισμένες δυσκολίας (συνολικού μήκους 10 χλμ.), 7 αναβατήρες, σαλέ, και εγκαταστάσεις τεχνικής χιονώσης. Απέχει 108 χλμ. Δ από τη Θεσσαλονίκη (17 χλμ. Δ από την πόλη της Νάουσας).

Πληροφορίες:
τηλ.: 23320 44.300 (Νάουσα),
 2310 488.600-2 (Θεσσαλονίκη)
website: www.3-5rigadia.gr.

Λαϊλιά (Βροντούς).

Σε υψόμετρο 1.847 μ., διαθέτει μία πίστα κατάβασης, τρεις σύροντες αναβατήρες, σαλέ και καταφύγιο διαμονής. Απέχει 116 χλμ. ΒΑ από τη Θεσσαλονίκη (25 χλμ. ΒΑ από την πόλη των Σερρών).

Πληροφορίες:
τηλ.: 23210 58.783 (Χιονοδρομικό Κέντρο),
 23210 620.400 (Καταφύγιο)
website: www.katafigioliailias.gr

Βόρα («Καίμακτασάλη»).

Το χιονοδρομικό κέντρο με το μεγαλύτερο υψόμετρο στην Ελλάδα (2.480 μ.). Έχει 6 αναβατήρες, 13 πίστες (συνολικού μήκους 15 χλμ.), 4 μονοπάτια για σκι, ενώ διαθέτει και εγκαταστάσεις τεχνητής χιονώσης. Απέχει 118 χλμ. ΒΔ από τη Θεσσαλονίκη (33 χλμ. ΒΔ από την πόλη της Έδεσσας).

Πληροφορίες:
τηλ.: 23810 32.000
website: www.kaimaktsalan.gr.

Φαλακρού.

Διαθέτει 9 αναβατήρες και 20 πίστες (συνολικού μήκους άνω των 20 χλμ.). Απέχει 190 χλμ. ΒΑ από τη Θεσσαλονίκη (43 χλμ. Β από την πόλη της Δράμας).

Πληροφορίες:
τηλ.: 25220 41.822
website: www.falakro.gr

WEBSITES

* Δήμος Θεσσαλονίκης:
 www.thessaloniki.gr

* Πληροφορίες για τους αρχαιολογικούς χώρους, τα ιστορικά μνημεία και τα μουσεία:
 http://odysseus.culture.gr

* Εικονικός τουριστικός οδηγός Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής:
 www.thessaloniki360.com

* Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (πρόγνωση καιρού):
 www.hnms.gr

* Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων:
 www.amna.gr

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

1. Γραφείο Πληροφοριών ΕΟΤ
2. Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης
3. Περιφ. Κεντρ. Μακεδονίας (βίλα Αλλατίν)
4. Νέο Δημαρχείο
5. Αστυνομικό Τμήμα - Γραφείο Αλλοδαπών
6. Τουριστική Αστυνομία
7. Κεντρικό Ταχυδρομείο
8. Τελωνείο (Λιμάνι)
9. Δικαστήριο
10. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης - Πανεπιστημιούπολη
11. Μαρίνα

ΡΩΜΑΪΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

12. Ρωμαϊκή Αγορά
13. Ροτόντα (Άγιος Γεώργιος)
14. Αψίδα του Γαλερίου (Καμάρα)
15. Παλάτι του Γαλερίου
16. Ιππόδρομος

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

17. Άγιοι Δώδεκα Απόστολοι
18. Παναγία Χαλκένων
19. Αχειροποιήτος
20. Αγία Σοφία
21. Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος
22. Άγιος Παντελεήμονας
23. Άγιος Δημήτριος
24. Ναός Αγίας Αικατερίνης
25. Ναός Προφήτη Ηλία
26. Βυζαντινό Λουτρό (Κουλέ Καφέ)
27. Όσιος Δαβίδ (Μονή Λατόμου)
28. Μονή Βλατάδων
29. Ναός Αγίου Νικολάου Ορφανού
30. Τείχη

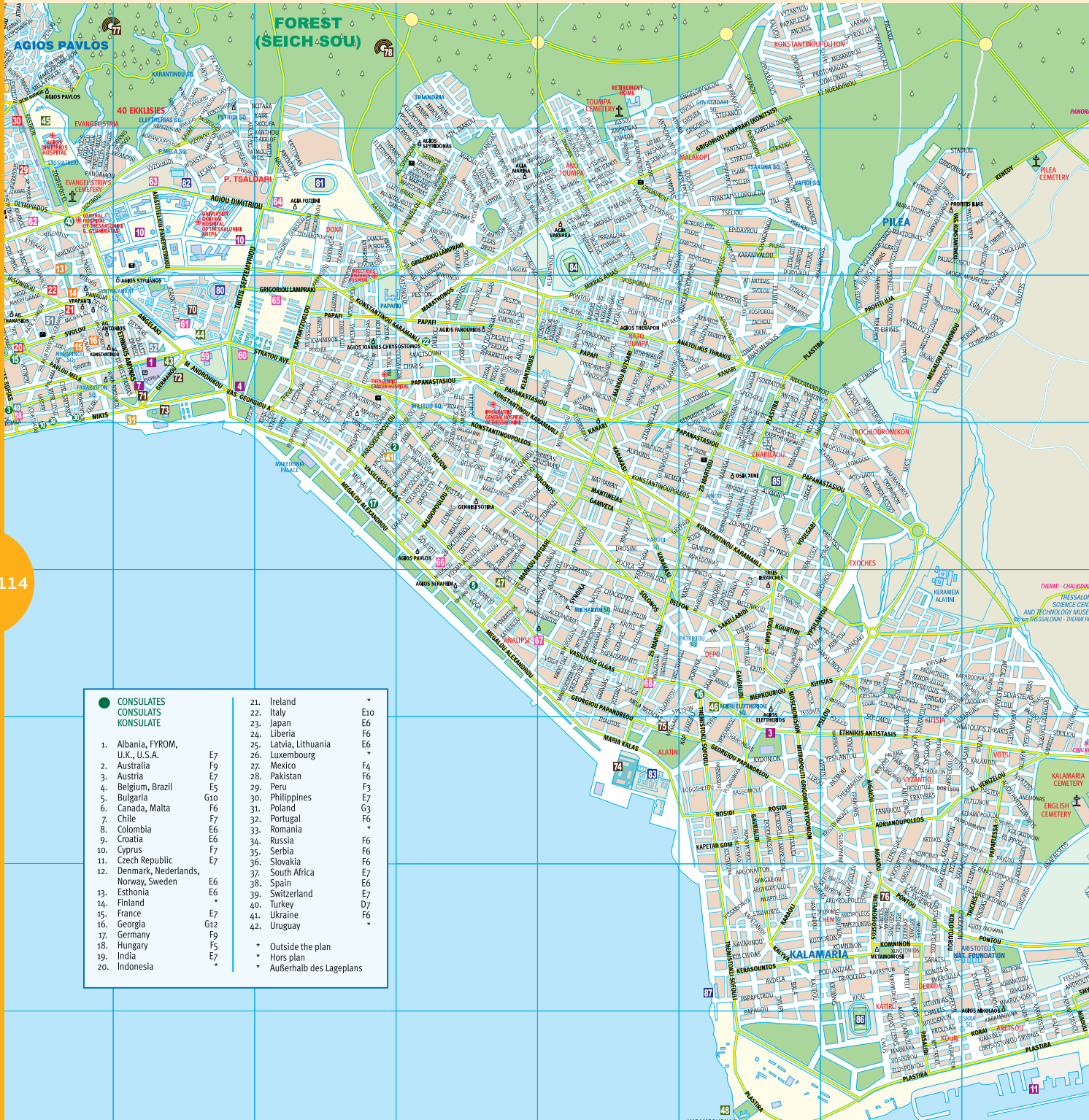
ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

31. Λευκός Πύργος
32. Πύργος Βαρδαρίου (Τοπ Χανέ)
33. Πασά Χαμάμ (Λουτρά "Φοίνιξ")
34. Χαμάμ Μπέη Τζαμί ("Αλκαζάρ")
35. Παζάρ Χαμάμ ("Λουλουδάδικα")
36. Μπέη Χαμάμ ("Λουτρά Παράδεισους")
37. Γενί Χαμάμ («Αίγλη»)
38. Αλατζά Ιμαρέτ
39. Πύργος Τριγωνίου
40. Επταπύργιο (Γεντί Κουλέ)
41. Γενί Τζαμί (εκθεσιακός χώρος)

ΜΝΗΜΕΙΑ 19^{ου} - 20^{ου} ΑΙΩΝΑ

42. Πλατεία Αριστοτέλους
43. Μέγαρο Χ.Α.Ν.Θ.
44. Πύργος ΟΤΕ
45. Κήποι του Πασά
46. Βίλα Μπιόκκα
47. Βίλα Αχμέτ Καμπατζή
48. Κυβερνείο (Παλατάκι)

● CONSULATES			
CONSULATS			
CONSULATE			
1. Albania, FYROM, U.K., U.S.A.	E7	21. Ireland	*
2. Australia	F9	22. Italy	E10
3. Austria	E7	23. Japan	E6
4. Belgium, Brazil	E5	24. Liberia	F6
5. Bulgaria	G10	25. Latvia, Lithuania	E6
6. Canada, Malta	F6	26. Luxembourg	*
7. Chile	F7	27. Mexico	F4
8. Colombia	E6	28. Pakistan	F6
9. Croatia	E6	29. Peru	F3
10. Cyprus	F7	30. Philippines	E7
11. Czech Republic	E7	31. Poland	G3
12. Denmark, Netherlands, Norway, Sweden	E6	32. Portugal	F6
13. Estonia	E6	33. Romania	*
14. Finland	F5	34. Russia	F6
15. France	E7	35. Serbia	F6
16. Germany	G12	36. Slovakia	F6
17. Hungary	F9	37. South Africa	E7
18. India	F5	38. Spain	E6
19. Indonesia	*	39. Switzerland	E7
		40. Turkey	D7
		41. Ukraine	F6
		42. Uruguay	*
		* Outside the plan	
		* Hors plan	
		* Außerhalb des Lageplans	

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΔΟΤΜΑΤΩΝ

49. Ορθόδοξος Μητροπολιτικός Ναός
50. Καθολικός Εκκλησία
51. Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία
52. Αρμενική Ορθόδοξη Εκκλησία
53. Ρωσική Εκκλησία
54. Συναγωγή Γιαντ Λεζικαρόν
55. Συναγωγή Μοναστηριωτών

ΜΟΥΣΕΙΑ

56. Μουσείο Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης
57. Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης
58. Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα
59. Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
60. Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
61. Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
62. Μουσείο Κεμάλ Ατατούρκ
63. Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ.
64. Ολυμπιακό Μουσείο
65. Πολεμικό Μουσείο
66. Λαογραφικό & Ενθολογικό Μουσείο Μακεδονίας - Θράκης
67. Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης [Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας] (Βίλα Μεχμέτ Καπατζή)
68. Δημοτική Πινακοθήκη (Βίλα Μορντόκ)
69. Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΕΚΘΕΣΕΙΣ

70. Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης (ΔΕΘ)
71. Θέατρο Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών - Εθνικό Θέατρο Βορείου Ελλάδας
72. Θέατρο Κίπου
73. Βασιλικό Θέατρο
74. Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης
75. Βαροφούλαιο Πνευματικό Κέντρο - Βιβλιοθήκη
76. Δημοτικό Θέατρο Καλαμαριάς
77. Θέατρο Δάσους
78. Θέατρο Γης

ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

79. Κλειστό Γήπεδο Βυζαντινού Αθλητικού Ομίλου
80. Αλεξάνδρειο Μέλαθρο (Palais des Sports)
81. Καυτανζόγλειο
82. Εθνικό Κολυμβητήριο
83. Ποσειδώνιο Αθλητικό Κέντρο
84. Γήπεδο Τούμπας
85. Γήπεδο "Κλεάνθης Βικελίδης"
86. Γήπεδο Καλαμαριάς
87. Ναυτικός Όμιλος Θεσσαλονίκης
88. Λέσχη Θαλάσσιων Σπορ Καλαμαριάς

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

89. Σταθμός Υπεραστικών Λεωφορείων
90. Σιδηροδρομικός Σταθμός
91. Λιμάνι

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

92. Καπάνι (Αγορά Βλάβη)
93. Αγορά Μοσιάνο
94. Μπεζετένι

ΧΑΡΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

116

117

KEY TO MAP	LÉGENDE DE CARTE	ZEICHNERKLÄRUNG
ROAD	ROUTE À BASSE	GAßSTRASSE/BEIHE STRASSE
ASPHALTED ROAD	ROUTE PRINCIPALE ASPHALTÉE	ASPHALT-BELEGTE STRASSE
NON-ASPHALTED ROAD	ROUTE NON-ASPHALTÉE	NICHT-ASPHALT-BELEGTE STRASSE
ROAD UNDER CONSTRUCTION	ROUTE EN CONSTRUCTION	IM BAU BEIHELEGTE STRASSE
DIKASTIKOS (KILOMETRES)	DIKASTIKOS (KILOMETRES)	DIKASTIKOS (KILOMETRES)
NATIONAL ROAD NUMBER	NUMÉRO DE ROUTE NATIONALE	NUMMER DER NATIONALSTRASSE
EUROPEAN ROAD NUMBER	NUMÉRO DE ROUTE EUROPÉENNE	NUMMER DER EUROPÄISCHEN STRASSE
RAILWAY NETWORK	RESEAU FERROVIAIRE	BAHNSTRECKENNETZ
ALTITUDE (IN METRES)	ALTITUDE EN MÈTRES	HÖHE IN METERN
1201	1201	1201
AERODROME	AÉRODROME	FLUGPLATZ
YACHT SUPPLY STORE/IN	STATION D'APPUI DE YACHTS	YACHTVERSORGUNGSSTATION
CAMPING	CAMPING	CAMPINGPLATZ
MOUNTAIN HUT	REFUGE DE MONTAGNE	BERGSCHEUTZSTÄTTE
PREHISTORIC SITE	SITE PRÉHISTORIQUE	PRÄHISTORISCHE STÄTTE
ARCHAEOLOGICAL SITE	SITE ARCHÉOLOGIQUE	ARCHÄOLOGISCHE STÄTTE
BYZANTINE SITE	SITE BYZANTIN	BYZANTINISCHE STÄTTE
MEDIEVAL SITE	SITE MÉDÉVAL	MITTELALTERLICHE STÄTTE
MONASTERY	MONASTÈRE	KLOSTER
CAVE	GROTTE	TROPPENSTÜHLE
SPA	STATION THERMALE	HEILBÜHELLE
BACH/STREAM/RIVER	PLAGE D'AVENUE/GRAND	FLUSS
GULF	BAYE	GULF
SCALE	ÉCHELLE	MAßSTAB

© CHARTOGRAPHICA HELLENICA

Εποπτεία Έκδοσης:

ΑΝΤΖΕΛΑ ΒΑΡΕΛΑ
 Προϊσταμένη Διεύθυνσης Έρευνας Αγοράς
 και Διαφήμισης

Συντονισμός Έκδοσης:

ΕΛΕΝΗ ΜΗΤΡΑΚΗ
 Προϊσταμένη Τμήματος Εκδόσεων
 & Οπτικοακουστικών Μέσων

Έρευνα - Σχεδιασμός Ύλης - Κείμενα:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΑΓΚΟΣ
 Δημοσιογράφος - Συγγραφέας,
 Τμήμα Εκδόσεων & Οπτικοακουστικών Μέσων

Συνεργάτης:

ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ ΤΡΙΧΑ
 Αναπληρώτρια Προϊσταμένη Περιφερειακής
 Υπηρεσίας Τουρισμού Κεντρικής Μακεδονίας

Σχεδιασμός Εντύπου:

ΖΩΗ ΤΖΟΜΕΝΤΖΙΔΟΥ
 Art Director, Τμήμα Εκδόσεων
 & Οπτικοακουστικών Μέσων

Φωτογραφίες:

Χ. Κακαρούχας (3, 6, 13, 15, 17, 18, 20, 21, 25, 29, 30, 31, 37, 38, 40, 44, 50, 52, 53, 54, 56, 58, 59, 62, 63, 64, 65, 67, 72, 74, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 90, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 123), Γ. Κόττας (11, 19, 41, 43, 68, 69, 71, 75, 76, 77, 78, 88, 91, 112, 113, 114, 115), Γ. Ράγκος (14, 16, 24, 28, 32, 42, 45, 48, 49, 60, 85, 87, 89, 95), Shutterstock (1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 39, 46, 47, 51, 55, 57, 61, 66, 70, 73, 92, 104, 108, 110, 111, 119), Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής (109).

Επεξεργασία φωτογραφιών:

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΥΖΟΥΝΗ
 Φωτογράφος, Τμήμα Εκδόσεων
 & Οπτικοακουστικών Μέσων

Σκαριφήματα:

ΙΣΤ΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Χάρτες:

CHARTOGRAPHICA HELLENICA

Εκτύπωση:

ISBN:

978-960-534-077-3

Copyright:

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΚΔΟΣΗ ΔΕΝ ΠΩΛΕΙΤΑΙ
 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
 www.visitgreece.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΑΝΤΟΥ

